

OBSAH

1. Štátny rozpočet na rok 2004 (deficit štátneho rozpočtu - 78,5 mld. Sk, deficit verejných financií - 3,93% HDP) ..	3
2. Novela zákona o rozpočtových pravidlách (zavedenie tvrdých rozpočtových obmedzení pre rozpočtové a príspevkové organizácie, metodika ESA 95 pre celú verejnú správu, zrušenie niektorých rozpočtových kapitol)	8
3. Nový zákon o dani z príjmov (zavedenie rovnej dane z príjmov - 19%, zvýšenie odpočítateľných položiek, zrušenie paušálnej dane, zavedenie paušálnych výdavkov pre živnostníkov, daňová asignácia - 2%, zrušenie osobitnej sadzby dane a dane z dividend, zjednodušenie daňovej legislatívy, minimalizovanie výnimiek a daňových úľav)	9
4. Nový zákon o dani z prevodu a prechodu nehnuteľností (jednotná 3%-ná sadzba dane, zrušenie dane z dedičstva a darovania)	11
5. Novela zákona o správe daní a poplatkov (zjednodušenie a sprísnenie správy a výberu daní, možnosť podať daňové priznanie elektronickou poštou)	12
6. Novela zákona o správnych poplatkoch (úprava sadzieb, zavedenie rýchlostného príplatku za zápis do katastra nehnuteľností do 15 dní)	14
7. Predaj pohľadávok Slovenskej konsolidačnej, a.s. nominálnej hodnoty 42 mld. Sk za 862,6 mil. Sk (výnosnosť 2,05%).....	15
8. Zníženie úrokových sadzieb Národnej banky Slovenska o 0,25%-uálneho bodu.....	16
9. Ukončenie platnosti 10- a 20-halierových mincí	17
10. Novela zákona o veľkej privatizácii (umožnenie doprivatizácie tzv. strategických podnikov)	18
11. Národná stratégia podpory investícií.....	20
12. Nový zákon o obchodnom registri (zápis do obchodného registra do 5 dní, zavedenie štandardizovaných formulárov, presun agendy zo sudcov na vyšších súdnych úradníkov).....	22
13. Zvýšenie regulovaných cien Úradom pre reguláciu sieťových odvetví	24
14. Novela zákona o poštových službách (aproximácia práva s EÚ; postupná liberalizácia poštového trhu)	26
15. Zákon o elektronických komunikáciách (povinná referenčná ponuka dominantného operátora na prepojenie sietí s konkurentmi, rozšírenie právomocí Telekomunikačného úradu SR, zjednodušenie vstupu na telekomunikačný trh).....	26
16. Zrušenie povinnosti používať zimné pneumatiky	29
17. Priame platby slovenským poľnohospodárom vo výške 52,5% úrovne EÚ	29
18. Zákon o starobnom dôchodkovom sporení (zriadenie kapitalizačného piliera dôchodkového zabezpečenia) .	30
19. Zákon o službách zamestnanosti (nové nástroje aktívnej politiky trhu práce - motivačné a aktivačné príspevky, poskytovanie služieb zamestnanosti súkromnými agentúrami, vyššia periodicita návštev na úrade práce pre neaktívnych nezamestnaných).....	34
20. Nový zákon o prídavku na dieťa (plošný prídavok - 500 Sk, daňový bonus - 400 Sk).....	36
21. Zákon o zmiernení hmotnej núdze, zákon o životnom minime, novela zákona o sociálnej pomoci (sprísnenie poskytovania dávok, väčšia adresnosť poskytovania pomoci, motivačné a aktivačné príspevky, zrušenie rozlišovania hmotnej núdze z objektívnych a subjektívnych dôvodov)	37
22. Nová kategorizácia liekov (predpokladaná úspora 1,5 mld. Sk).....	40
23. Oddlžovanie zdravotníctva prostredníctvom štátnej akciovej spoločnosti Veriteľ.....	41
24. Zákon o financovaní základných škôl, stredných škôl a školských zariadení (normatív na žiaka, vzdelávacie poukazy na financovanie záujmovej vzdelávacej činnosti)	44
25. Zriadenie Univerzity J. Selyeho v Komárne	46
26. Novela zákona o štátnej službe, zákon o odmeňovaní niektorých zamestnancov pri výkone práce vo verejnom záujme, zákon o výkone práce vo verejnom záujme (zrušenie tabuľkových tarifných platov vo verejnej službe,	

systém bodového hodnotenia výkonu v štátnej službe spolu s tabuľkovým platom, zavedenie tzv. nominovanej štátnej služby s definitívou, etický kódex, nulová tolerancia korupcie)	47
27. Zákon o zodpovednosti za škodu pri výkone verejnej moci (zodpovednosť štátnych a samosprávnych orgánov za škody spôsobené protiprávnym rozhodnutím, náhrada škody).....	50
28. Zákon o krajských a obvodných úradoch (zrušenie 79 okresných úradov, nové usporiadanie miestnej štátnej správy, zriadenie špecializovaných úradov miestnej štátnej správy)	51
29. Zákon o probačných a mediačných úradníkoch (zriadenie inštitútu probačných a mediačných úradníkov)	55
30. Nový zákon o verejnom obstarávaní (aproximácia práva s EÚ, sprísnenie podmienok na použitie rokovacieho konania bez zverejnenia, spoločné obstarávanie)	57
31. Nové zákony o Slovenskej televízii a Slovenskom rozhlasu (prevod majetku zo štátu do vlastníctva STV a SRo, umožnenie podnikania, vznik dozorných komisií, voľba riaditeľov radami)	58
32. Zvýšenie dôchodkov o 4% od februára 2004 (ďalšie zvýšenie v decembri 2004)	60

Opatrenia EÚ:

1. Zastavenie disciplinárneho konania proti Francúzsku a Nemecku za porušenie Paktu stability a rastu EÚ Radou ministrov (nedodržanie deficitu verejných financií pod 3% HDP)	61
2. Smernica EÚ o minimálnych spotrebných daniach z energií (zavedenie tzv. ekologickej dane).....	62
3. Návrh smernice EÚ o fúziách a akvizíciách podnikov (oslabenie pôvodného návrhu na zákaz obrany pred prevzatím podniku)	63
4. Návrh plánu rozšírenia celoeurópskej dopravnej siete do roku 2020	63

Charakteristiky hodnotených opatrení:

1. Štátny rozpočet na rok 2004 (deficit štátneho rozpočtu - 78,5 mld. Sk, deficit verejných financií - 3,93% HDP)

http://www.nrsr.sk/Bin/SSLP.ASP?WCI=SSLP_NZWorkitemHist&WCE=Master=1145

Poslanci NR SR schválili 12. decembra *zákon o štátnom rozpočte na rok 2004*. Snahou štátneho rozpočtu (ŠR) na rok 2004 je priblížiť sa cieľom vládneho programu, ako aj splneniu kritéria na vstup do eurozóny, ktorým je pokles deficitu verejných financií pod 3% HDP do roku 2006. Štátny rozpočet bol zostavený na základe nasledujúcich makroekonomických východísk Ministerstva financií (MF) SR: predpokladaný HDP v bežných cenách 1 293,2 mld. Sk, ročné tempo rastu HDP v stálych cenách 4,1%, priemerná ročná miera inflácie 8,1%, priemerná evidovaná miera nezamestnanosti z disponibilného počtu nezamestnaných 14,9%.

Kvantifikácia štátneho rozpočtu

Parlamentom schválený ŠR počíta s celkovými príjmami vo výške 231,958 mld. Sk, výdavkami 310,453 mld. Sk a nominálnym schodkom 78,495 mld. Sk (v roku 2003 – 55,997 mld. Sk). Poslanci NR SR pri prerokúvaní zákona o ŠR znížili vládou navrhované príjmy o 18,07 mld. Sk a zvýšili výdavky o 440 mil. Sk, čím sa nominálne zvýšil schodok štátneho rozpočtu o 18,51 mld. Sk. Deficit verejných financií v metodike ESA 95 by mal v roku 2004 predstavovať 3,93% predpokladaného hrubého domáceho produktu (HDP) čo zodpovedá výške 50,4 mld. Sk. Oproti vládnemu návrhu ide o navýšenie schodku o 0,03%-uálneho bodu. Pokles deficitu z úrovne 7,2% HDP v roku 2002 (v roku 2003 dosiahne deficit verejnej správy pravdepodobne 4,9% HDP) je výsledkom úsporných opatrení v mnohých oblastiach verejných financií.

Rozpočtom obcí sa poskytnú dotácie v celkovej výške 3,733 mld. Sk (z toho 611 mil. Sk na výkon funkcií samosprávy (pre obce do 3000 obyvateľov), pre dotácie na mestskú verejnú dopravu 1,609 mld. Sk, na výstavbu mostu Košická v Bratislave 625 mil. Sk., zvyšok tvoria dotácie na zdravotníctvo, kultúru, sociálne zabezpečenie a dotácie na dokončovanie objektov základných škôl a ich technickej vybavenosti). Do týchto rozpočtov bude v roku 2004 ďalej smerovať časť výnosu dane z príjmov fyzických osôb vo výške 8,463 mld. Sk. Tá sa obciam rozdelí pomerne podľa počtu obyvateľov. Podiel z výnosu dane z príjmov právnických osôb, ktorý pôjde do rozpočtu obcí v roku 2004, predstavuje 7,17% (5,18% v roku 2003). Zvyšných 92,83% bude príjmom ŠR. Jednou z poslaneckých zmien sa docielilo, že výnosy dane z príjmu tzv. prirodzených monopolov a veľkých spoločností budú rozdeľované podľa počtu obyvateľov, a nie podľa sídla spoločnosti ako doteraz, čo kritizovali najmä predstavitelia samosprávy z Bratislavy. Príjmom rozpočtu miest Košice a Bratislava bude 60% výnosu cestnej dane vybranej daňovými úradmi týchto miest. Príjmom ostatných miest bude podiel 45% výnosu ich cestnej dane. **Do rozpočtov vyšších územných celkov (VÚC)** budú poskytnuté dotácie v sume 6,845 mld. Sk na úhradu bežných a kapitálových výdavkov, pričom poskytnutie sa nevymedzuje účelovo. Okrem dvoch spomenutých dotácií sa obciam a VÚC rozpočtujú na výkon samosprávnych funkcií v oblasti školstva dotácie vo výške 8,963 mld. Sk, ktoré budú poskytnuté na základe rozpisu ministerstva školstva.

Štátny rozpočet na rok 2004 odráža ukončenie procesu decentralizácie kompetencií zo štátu na samosprávu. Originálne kompetencie sú financované z kapitoly Súhrnný finančný vzťah k obciam a VÚC a prenesené kompetencie prostredníctvom kapitol vecne príslušných rezortov. V rozpočte je ďalej zapracovaná reforma **miestnej štátnej správy** (zrušenie samostatných kapitol krajských úradov a ich začlenenie do kapitoly MV SR za tie činnosti, ktoré ostávajú v kompetencii transformovaných 8 krajských úradov a 50 obvodných úradov) (*pozri aj opatrenie č. 28*). Z krajských úradov sa z pôvodne rozpočtovaných výdavkov v objeme 58,8 mld. Sk (vo východiskách rozpočtu) oddelenilo do príslušných rozpočtových kapitol, do VÚC a obcí 58,3 mld. Sk. Úspora by mala vzniknúť uskutočnením reformy miestnej štátnej správy a znížením jej zamestnancov.

Schválenie rozpočtu v NR SR

Pri prerokúvaní ŠR v NR SR prešlo viacero pozmeňujúcich návrhov, vrátane návrhov opozície. Poslanci parlamentu rozhodli, že 18,4 mld. Sk zo štátnych finančných aktív (resp. privatizácie), ktoré pôvodne mali smerovať do ŠR, budú použité priamo - na úplné oddĺženie zdravotníctva (*pozri aj opatrenie č. 23*). Zvýšenie plánovaného deficitu podľa metodiky ESA 95 však ohrozené nebolo, keďže táto transakcia slúži len na vyrovnanie dlhov, ktoré už verejná sféra spotrebovala v minulosti. Daňové príjmy ŠR boli navýšené o ďalších 200 mil. Sk (ako kompenzácia za vyčlenenie dodatočných peňazí pre školstvo) zo zvýšenej spotrebnej dane z tabaku. Podľa plánu MF SR by mala od mája 2004 vzrásť cena škatuľky cigariet asi o jednu korunu. Parlament neodsúhlasením návrhu na zmenu veľkosti obcí, ktorým sa má vyplácať dotácia, ušetril 240 mil. Sk. Zníženie dotácií o 240 mil. Sk sa malo obciam

kompenzovať zvýšením podielových daní. Po neprijatí návrhu sa podľa rezortu financií zvýšia dotácie obciam a zníži sa výnos na podielových daniach pre obce o 240 mil. Sk.

Poslanci NR SR oproti vládnemu návrhu:

- schválili 100 mil. Sk na stavbu rýchlostnej komunikácie spájajúcu Košice a Miškolc, pričom prostriedky budú presunuté v rámci kapitoly ministerstva dopravy,
- schválili zníženie rozpočtu Slovenskej informačnej služby o 200 mil. Sk a presun 200 mil. Sk z rezervy vlády; prostriedky vo výške 100 mil. Sk boli presunuté do rozpočtu Ministerstva vnútra (MV) SR na boj proti organizovaným zločinom, ochranu verejného poriadku, vo výške 50 mil. Sk do rozpočtu ministerstva kultúry a 50 mil. Sk smerovalo do kapitoly ministerstva školstva; na Multifunkčné kultúrne a knižničné centrum pôjde 95 mil. Sk a 5 mil. Sk na starostlivosť o krajanov v zahraničí,
- dotácie pre samosprávne kraje sa zvýšia o 350 mil. Sk na úkor peňazí na štátom platené poistné na starobné a invalidné poistenie za vybrané skupiny občanov z kapitoly ministerstva práce (na sociálne zabezpečenie financované VÚC presunuli z kapitoly ministerstva práce),
- v kapitole ministerstva školstva presunuli dodatočných 30 mil. Sk na projekt Infovek, ktorý v roku 2004 dostane spolu 422,4 mil. Sk,
- presunmi v kapitole Ministerstva pôdohospodárstva (MP) SR vyčlenili 75 mil. Sk na vyhotovovanie lesných hospodárskych plánov, zvýšenie výdavkov na mzdy pre kanceláriu ombudsmana o 4,3 mil. Sk a zvýšili výdavky pre Najvyšší kontrolný úrad o 8,7 mil. Sk,
- z rezervy vlády prideliť 150 mil. Sk Policajnému zboru (PZ) SR (kapitola MV SR) za účelom materiálno-technického zabezpečenia PZ SR,
- z rezervy vlády prideliť 50 mil. Sk Slovenskej akadémii vied,
- z rezervy vlády a v rámci presunov v rozpočtových kapitolách schválili 69 mil. Sk na rozvod pitnej vody (pre obce v ochrannom pásme jadrovej elektrárne Mochovce) a 50 mil. Sk na zakonzervovanie stavby Slovenského národného divadla, ak sa nenájde strategický investor,
- schválili 300 mil. Sk z rezervy vlády na valorizáciu – zvýšenie platových taríf vo verejnej a štátnej službe o 7% od augusta 2004,
- schválili ďalších 340 mil. Sk na zvýšenie priamych platieb pre poľnohospodárov na úroveň 52,5% (*pozri opatrenie č. 17*) (z rezervy vlády pôjde 70 mil. Sk, z rezortu obrany 170 mil. Sk, z prostriedkov určených na štátnu prémie stavebného sporenia 30 mil. Sk, z vnútorných rezerv kapitoly MP SR 70 mil. Sk),
- prideliť na investičné stimuly dodatočných 230 mil. Sk, ktoré minister hospodárstva bude musieť nájsť vo svojej rozpočtovej kapitole; podľa ministra hospodárstva pôjdu tieto prostriedky do regiónov, na priemyselné parky, malé a stredné podniky, na veľké investície bude potrebné nájsť prostriedky inde,
- schválili maximálnu výšku štátnej prémie stavebného sporenia na úrovni 2 500 Sk a štátny príspevok k hypotekárnym úverom vo výške 1%; MF SR pôvodne uvažovalo súčasnú výšku prémie 3 000 Sk znížiť na 1 500 Sk; na prémie je v ŠR vyčlenených spolu 2,5 mld. Sk, pričom pôvodne rozpočtovaný objem prostriedkov by mal postačovať na jej krytie.

Pôvodne navrhovaná suma rezervy vlády - 1,05 mld. Sk - bola zmenami poslancov znížená na 260 mil. Sk.

Faktory ovplyvňujúce ŠR

ŠR na rok 2004 je zostavený v súlade s princípmi metodiky ESA 95, pričom poskytuje podľa MF SR v zásade ucelený a neskreslený pohľad na vývoj hospodárenia verejných financií. Metodika ESA 95 na rozdiel od doteraz používanej metodiky Medzinárodného menového fondu, založenej na hotovostnom princípe, uplatňuje princíp časového rozlíšenia pri sledovaní transakcií. Zákon o ŠR na rok 2004 obsahuje niekoľko zásadných zmien, ktoré súvisia so vstupom Slovenska do EÚ, s daňovou reformou, reformou sociálneho systému či poslednou etapou deregulácie cien. V rozpočte na rok 2004 sú zapracované po prvýkrát odvody, ako aj príjmy SR z rozpočtu či fondov EÚ. Aj napriek tomu, že Slovensko vstupom do EÚ celkovo finančne získa (predvstupová pomoc - 7,3 mld. Sk; celkové príjmy z rozpočtu EÚ - vyše 24 mld. Sk), jeho čistá rozpočtová pozícia bude z užšieho pohľadu verejných financií deficitná, keďže niektoré z finančných tokov medzi SR a EÚ sú zahrnuté do štátneho rozpočtu a iné sa naopak nestávajú jeho súčasťou. V roku 2004 sa deficit verejných financií z titulu vstupu do EÚ zvýši o 2,558 mld. Sk. Celkový objem prostriedkov vyčlenených v štátnom rozpočte na rok 2004 na spolufinancovanie pomoci EÚ je 7,3 mld. Sk, na platby do rozpočtu EÚ je v ŠR vyčlenených 10,2 mld. Sk.

Rozpočtové dopady vstupu SR do EÚ (v mil. Sk)	Rok 2004
Záručná sekcia EAGGF	5 815
Štrukturálne operácie	5 477
Špeciálna kompenzácia z EÚ*	2 940
Celkové príjmy spojené so vstupom do EÚ	14 232
Príspevky do rozpočtu EÚ	10 165
Použitie zdrojov z rozpočtu EÚ vo výdavkoch štátneho rozpočtu	11 292

Úspora v domácich výdavkoch na poľnohospodárstvo	- 1 273
Celkové výdavky spojené so vstupom do EÚ	20 184
Pohľadávka na priame platby z EÚ	3 394
Čistá rozpočtová pozícia SR po vstupe do EÚ	- 2 558

**špeciálna kompenzácia slúži na vyrovnanie rozpočtového napätia a nie je účelovo viazaná*

Štátny dlh

Objem záväzkov štátu na splatenie istín štátneho dlhu je takmer 146 mld. Sk. Výdavky kapitoly štátny dlh sa v roku 2004 rozpočtujú na úrovni 30,3 mld. Sk, čo predstavuje zníženie o 2 mld. Sk oproti roku 2003. Napriek nominálnemu rastu štátneho dlhu má na nižšie výdavky vplyv najmä znížená úroková sadzba ako dôsledok priaznivého vplyvu kurzu SKK voči zahraničným menám. Splácanie úrokov štátneho dlhu je tretou najväčšou položkou výdavkovej časti ŠR (v prepočte na jedného obyvateľa je zadlženosť 3-krát vyššia ako v ČR). Dlh Slovenska sa v roku 2001 jednorázovo zvýšil o 105 mld. Sk potrebných na reštrukturalizáciu bánk. Poslanci NR SR zákonom o štátnom rozpočte na rok 2004 oprávniili vládu prevziať úvery od Európskej investičnej banky na projekty cestných komunikácií spolu vo výške 1,727 mld. Sk, na modernizáciu Železníc SR do výšky 1 mld. korún a na účely spolufinancovania vybraných opatrení sektorového programu do výšky 3,79 mld. Sk.

Zákon o ŠR na rok 2004 nastoľuje **tvrdé rozpočtové obmedzenia** (pozri aj opatrenie č. 2). Aj keď navrhované limity nedosahujú požiadavky rezortov, sú podľa MF SR dostatočne vysoké, aby hospodárili bez vytvárania nových dlhov (ide najmä o železnice, zdravotníctvo, regionálne školstvo, Slovenskú televíziu a rozhlas). ŠR na rok 2004 uplatňuje **programové rozpočtovanie**, ktoré predstavuje tendenciu presadzovanú vo vyspelých krajinách a aj na úrovni EÚ ako celku. V rozpočte orientovanom na výsledky sa priority Programového vyhlásenia vlády konkretizujú do merateľných cieľov, čo umožňuje odpočet ich splnenia. Okrem programového rozpočtovania sa reforma štátneho rozpočtu premietla i v zmenách v štruktúre rozpočtových kapitol. ŠR na rok 2004 obsahuje aj **rámcový návrh viacročného rozpočtu** verejných financií (pre roky 2005 a 2006) a zároveň stanovuje objem prostriedkov, ktoré budú v tomto období k dispozícii na prerozdelenie medzi kapitoly.

Názory na štátny rozpočet

Podľa ministra financií vstup Slovenska do EÚ významne ovplyvnil tvorbu rozpočtu. Samotný vstup do EÚ zvyšuje výdavky, pretože sa financujú niektoré projekty, ktoré by sa inak nefinancovali (povinné kofinancovanie). Peniaze z únie sa prejavujú na strane príjmov aj výdavkov a podľa ministra by nebolo múdre nevyužiť európske peniaze (napríklad na výstavbu čističiek), hoci je pri tom potrebné spolufinancovanie zo slovenského rozpočtu. Podľa ministra sa novým rozpočtom vytvára tlak na úspory a na zodpovednejšie a disciplinovanejšie nakladanie s verejnými prostriedkami. Pozitívne bol hodnotený fakt, že súčasťou rozpočtu je aj návrh rozpočtu verejných financií zostavený v podmienkach nových postupov s kvantifikáciou schodku verejného rozpočtu v zmysle metodiky ESA 95, ktorá sprehľadňuje vykazovanie deficitu verejných financií. V stanovisku Združenia podnikateľov Slovenska sa pozitívne ohodnotila snaha o postupné zvyšovanie transparentnosti a dôveryhodnosti údajov. Na druhej strane podnikatelia vyjadrili poľutovanie nad tým, že zníženie daní výraznejšie pod 20% obmedzila neschopnosť štátu účinne znížiť jeho výdavky. Podľa ministra financií je rozpočet pozitívne hodnotený Medzinárodným menovým fondom (MMF), ktorý tiež potvrdil, že predpoklady a odhady, spojené s príjmami a výdavkami na tento rok, alebo aj s prípravou rozpočtu na rok budúci, sú realizovateľné. MMF upozornil na výpadok daňových príjmov v roku 2003 (92,8%-né plnenie, z toho DPH - 84,3%-né), pričom v prípade rozpočtu na rok 2004 poukazuje na možný výpadok daňových príjmov v súvislosti s daňovou reformou. Aj slovenskí analytici považujú za najväčšie riziko rozpočtu nenaplnenie daňových príjmov. Niektorí upozorňujú, že v ďalšom znižovaní schodku verejných financií treba byť opatrný. Znižovanie deficitu je podľa nich nevyhnutné, vláda by však mala k nemu pristupovať citlivo, aby v snahe príliš skoro naplniť maastrichtské kritériá pre vstup do eurozóny neobetovala dôležité štrukturálne reformy.

Opoziční poslanci tvrdia, že reštriktívny zákon o ŠR na rok 2004 je v rozpore s Ústavou SR, ktorá hovorí o sociálne trhovom hospodárstve. Schválený rozpočet je podľa nich antisociálny, znižujúci životnú úroveň ľudí. Poukazujú ďalej na príjmovú stranu rozpočtu, ktorá je podľa nich nerealistická a existuje hrozba, že aj v roku 2004 bude potrebné ad hoc zvýšenie spotrebných daní. Kritici tvrdia, že rizikovým faktorom rozpočtu môže byť aj príjem z privatizácie. Rozpočet podľa ich slov zakotvuje a ešte viac prehľbuje regionálnu nerovnosť Slovenska.

Podľa údajov MF SR dosiahol deficit štátneho rozpočtu v roku 2003 55,997 mld. Sk, čo predstavuje 99,9% rozpočtovanej hodnoty. Vláda očakávala celoročný schodok na úrovni 56,037 mld. Sk. Deficit celej verejnej správy by mal dosiahnuť v roku 2003 výšku 4,9% HDP. Ministerstvo financií v marci 2004 predloží komplexnú analýzu stavu verejných financií za rok 2003 podľa metodiky ESA 95.

I N E K O
Stredoeurópsky inštitút pre
ekonomické a sociálne reformy

HESO
Charakteristiky opatrení

Hodnotenie ekonomických a sociálnych opatrení
OKTÓBER - DECEMBER 2003

Štátny rozpočet SR			
	Rozpočet 2004 (v mld. Sk)	Skutočnosť 2003 (v mld. Sk)	Zmena (%)
Príjmy	231,9	233,1	-0,5
Daňové príjmy	195,2	200,1	-2,4
z toho: DPH	97,7	83,8	16,6
spotrebné dane	40,9	38,0	7,6
daň z príjmu FO	18,6	31,9	-41,7
daň z príjmu PO	22,0	29,1	-24,4
Ostatné príjmy	35,5	32,9	7,9
z toho: prostriedky z EÚ	14,2	–	–
Výdavky	310,5	289,1	7,4
Bežné výdavky	264,7	257,7	2,7
z toho: štátny dlh	30,3	30,3	0,0
z toho: odvod do rozpočtu EÚ	9,0	–	–
Kapitálové výdavky	33,5	31,4	6,7
Použitie zdrojov z EÚ	11,3	–	–
Deficit	78,5	55,9	40,4
Zdroj: MF SR			

Príloha 2:

Bilancia príjmov a výdavkov štátneho rozpočtu na rok 2004

(v tis. Sk)

	Ukazovateľ	Štátny rozpočet
	Príjmy spolu	231 957 485
A.	Daňové príjmy	195 238 000
A.1	Dane z príjmov, ziskov a kapitálového majetku	52 020 000
	v tom: daň z príjmov fyzických osôb	18 620 000
	v tom: zo závislej činnosti a funkčných požitkov	14 820 000
	z podnikania a inej samostatnej zárobkovej činnosti	3 800 000
	daň z príjmov právnických osôb	22 000 000
	daň z príjmov vyberaná zrážkou	11 400 000
A.2	Dane z majetku	1 500 000
A.3	Domáce dane na tovary a služby	140 088 000
	v tom: daň z pridanej hodnoty	97 700 000
	spotrebné dane	40 896 000
	dane z používania tovarov a z povolenia na výkon činnosti	1 492 000
A.4	Dane z medzinárodného obchodu a transakcií	1 630 000
	v tom: dovozné clo	1 250 000
	podiel na vybraných finančných prostriedkoch	380 000
B.	Nedaňové príjmy	13 006 822
B.1	Príjmy z podnikania a z vlastníctva majetku	466 272
B.2	Administratívne a iné poplatky a platby	8 235 314
B.3	Kapitálové príjmy	76 955
B.4	Úroky z domácich a zahraničných úverov, pôžičiek a vkladov	903 536
B.5	Iné nedaňové príjmy	3 324 745
C.	Granty a transfery	22 536 963
	Transfery	8 304 553
	Prostriedky z rozpočtu Európskej únie	14 232 410

I N E K O
Stredoeurópsky inštitút pre
ekonomické a sociálne reformy

HESO
Charakteristiky opatrení

Hodnotenie ekonomických a sociálnych opatrení
OKTÓBER - DECEMBER 2003

D.	Príjmy z finančných transakcií (splácanie úverov a pôžičiek a predaja majetkových účastí)	1 175 700
	Výdavky spolu	310 452 485
A.	Bežné výdavky	264 683 979
A.1	Mzdy, platy, služobné príjmy a ostatné osobné vyrovnania	34 368 036
A.2	Poistné a príspevok zamestnávateľa do poisťovní	11 291 514
A.3	Tovary a služby	35 821 222
A.4	Bežné transfery	152 935 267
A.4.1	z toho: na platené poistné za zákonom určené skupiny osôb	23 457 479
A.4.2	sociálne dávky	32 023 860
A.4.3	dotácie nefinančným subjektom	16 176 753
A.4.4	súhrnný finančný vzťah k obciam a VÚC	15 913 913
A.4.5	odvody do rozpočtu Európskej únie	9 012 000
A.5	Splácanie úrokov a ostatné platby súvisiace s úvermi	30 267 940
B.	Kapitálové výdavky	33 491 544
	z toho: súhrnný finančný vzťah k obciam a VÚC	3 627 987
C.	Použitie zdrojov z rozpočtu EÚ	11 292 410
D.	Výdavky na finančné transakcie (poskytovanie úverov a pôžičiek)	984 552
	Schodok (-)	-78 495 000

Príloha 3:

Výdavky štátneho rozpočtu na rok 2004

(v tis. Sk)

Kapitola	Výdavky zo ŠR	Prostriedky z rozpočtu EÚ	Celkové výdavky
Kancelária Národnej rady SR	780 128		780 128
Kancelária prezidenta SR	108 756		108 756
Úrad vlády SR	708 419		708 419
Kancelária verejného ochrancu práv	32 000		32 000
Ústavný súd SR	62 470		62 470
Kancelária súdnej rady SR	5 700		5 700
Najvyšší súd SR	118 623		118 623
Generálna prokuratúra SR	923 156		923 156
Najvyšší kontrolný úrad SR	134 470		134 470
Slovenská informačná služba	848 587		848 587
Ministerstvo zahraničných vecí SR	3 336 702		3 336 702
Ministerstvo obrany SR	23 172 800		23 172 800
Ministerstvo vnútra SR	18 715 028		18 715 028
Ministerstvo spravodlivosti SR	6 630 766		6 630 766
Ministerstvo financií SR	7 356 998		7 356 998
Ministerstvo životného prostredia SR	2 577 586	567 450	3 145 036
Ministerstvo školstva SR	41 241 853	300 100	41 541 953
Ministerstvo zdravotníctva SR	22 752 726		22 752 726
Ministerstvo práce, soc. vecí a rodiny SR	46 034 522	1 273 430	47 307 952
Ministerstvo kultúry SR	3 326 270		3 326 270
Ministerstvo hospodárstva SR	4 440 898	685 900	5 126 798

Ministerstvo pôdohospodárstva SR	11 816 918	6 760 750	18 577 668
Ministerstvo výstavby a reg. rozvoja SR	4 620 669	670 280	5 290 949
Ministerstvo dopravy, pôšt a telek. SR	23 691 000	1 034 500	24 725 500
Úrad geodézie, kartografie a katastra SR	912 529		912 529
Štatistický úrad SR	496 025		496 025
Úrad pre verejné obstarávanie	57 053		57 053
Úrad jadrového dozoru SR	69 442		69 442
Úrad priemyselného vlastníctva SR	70 596		70 596
Úrad pre normal., metrológiu a skúšob. SR	267 105		267 105
Úrad pre štátnu službu SR	60 633		60 633
Protimonopolný úrad SR	42 970		42 970
Národný bezpečnostný úrad	253 247		253 247
Správa štátnych hmotných rezerv SR	783 072		783 072
Štátny dlh	30 267 940		30 267 940
Všeobecná pokladničná správa	21 457 561		21 457 561
Slovenská akadémia vied	1 442 957		1 442 957
Súhrnný finančný vzťah k obciam a VÚC	19 541 900		19 541 900
Spolu	299 160 075	11 292 410	310 452 485

2. Novela zákona o rozpočtových pravidlách (zavedenie tvrdých rozpočtových obmedzení pre rozpočtové a príspevkové organizácie, metodika ESA 95 pre celú verejnú správu, zrušenie niektorých rozpočtových kapitol)

http://www.nrsr.sk/Bin/SSLP.ASP?WCI=SSLP_NZWorkitemHist&WCE=Master=1019

NR SR schválila 21. októbra *novelu zákona o rozpočtových pravidlách*, ktorá zavádza do hospodárenia rozpočtových a príspevkových organizácií **tvrdé rozpočtové obmedzenia**. Sprísňuje sa doterajšie ustanovenie v hospodárení rozpočtových a príspevkových organizácií vo vzťahu k vytváraniu záväzkov v bežnom roku. Cieľom je zabrániť vytváraniu nových záväzkov, ktoré nie sú kryté v aktuálnom rozpočte. Súčasťou sprísnenia je aj zavedenie sankčného mechanizmu pri nedodržaní tvrdých rozpočtových obmedzení. To znamená, že ak sa rozpočtová alebo príspevková organizácia zaviazá v bežnom roku na také úhrady, ktoré nemá zabezpečené v rozpočte na bežný rok a týmto záväzkom zaťaží nasledujúci rozpočtový rok, pretože nerozpočtuje takúto úhradu v bežnom roku z dôvodu nedostatku zdrojov, poruší povinnosti určené zákonom o rozpočtových pravidlách. Za takéto porušenie môže ministerstvo financií uložiť pokutu až do výšky 1 mil. Sk, čo v praxi znamená pre organizáciu škodu, z ktorej sa v zmysle príslušných právnych predpisov (zákoník práce, zákony o štátnej a verejnej službe) vyvodzuje osobná zodpovednosť v príslušnej organizácii.

Ďalším z hlavných dôvodov na vypracovanie novely zákona o rozpočtových pravidlách bolo aj legislatívne zabezpečenie použitia Európskeho systému účtov - **ESA 95** v sektore verejnej správy na Slovensku (pre všetky subjekty, ktorých rozpočty tvoria verejný rozpočet). Dôvodom úpravy bola potreba zostavenia verejného rozpočtu a vyčíslenia schodku v jednotnej metodike, ktorú aplikuje EÚ. V rámci prístupového procesu k EÚ a predvstupového fiškálneho dohľadu je totižto každá z kandidátskych krajín povinná k 1. aprílu predkladať Európskej komisii štatistiky deficitu a dlhu verejnej správy podľa metodiky ESA 95. Metodika ESA 95 uplatňuje oproti doteraz používanej metodike Medzinárodného menového fondu (MMF), založenej na cash princípe (hotovostný princíp), aktuálny princíp (princíp časového rozlíšenia) pri sledovaní transakcií. Bilancovanie príjmov a výdavkov verejného rozpočtu bežného roka podľa metodiky ESA 95 vylučuje oproti doteraz používanej metodike MMF akékoľvek finančné transakcie z bilancie príjmov a výdavkov.

V záujme **zniženia počtu rozpočtových kapitol** zrušuje novela samostatné rozpočtové kapitoly pre Najvyšší súd (NS) SR, Generálnu prokuratúru (GP) SR, Tlačovú agentúru Slovenskej republiky (TASR), Slovenský rozhlas (SRo), Slovenskú televíziu (STV) a v dôsledku nového usporiadania miestnej štátnej správy (*pozri opatrenie č. 28*) aj pre krajské úrady. Rozpočet NS SR, ako aj GP SR sa stanú súčasťou rozpočtu rozpočtovej kapitoly Ministerstva spravodlivosti SR, ktoré považuje ponechanie týchto samostatných rozpočtových kapitol za neopodstatnené. Finančný vzťah štátneho rozpočtu k TASR, SRo a STV je objemovo bezvýznamný, resp. zanedbateľný, preto je

zrušenie samostatných kapitol podľa dôvodovej správy opodstatnené.

Novela zákona o rozpočtových pravidlách nadobudla účinnosť 15. novembra 2003 s výnimkou niektorých ustanovení, ktoré nadobudli účinnosť 1. januára 2004, resp. nadobudnú účinnosť dňom nadobudnutia platnosti Zmluvy o pristúpení Slovenskej republiky k Európskej únii.

3. Nový zákon o dani z príjmov (zavedenie rovnej dane z príjmov - 19%, zvýšenie odpočítateľných položiek, zrušenie paušálnej dane, zavedenie paušálnych výdavkov pre živnostníkov, daňová asignácia - 2%, zrušenie osobitnej sadzby dane a dane z dividend, zjednodušenie daňovej legislatívy, minimalizovanie výnimiek a daňových úľav)

http://www.nrsr.sk/Bin/SSLP.ASP?WCI=SSLP_NZWorkitemHist&WCE=Master=1169

Poslanci NR SR schválili nový zákon o dani z príjmov prvýkrát 28. októbra. Zákon predložilo Ministerstvo financií (MF) SR v nadväznosti na *Koncepciu daňovej reformy v rokoch 2004 – 2006* (pozri [HESO 2/2003](#)). Podľa MF SR ide o najdôležitejší zákon celej daňovej reformy. S účinnosťou od 1. januára 2004 prináša táto norma **zavedenie rovnej 19%-nej dane z príjmov fyzických aj právnických osôb**, čím sa pri fyzických osobách zmiernilo progresívne zdaňovanie a odstránili sa doterajšie daňové pásma od 10% - 38% a pri právnických osobách sa znížila sadzba dane z úrovne 25%. Doteraz určoval zákon pre každý druh príjmu osobitnú sadzbu dane. Existovalo tak 21 rôznych sadzieb a 443 rôznych druhov príjmov.

Okrem zavedenia rovnej dane sa mení **systém odpočítateľných položiek**. Zákon zvyšuje nezdaniteľný základ dane jedného daňovníka na 19,2-násobok životného minima platného k januáru aktuálneho roka (4 210 Sk), t.j. pre rok 2004 predstavuje nezdaniteľné minimum výšku 80 832 Sk (doteraz 38 760 Sk). Rovnakú sumu si daňovník môže odpočítať zo základu dane za manželku (resp. manžela), ak tá (ten) nemá vlastný príjem (doteraz 12 000 Sk). V prípade, ak manželka (manžel) má zdaniteľné príjmy, ktoré nedosahujú sumu nezdaniteľného minima, môže si daňovník uplatniť sumu predstavujúcu rozdiel medzi nezdaniteľným minimom a sumou príjmu manželky (manžela). Do tretice, po dohode s ministerstvom práce, sociálnych vecí a rodiny bude nezdaniteľná časť základu dane na vyživované dieťa (doteraz 16 800 Sk) nahradená tzv. daňovým bonusom. Zamestnaný rodič si na každé vyživované dieťa bude môcť z daňovej povinnosti ročne odpočítať 4 800 Sk (pozri *opatrenie č. 1*).

Zákon **ruší paušálnu daň** (2-2,5% z hrubého príjmu), pretože podľa dôvodovej správy ide o nesystémový prvok, ktorý mal slúžiť na zjednodušenie administratívnej náročnosti podnikania drobných podnikateľov, no koncepcia daňovej reformy s ním už nepočíta. **Namiesto toho** si živnostníci budú môcť odpočítať zo svojich príjmov **25% paušálnych výdavkov**, živnostníci s príjmom iba z remeselných činností majú nárok na odpočet až 60% paušálnych výdavkov. Ďalej si môžu odpočítať zaplatené poistné a taktiež nezdaniteľný základ a zo zostávajúcej sumy potom zaplatia daň 19%. Paušálne výdavky budú môcť používať iba podnikatelia, ktorí nie sú platcami DPH. Ak sa živnostník rozhodne pre uplatňovanie paušálnych výdavkov, nie je povinný viesť si účtovníctvo, klasicky zdaňovaní živnostníci však túto možnosť nebudú mať.

Daňovníci, ktorí nie sú zariadení na podnikanie (vrátane neziskových, napr. mimovládnych organizácií) budú mať príjmy zo základných činností (vykonávanie činností, za ktorých účelom tieto právnické osoby vznikli) oslobodené od dane, príjmy z ostatných činností budú podliehať dani z príjmov od výšky 300-tis. Sk. Znenie zákona schválené poslancami NR SR ponecháva aj naďalej **inštitút tzv. daňovej asignácie** (MF SR ju pôvodne navrhovalo zrušiť ako nesystémovú). Fyzické aj právnické osoby budú mať možnosť darovať **2%** (doteraz 1%) zo zaplatenej dane nimi určenej právnickej osobe - neziskovej organizácii - na verejnoprospešné účely. Nová legislatívna úprava ruší mechanizmus daňovej motivácie, ktorý daňovníkom umožňoval znížiť si daňovú povinnosť o polovicu daru s hornou hranicou 2%.

Zákonom **sa ruší osobitná sadzba dane** (od 5% do 25%) a zavádza sa aplikácia zrážkovej dane na vybrané druhy príjmov (výnosy z podielových listov, dlhopisov, výnosy a úroky z vkladov, či pokladničných poukážok) v jednotnej výške 19%. Dochádza k zmene systému zrážkovej dane, ktorá sa okrem výnimočných prípadov (napr. neziskové organizácie, Fond národného majetku SR, správcovská spoločnosť, podielový fond, Národná banka Slovenska (NBS)) bude považovať za preddavok. V prípade vyšších zaplatených preddavkov, ako je daňová povinnosť, bude mať daňovník nárok na vrátenie preplatku.

Obsahom nového zákona je aj **zrušenie zdaňovania dividend** a podielov na zisku zrážkovou daňou (doteraz 15%). Zrušenie zrážkovej dane na dividendy, podiely zo zisku prinesie vlastníkom slovenským firmám úsporu daňových nákladov. Podniky totiž zaplatia iba 19%-nú daň z príjmov. Predmetom dane totiž nebudú príjmy, ktoré už raz predmetom zdanenia boli a ich ďalším zdanením by došlo k porušeniu zásady jediného priameho zdanenia. Podiely na zisku, vyplácané už zo zdaneného zisku právnických osôb, teda nebudú podliehať zrážkovej dani pri

výplate ani zdaneniu u príjemcu. Ustanovenie sa vzťahuje na príjmy vykázané až v roku 2004, no smernica EÚ, ktorá je nadradená slovenskému zákonu a platná od mája 2004, poskytne túto možnosť už skôr. Zmena nastáva aj pri zdanení výnosov z doplnkového dôchodkového poistenia (DDP). Doteraz boli zdaňované celé dávky z tohto poistenia sadzbou vo výške 10%. Po novom bude 19%-nej sadzbe dane podliehať iba dosiahnutý výnos z DDP, a nie celý stav účtu poistenia.

Okrem týchto ustanovení **ruší sa množstvo (asi 80%) výnimiek a oslobodení od daňových povinností**. Zjednodušenie výpočtu základu dane sa má doceliť obmedzeným rozsahom daňovo uznávaných nákladov. V roku 2004 nebudú ešte príspevky zamestnancov ani živnostníkov na doplnkové dôchodkové poistenie do výšky 10% (max. do 24-tisíc Sk ročne) podliehať zdaneniu. Po tomto roku však príspevky zamestnanca na DDP už nebudú odpočítateľnou položkou zo základu dane. Ruší sa aj oslobodenie od dane príspevku zamestnávateľa na DDP zamestnanca, ktoré však ostávajú daňovým výdavkom zamestnávateľa. Príspevok zamestnávateľa zvýši základ dane zamestnanca, tieto príspevky zamestnávateľa však už nebudú súčasťou vymeriavacieho základu na výpočet poistných odvodov. Od roku 2005 uvažujú ministerstvá financií a práce nad ďalšou podporou dobrovoľného dôchodkového sporenia či už daňovými výhodami alebo štátnou bonifikáciou. Ruší sa akékoľvek daňové oslobodenie príjmov z predaja cenných papierov a obchodných podielov (s výnimkou cenných papierov nadobudnutých pred účinnosťou zákona), taktiež oslobodenie od dane z výnosov z cenných papierov vydaných NBS, oslobodenie výnosov znejúcich na cudziu menu, oslobodenie výnosov z hypotekárnych záložných listov. Ruší sa aj možnosť čerpania daňového úveru. Taktiež zaniká limit uznateľnosti odpisov a nákladov na lízing pre osobné automobily. Zavádza sa možnosť tvoriť daňovo uznateľné opravné položky k nedobytným pohľadávkam až do výšky 100% (12 mesiacov po dobe splatnosti), nie je ale umožnený ich trvalý odpis.

Podľa pôvodne schválenej úpravy mali rovné dani podliehať od januára 2004 aj výnosy z dôchodkových úspor, ktoré si ľudia budú odkladať od roku 2005 v rámci kapitalizačného piliera dôchodkového zabezpečenia na svojich dôchodkových účtoch v správcovských spoločnostiach, pričom dôchodky prvého piliera zo Sociálnej poisťovne by zdaňované neboli. Avšak dodatočne boli výnosy - t.j. budúce dôchodky z kapitalizačného piliera oslobodené od dane zákonom o starobnom dôchodkovom sporení (*pozri opatrenie č. 18*). Od platenia daní bude oslobodený aj predávajúci bytu alebo domu, ak ho vlastnil a súčasne mal v ňom trvalý pobyt najmenej počas 2 rokov bezprostredne pred jeho predajom (platilo aj doteraz). Poslanci znížili pozmeňujúcim návrhom túto lehotu z pôvodne navrhovaných 5 rokov.

Nový zákon sa približuje medzinárodnému daňovému právu definíciou a spresnením niektorých pojmov (zahraničná závislá osoba, stála prevádzkareň, finančný prenájom, daňová rezidencia či hospodársky rok). Hospodársky rok (nemusí byť kalendárny rok) bude možné používať ako zdaňovacie obdobie na základe súhlasu správcu dane. Okrem iného dochádza k zníženiu odpisových skupín na 4 (4, 6, 12, 20 rokov), od zrušenia 5. skupiny sú očakávané zvýšené investície v oblasti nehnuteľností. Poslancami bol pri prerokúvaní zákona o dani z príjmov v parlamente podporený a predĺžený nárok na čerpanie daňových úľav pre príjemcov (Volkswagen, Bratislava, U.S. Steel, Košice) do konca roku 2006, tak ako to povoľuje EÚ.

Predošíly zákon o dani z príjmov zabezpečoval štátnemu rozpočtu (ŠR) 31,2% príjmov. Viacero z ustanovení novej legislatívnej normy sa v ŠR prejaví až po roku 2004, no niektoré ustanovenia už počas roku 2004. Celkový dopad na príjmy ŠR v roku 2004 odhadlo MF SR na 20,6 mld. Sk (výpadok 12,4 mld. Sk pri dani z príjmov fyzických osôb a 8,5 mld. Sk pri právnických osobách), ktoré majú byť vykryté vyššími príjmami zo zjednotenej dane z pridanej hodnoty na úrovni 19% (*pozri HESO 2/2003*) a zvýšením spotrebných daní. Oba zákony predstavujú spolu s novým zákonom o dani z prechodu a prevodu nehnuteľností (*pozri opatrenie č. 4*) a zmenami v daniach z nehnuteľností a v cestnej dani (plánované na rok 2005) súčasť daňovej reformy (*pozri HESO 2/2003*).

Nesúhlas so zákonom vyjadrili niektorí opoziční poslanci tvrdiac, že na zákon doplatia najslabšie sociálne skupiny. Odmietli ho aj zástupcovia Konfederácie odborových zväzov SR, podľa ktorých daňová spravodlivosť znamená vyššie progresívne zdaňovanie - tí, ktorí zarábajú viac, by mali byť podľa odborov zdaňovaní vyššími sadzbami. Štát si podľa nich prestane plniť sociálne funkcie, vystrieda ho trhový štát, v ktorom prestane platiť solidárny princíp. Niektoré politické strany považujú zákon za sociálne nespravodlivý krok, ktorý prehĺbi sociálnu nerovnosť. Podporujú tiež zachovanie silného progresívneho zdaňovania. Ďalší kritici tvrdia, že schválený zákon o dani z príjmov bude podporovať na úkor sociálne odkázaných občanov najmä finančne silné vrstvy obyvateľstva, ktoré túto podporu nepotrebujú. Vyskytli sa aj návrhy vrátiť zákon na dopracovanie a znížiť daňové zaťaženie zdravotne postihnutých. Podľa predkladateľa zákona je však cieľom nedeformovať daňový systém, situácia zdravotne postihnutých občanov by sa preto nemala riešiť v daňových, ale v sociálnych zákonoch. Ďalší oponenti tvrdili, že daňová reforma zvýši rozdiely v zaostávajúcych regiónoch Slovenska, pre ktoré je charakteristická nízka kúpna sila obyvateľstva. Ich najväčším problémom má byť jednotná sadzba DPH. Zo strany parlamentnej opozície sa vyskytli aj súhlasné stanoviská s presunom váhy zdanenia z priamych na nepriame dane, no myslia si, že sa táto zmena uskutočňuje príliš rýchlym tempom. Zástupcovia zamestnávateľských zväzov podporili zmeny v daniach, mali však

výhrady k daňovej politike vlády, najmä k ponechaniu daňových výnimiek či náhlym ad hoc zmenám daní počas roka (príklad zvýšenia spotrebných daní v lete 2003 (pozri [HESO 2/2003](#))).

Podľa autorov zákona o dani z príjmov je primárnym cieľom tejto normy zjednotenie systému daní a daňovej legislatívy, vyvolanie rýchlejšieho a dlhodobého udržateľného ekonomického rastu a životnej úrovne obyvateľstva. Pôvodný daňový systém bol podľa nich neúmerne komplikovaný, nový systém má byť transparentnejší a efektívnejší. Mal by tiež vytvoriť priestor na zníženie daňových únikov, pretože sa zníži motivácia a priestor na neplatenie daní. Minister financií považuje nový zákon o dani z príjmov za kľúčový zákon daňovej reformy a je presvedčený, že prinesie zásadné zlepšenie podnikateľského prostredia, zvýšenie motivácie pracovať, šetriť a investovať. Tvrdí tiež, že rovná daň je spravodlivá, nezdaňuje síce každého rovnako, ale rovnomerne zdaňuje každý príjem. Zákon „o rovnnej dani“ odstraňuje dvojité zdaňovanie príjmov, ako napr. ziskov a podielov na ziskoch. Vypustením rôznych výnimiek zo zákona ostáva daňovej politike podľa ministra iba fiškálna funkcia.

Podľa rôznych názorov a prepočtov prinesie rovná daň najväčšie výhody predovšetkým daňovníkom s nadpriemernými príjmami, ako aj podpriemerne zarábajúcim občanom a rodinám s deťmi. Rovná daň však na rozdiel od celej daňovej reformy znižuje daňové zaťaženie pre všetky príjmové skupiny obyvateľstva. Naopak, celá daňová reforma (aj jednotná sadzba DPH, spotrebné dane) by mala pri statickom pohľade priniesť vyššie daňové zaťaženie pre bezdetné rodiny, či jedincov s príjmom okolo priemernej mzdy (od 11 500 Sk do 21 000 Sk), čo bolo kritizované. Zákon o dani z príjmov však na rozdiel od menej populárnych súčastí reformy spôsobí zvýšenie príjmov pracujúcich ľudí a v strednodobom horizonte eliminuje nepriaznivé efekty zvýšenia cien z dôvodu rastu DPH a spotrebných daní, ktoré nebudú preto v ďalších rokoch až tak citelné.

Nižšia daň by mala v prípade právnických osôb priniesť podľa MF SR výrazné pozitíva. Firmám zostane viac finančných prostriedkov napr. na investície, je možné očakávať zníženie daňových únikov, zvýšený príliv investícií, aj zahraničných a viac pracovných príležitostí. Na Slovensku vznikne podľa názoru ministra financií bezkonkurenčne najlepší daňový systém spomedzi krajín OECD a EÚ, vzrastie konkurencieschopnosť a atraktivnosť Slovenska ako podnikateľského priestoru. Už pred schválením nosného zákona celej daňovej reformy získalo Slovensko uznanie, či pochvalu od uznávaných zahraničných osobností a inštitúcií. Slovenská daňová reforma je napríklad odporúčaná aj Medzinárodným menovým fondom. Pozitívne účinky rovnnej dane budú podľa MF SR citelné ešte v tomto volebnom období, no očakávané výrazné efekty sa nedostavia okamžite, keďže opatrenie má byť všeobecne prospešné najmä zo strednodobého hľadiska. Podľa ministra financií úspech firiem časom pocítia ľudia, či už v raste dopytu po pracovnej sile, čo sa odrazí v raste miezd a kúpyschopnosti obyvateľstva. Viacerí ekonómovia považujú rovnú daň spolu s jednotnou DPH za najväčšiu zmenu daňového systému od roku 1993. Vyskytli sa tiež názory, ktoré by percento rovnnej dane, ako aj dane z pridanej hodnoty radi videli znížené pod 19%. Minister financií pripustil, že prípadné zníženie je možné v nasledujúcich rokoch.

V Európe možno uviesť viacero príkladov štátov s rovnou daňou. Estónsko zaviedlo 26%-nú rovnú daň v roku 1994 (od roku 2000 sa vôbec nezdaňuje preinvestovaný zisk firiem), nasledovalo ho v roku 1995 Lotyšsko so sadzbou 25%. V roku 2001 sa presadila rovná daň v Rusku - 13% a od začiatku roku 2004 sa bude rovnaká sadzba dane z príjmov - 13% uplatňovať aj na Ukrajine. Príklad Estónska ukazuje pozitívny vplyv rovnnej dane na hospodársky rast, kúpyschopnosť obyvateľstva, ziskovosť firiem a saldo štátneho rozpočtu (prebytok).

Zákon o dani z príjmov prezident SR nepodpísal, vrátil ho poslancom na opätovné prerokovanie do parlamentu, pričom odporučil tento zákon ako celok neschváliť. Podľa jeho slov je zavedenie rovnnej dane výhodné len pre daňovníkov s príjmami nad 25 000 Sk mesačne, čo predstavuje približne 11% daňovníkov a zvýšením nezdaniteľnej časti základu dane prilepší iba 13% nízkopríjmových skupín. Ako zdôvodnenie tiež uviedol, že rovná daň spojená s rovnou DPH neznižuje daňové zaťaženie. Poslanci zákon opätovne schválili 4. decembra, čím prelomili prezidentovo veto.

Zákon o dani z príjmov nadobudol účinnosť 1. januára 2004.

4. Nový zákon o dani z prevodu a prechodu nehnuteľností (jednotná 3%-ná sadzba dane, zrušenie dane z dedičstva a darovania)

http://www.nrsr.sk/Bin/SSLP.ASP?WCI=SSLP_NZWorkitemHist&WCE=Master=1171

Poslanci NR SR 6. novembra schválili zákon o dani z prevodu a prechodu nehnuteľností, ktorým zároveň zrušili predchádzajúci zákon o dani z dedičstva, dani z darovania a dani z prevodu a prechodu nehnuteľností (tzv. zákon o trojdani).

Nová právna norma od 1. januára 2004 naďalej zachováva daň z prevodu a prechodu nehnuteľností, no zavádza pevnú sadzbu tejto dane vo výške 3%, jednotnú pre právnické aj fyzické osoby. Pri zmene vlastníctva nehnuteľnosti zostáva základom dane aj naďalej dohodnutá cena, najmenej však cena zistená podľa osobitných predpisov

platných v čase zápisu vlastníckych práv do katastra nehnuteľností (vyhláška Ministerstva spravodlivosti SR o stanovení všeobecnej hodnoty majetku). Nahrádza sa doteraz platná kľzáva, progresívna sadzba dane (7 rôznych sadzieb), ktorá závisela od ceny nehnuteľnosti a od príbuzenského, resp. iného osobného pomeru prevodcu a nadobúdateľa. Prevažná časť prevodov sa realizuje v III. skupine osôb (všetky právnické aj fyzické osoby okrem príbuzných a osôb, ktoré žili s predávajúcim najmenej jeden rok v spoločnej domácnosti) a podľa doteraz platnej úpravy bola zdaňovaná sadzbou pohybujúcou sa od 3% (pre základ dane do 1 mil. Sk), cez 4% (1 mil. Sk – 2 mil. Sk) a 5% (2 mil. Sk – 7 mil. Sk) až do 6% (pre nehnuteľnosti od 7 mil. Sk). Pri prevode nehnuteľnosti najbližšej rodine do 1 mil. Sk bolo treba zaplatiť daň vo výške 0,5%, pri nehnuteľnostiach nad 1 mil. Sk – 1% z hodnoty prevádzaného majetku. Vzdialenejšia rodina platila 2% bez ohľadu na hodnotu nehnuteľnosti.

Ministerstvo financií (MF) SR opatrenie obhajovalo tým, že neexistuje dôvod, aby boli platcovia dane delení do skupín. Doteraz platný systém sa ukázal podľa ministerstva ako nespravodlivý a málo účinný. Daň z prechodu a prevodu nehnuteľností spôsobovala dvojité zdaňovanie pri predaji nehnuteľností.

Nový zákon ruší daň z dedičstva a daň z darovania. Koncepcia daňovej reformy vo svojom pôvodnom znení uvažovala s úplným zrušením celej trojdane už od roku 2004 (dane z prechodu a prevodu nehnuteľností, dane z dedičstva a dane z darovania). Podľa ministra financií zrušenie zostávajúcich daní bude závisieť od plnenia príjmov štátneho rozpočtu po zavedení zmien v daňovej oblasti. Dôvodom odsunu úplného zrušenia bol tlak samospráv na zachovanie dotácií krajským mestám na mestskú hromadnú dopravu. Práve výnosy z tejto dane sa majú v roku 2004 použiť na financovanie hromadnej dopravy zo strany štátu. Objem štátnych dotácií na tento účel predstavuje približne 1,7 mld. Sk. Zachovanie predmetných daní by do štátneho rozpočtu malo podľa MF SR priniesť približne 900 mil. Sk (vo východiskách štátneho rozpočtu na rok 2004 kalkulovalo MF SR bez uskutočnenia daňovej reformy s príjmom z trojdane na úrovni 1,5 mld. Sk).

Proti zavedeniu jednotnej sadzby dane z prevodu a prechodu nehnuteľností sa postavili odborári, ktorí boli za zachovanie rozdielnej sadzby dane, ako aj za ponechanie dane z dedičstva a darovania. Dedičská daň by podľa nich mala byť opätovne zavedená a najbližší príbuzní by boli oslobodení iba v prípade dedičstva nižšieho ako 4 mil. Sk. V znení kritiky ďalšieho z oponentov budú Slováci „najštedrejší národ“, keďže zákon sa budú snažiť obchádzať a namiesto predaja budú nehnuteľnosti „darovávať“ na základe darovacej zmluvy. Poslancami NR SR schválený zákon vrátil prezident SR na opätovné prerokovanie do parlamentu s odporúčením schváliť sadzbu dane pri daňovom základe do 1 mil. Sk vo výške 0,5%, tak ako to platilo doteraz pre najbližšiu rodinu. Pri základe nad 1 mil. Sk by podľa hlavy štátu mohla byť sadzba 3%. Prezident argumentoval tým, že zjednotenie dane postihne najmä prvú skupinu osôb – najbližších príbuzných. Podľa odborníkov predstavujú prevody majetku v rámci rodiny asi len 10% všetkých transakcií, a preto nebude zrušenie výhod pre najbližších príbuzných podľa nich ničím dramatickým. Poslanci prelomili veto prezidenta a zákon opätovne schválili v pôvodnom znení.

Zákon o dani z prevodu a prechodu nehnuteľností nadobudol účinnosť 1. januára 2004 a mal by platiť len do konca roku 2004.

5. Novela zákona o správe daní a poplatkov (zjednodušenie a sprísnenie správy a výberu daní, možnosť podať daňové priznanie elektronickou poštou)

http://www.nrsr.sk/Bin/SSLP.ASP?WCI=SSLP_NZWorkitemHist&WCE=Master=1134

Poslanci NR SR schválili 3. decembra novelu zákona o správe daní a poplatkov, ktorú predložilo Ministerstvo financií (MF) SR. Za cieľ si dáva zjednodušenie a sprísnenie správy všetkých daní. Zákon okrem zmeny ďalších legislatívnych noriem reaguje na poznatky získané z uplatňovania predchádzajúcej úpravy v praxi, na zmenu daňových zákonov (zákon o DPH, dani z príjmov), ako aj na harmonizáciu slovenského práva s normami EÚ.

K zmene dochádza pri rozhodovaní úradníkov o výške, resp. udelení pokút. Z fakultatívneho charakteru sa prechádza na **obligatórne udeľovanie pokút**. Pri splnení podmienok daných zákonom bude daňový úrad povinný udeliť daňovníkovi pokutu, bez možnosti jej odpustenia či zníženia. Táto úprava podľa MF SR zamedzí svojvôli daňových úradníkov a zmenší priestor na korupciu.

Do predmetného zákona bola zahrnutá **úprava sankčného systému**. Ten je pre všetky druhy daní rovnaký. Zároveň sa znižuje rozsah sankcií (ostávajú iba pokuty a tzv. sankčný úrok) a dochádza k zjednoteniu pokút za daňové nedoplatky. Pokuta za daňové nedoplatky sa určí ako súčin 3-násobku základnej úrokovej sadzby centrálnej banky a daného rozdielu medzi daňou uvedenou v daňovom priznaní a daňou zistenou správcom dane. Pri neskorom uhradení dane bude daňovník platiť za každý deň omeškania sankčný úrok z dlžnej sumy, ktorý daňový úrad vyrubí vo výške 4-násobku základnej úrokovej sadzby Národnej banky Slovenska (NBS) za deň. Sankčný úrok sa môže počítat maximálne za 4 roky omeškania platby. Ak daňové priznanie nebude podané v určenej lehote a daňovník neuposlúchne výzvu správcu dane, bude mu uložená pokuta do výšky 1,5 mil. Sk. Jej

minimálna výška pri fyzickej osobe predstavuje 10 000 Sk, pri právnickej osobe 50 000 Sk, obec však bude môcť uložiť pokutu už od sumy 200 Sk, resp. 2 000 Sk u podnikateľa. Správca dane má právo okrem vyššie spomenutých pokút vyrúbiť aj blokujú pokutu, napríklad za evidenciu predaja tovaru v registračnej pokladni bez vydania dokladu kupujúcemu.

Dňom účinnosti novelizovaného zákona nebudú jedinými platiteľmi sankcií daňovníci, ale už aj daňové úrady. V prípade neoprávneného zadržovania peňažných prostriedkov daňovníkov im **správca dane zaplatí sankčný úrok** vo výške 3-násobku základnej úrokovej sadzby NBS platnej v deň, keď daňovník uhradil pôvodnú výšku dane. Výška úroku bude závisieť od sumy zadržaných finančných prostriedkov a počtu dní od zaplattenia dane až po deň vrátenia neoprávnené držaných peňazí správcou. Daňové úrady budú takto pokutované, ak zadržia peniaze daňovníka, alebo mu vyrúbia neoprávnenú daňovú povinnosť (ak bola rozhodnutím dodatočne znížená daň, znižuje sa aj sankčný úrok). Aj toto ustanovenie o sankciách sa vzťahuje na všetky dane. Pokuty nebude možné uložiť 5 rokov od konca roka, v ktorom boli práva porušené. Právo vyberať pokuty bude premlčané po 6 rokoch.

Ďalšie z ustanovení novely spresňujú a **sprísňujú podmienky povolenia odkladu platenia dane** (daňového nedoplatku), prípadne jeho platenia v splátkach. Podniky musia spolu so žiadosťou o odklad dane predložiť správcovi dane aj analýzu svojej finančnej a ekonomickej situácie a budú povinné zabezpečiť odloženú sumu niektorým zo zabezpečovacích inštitútov. Proti rozhodnutiu správcu dane o odmietnutí žiadosti o odklad nebude možné podať odvolanie. Zoznamy subjektov, ktorým bol povolený odklad platenia dane, či rozloženie dane na splátky, zverejnia daňové a colné riaditeľstvá v prípade, že suma dane u fyzickej osoby presahuje 1 mil. Sk a u právnickej osoby 10 mil. Sk. MF SR navrhovalo v novele skrátiť lehotu možného odkladu zaplattenia dane, resp. platenia dane v splátkach z 12 mesiacov na 1 mesiac, čím chcelo zabrániť zneužívaniu právomocí daňových úradníkov, ktorí odklad platenia daní mohli, ale aj nemuseli povoliť. V súčasnosti je podľa MF SR rozsah odkladov daňovej povinnosti neadekvátny a rolovaním odložených splátok tak vznikajú vysoké daňové nedoplatky, často bez zábezpeky. Prerokovaním novely v parlamente však poslanci ponechali túto lehotu na 12 mesiacov, nakoľko sa obávali, že by to mohlo ohroziť existenciu firiem, ktoré majú len dočasné finančné ťažkosti. Všetky náklady, ktoré daňovému úradu vznikli v súvislosti s daňovým konaním (napr. aj odmeny znalcom), si bude úrad nárokovat' na náhradu u nedisciplinovaného daňovníka.

Vykonávanie daňovej kontroly bude možné častejšie ako doteraz. Podľa predchádzajúcej platnej normy bola kontrola bez oznámenia možná len v niektorých prípadoch, pričom januárom 2004 sa právomoc rozširuje. Ak o daňovú kontrolu požiadajú orgány činné v trestnom konaní, jej realizácia sa vykoná aj bez oznámenia daňovníkovi. Zamerať sa môže aj na iné zdaňovacie obdobie a inú daň. **Daňovú kontrolu musí dokončiť ten istý daňový úrad, ktorý ju aj začal.** Očakáva sa, že touto úpravou zaniknú špekulácie pri zmene sídla a príslušnosti daňového úradu počas vykonávanej kontroly. Namiesto predchádzajúceho jedného dňa bude daňovník povinný vyjadriť sa k protokolu o daňovej kontrole po novom až do lehoty 8 dní, či už osobne alebo prostredníctvom ním ustanoveného zástupcu. Poslanci NR SR pozmenili toto ustanovenie v zákone oproti vládnomu návrhu zvýšením lehoty z pôvodne navrhovaných 5 dní.

Novelou dochádza aj k **rozšíreniu sprístupnenia daňového tajomstva**. Medzi tieto oprávnené subjekty budú patriť súdni exekútori (majú právo na informácie o účte dlžníka), prokuratúra a orgány činné v trestnom konaní, súdy na účely súdneho konania, obvodné a krajské úrady, Štatistický úrad SR, Ministerstvo vŕtra SR, Najvyšší kontrolný úrad SR, notári pri zápise do centrálneho registra záložných práv a ďalší.

Upravuje sa tiež poskytovanie informácií daňovým subjektom v tom smere, že **správca dane bude povinný poskytovať údaje len o daňových nedoplatkoch nad stanovenú hranicu**. Správca dane oznámi nedoplatok vtedy, ak u fyzickej osoby prevýši 500-tis. Sk a u právnickej osoby 5 mil. Sk. Ak o oznámenie nedoplatkov daňovník požiadava, úrad bude povinný poskytnúť ho, bez ohľadu na ich výšku. Zoznam týchto osôb bude zverejnený aj na internetových stránkach daňového riaditeľstva.

Nedoplatky na daniach budú vymáhateľné aj inými právnickými osobami v rukách štátu, nie iba daňovými a colnými úradmi. Pohľadávku voči daňovníkovi v konkurze takto môžu úrady postúpiť tretím osobám a odpísať si ju z evidencie (iba pohľadávky pred 31. decembra 2002). Novinkou je aj **povinnosť správcu dane podať návrh na vyhlásenie konkurzu na daňový subjekt, v prípade, že tento mešká s platením dane viac ako 12 mesiacov** (vo vládnom návrhu bolo 6 mesiacov) a **dlžná suma prevýši 100 000 Sk**.

Novela zákona o správe daní a poplatkov zavádza zmeny a ustanovenia aj pre elektronickú komunikáciu s daňovým úradom. **Daňové priznanie bude možné podať elektronickou poštou**, avšak nevyhnutnosťou je fungovanie elektronického podpisu v praxi. Oznámenie o elektronickom doručovaní, uvedené na internetovej stránke daňového a colného riaditeľstva, musí byť podpísané zaručeným elektronickým podpisom a potom sa považuje za „doručenie do vlastných rúk“. V dôsledku technických problémov existencie certifikačných autorít,

potrebných na bezpečné fungovanie systému, podávanie daňového priznania prostredníctvom internetu bude možné podľa očakávaní až v marci roku 2005.

Pôvodne platný zákon neumožňoval správcom daní **zverejňovať zoznam daňových dlžníkov**, ani výšku ich dlhov aktuálne, ale až v druhej polovici nasledujúceho roka. Príslušný zoznam daňových dlžníkov (s nedoplatkom pri fyzických osobách nad 500-tis. Sk a u právnických nad 5 mil. Sk, pre obec ide o sumy 100-krát nižšie) zverejní úrad (daňové riaditeľstvo, obec a v prípade dlžníkov na spotrebnej dani z minerálnych olejov colné riaditeľstvo) **v druhom polroku bežného roka**, a to s uvedením mena, priezviska trvalého pobytu, obchodného mena a výšky daňového nedoplatku podľa jednotlivých druhov daní.

Daňové nedoplatky predstavovali ku koncu júla 2003 78,4 mld. Sk. Z celkových daňových nedoplatkov, evidovaných daňovým riaditeľstvom k tomu istému dátumu, bolo 43,2 mld. Sk nevyhovieľných nedoplatkov a 35,2 mld. Sk boli pohľadávky vymáhateľné (21,8 mld. Sk istina dane, 13,4 mld. Sk sankcie).

Jednotlivými novelami dochádza postupne k zrovnoprávneniu práv a povinností medzi daňovým subjektom a správcom dane tak, aby sa dosiahol aj v tejto oblasti porovnateľný stav ako v krajinách OECD a EÚ. Decembrová novela je v poradí 23. zmenou zákona 511/1992 Z.z. o správe daní a poplatkov.

Novela zákona o správe daní a poplatkov nadobudla účinnosť 1. januára 2004.

6. Novela zákona o správnych poplatkoch (úprava sadzieb, zavedenie rýchlostného príplatku za zápis do katastra nehnuteľností do 15 dní)

http://www.nrsr.sk/Bin/SSLP.ASP?WCI=SSLP_NZWorkitemHist&WCE=Master=1158

Poslanci NR SR prelomili veto prezidenta a 4. decembra schválili *novelu zákona o správnych poplatkoch (145/1995 Z.z.)*, ktorou sa prehodnotil vecný obsah jednotlivých úkonov a konaní doteraz spoplatňovaných správnymi orgánmi a na základe toho sa upravili sadzby v sadzobníku správnych poplatkov.

Napríklad výška poplatkov pri návrhu na začatie konania o povolení vkladu práva nehnuteľností do katastra nehnuteľností sa odvíjala od ceny nehnuteľnosti, najviac dosahovala 10 000 Sk. Od januára sa zavádza nový spôsob spoplatňovania pevnou sadzbou 2 000 Sk.

Predmetom najväčšej diskusie sa stalo zavedenie tzv. rýchlostného príplatku vo výške 3 000 Sk za urýchlenný zápis do katastra nehnuteľností do 15 dní. Ak teda účastník konania pri doručení návrhu na vklad do katastra nehnuteľností žiada rozhodnúť o vklade urýchlene do 15 dní, zaplatí správne mu orgánu normálnu sadzbu 2 000 Sk plus rýchlostný príplato 3 000 Sk, spolu teda 5 000 Sk. Príplato 3 000 Sk za urýchlenné rozhodnutie je splatný v deň doručenia návrhu na vklad. Ak sa konanie zastavilo alebo návrh na vklad bol zamietnutý, príplato 3 000 Sk sa nevracia. Ak správny orgán v skrátenom termíne nerozhodne o vklade práva k nehnuteľnosti do katastra nehnuteľností, vráti účastníkovi konania rýchlostný príplato 3 000 Sk.

Úrad geodézie, kartografie a katastra (ÚGKK) SR si od zavedenia rýchlostného príplatku pôvodne sľuboval skrátenie lehôt na vklad do katastra, ktoré dnes na viacerých správach katastra (za 1. polrok 2003 - 10) presahujú zákonom určených 30 dní a dosahujú niekoľko mesiacov. Za peniaze, ktoré by takto vybral, totiž mienil posilniť pomalšie správy katastra a použiť ich na odmeňovanie pracovníkov. To sa však úradu vo vláde nepodarilo presadiť, čo jeho postoj k rýchlostnému príplatku značne zmenilo. Úrad tvrdí, že expresné príplatky spôsobia katastrálnym úradom v praxi veľké problémy, keďže správy katastra, ktoré dnes nestíhajú vydávať listy vlastníctva do 30 dní, to nedokážu stíhať do 15 dní, takže budú musieť príplatky vracať klientom naspäť. To pracovníkov katastra zaťažuje ďalšou prácou a zhorší situáciu ešte viac. To sa týka najmä Bratislavy, kde sa doba na vydanie listu vlastníctva vyšplhala vo viacerých okresoch na takmer jeden rok. Úrad preto navrhuje riešiť situáciu predĺžením lehoty na rozhodnutie o návrhu na vklad na 60 dní. Predseda ÚGKK SR je presvedčený, že jediným systémovým opatrením je zvýšenie počtu pracovníkov katastrálnych úradov (podľa neho ich chýba takmer 200), keďže katastru pribudlo veľa práce, a počet zamestnancov sa nezmenil. Úradníci by privítali aj lepšie počítačové vybavenie.

Prezident SR vrátil novelu zákona o správnych poplatkoch na opätovné prerokovanie parlamentu. Dôvodom bolo, že sa zavedením rýchlostného príplatku vytvárajú nerovné podmienky pre občanov. Solventnejší účastníci konania by boli podľa prezidenta zvýhodnení, čo narušuje podľa neho ústavné právo každého vlastníť majetok. Pre rovnaké dôvody vrátil prezident späť parlamentu aj novelu z decembra 2000 (pozri [HESO 4/2000](#)), ktorá mala tiež zaviesť expresný príplato 3 000 Sk pri zápise vkladu do katastra do 10 dní. Parlament jeho námietku vtedy akceptoval a rýchlostný príplato 3 000 Sk z novely vypustil.

Mnohí si od zavedenia rýchlostného príplatku sľubujú okrem zrýchlenia konania i zníženie korupcie na katastroch. Svetová banka zverejnila pred časom prieskum, z ktorého vyplynulo, že 15% z účastníkov katastrálneho konania sa priznalo, že dali úradníkom úplatok. Podľa názoru zástancov expresných príplatkov platby, ktoré uhrádzali klienti za

rýchlejšie vybavenie vkladu neoficiálnou formou, budú namiesto vreciek úradníkov a sprostredkovateľov tiecť do štátnej pokladnice. Existuje tu však podľa nich tiež obava, že ak katastrálne úrady nebudú schopné dodržiavať zákonné lehoty, občan sa potom môže dostať znova do situácie, keď bude musieť popri formálnej platbe za urýchléné vybavenie dávať aj úplatok.

Ako sa uvádza v dôvodovej správe k novele zákona o správnych poplatkoch, finančné dôsledky na štátny rozpočet, rozpočty obcí a na rozpočty vyšších územných celkov nie sú konkrétne vyčísliteľné. Predpokladá sa, že navrhované zmeny negatívne neovplyvnia výnosy zo správnych poplatkov, a že sa udržia ročné príjmy štátneho rozpočtu zo správnych poplatkov na úrovni predchádzajúcich rokov, t.j. 1,6 mld. Sk.

Novela zákona o správnych poplatkoch nadobudla účinnosť 1. januára 2004. Ostatná rozsiahla novela zákona o správnych poplatkoch nadobudla účinnosť 1. januára 2001. Ďalšia novelizácia zákona, resp. revízia správnych poplatkov sa predpokladá v roku 2007, t.j. v 5-ročnom časovom cykle.

7. Predaj pohľadávok Slovenskej konsolidačnej, a.s. nominálnej hodnoty 42 mld. Sk za 862,6 mil. Sk (výnosnosť 2,05%)

Dozorná rada Slovenskej konsolidačnej, a.s. (SKo) schválila 1. decembra odpredaj balíka pohľadávok v nominálnej hodnote 42,9 mld. Sk, ponúkaný v rámci verejného výberového konania, akciovej spoločnosti Majetkový holding za odplatu cca. 862,6 mil. Sk, čo predstavuje výnosnosť - 2,05% z nominálnej hodnoty pohľadávok, resp. 2,85% z istiny predávaného balíka. V historicky najväčšom jednorazovom balíkovom predaji, vyhlásenom 8.septembra 2003, ponúkala SKo na odpredaj 2479 pohľadávok voči 800 dlžníkom. K 29. septembru sa do výberového konania prihlásilo 9 investorov (záujem o registráciu prejavilo pôvodne 10 subjektov), ktorí splnili podmienky registrácie medzinárodného tendra a mali v rámci tzv. data roomu od 1.10. do 6.11.2003 príležitosť analyzovať dokumentáciu k pohľadávkam. Z dôvodu nových právnych skutočností, ktoré sa objavili v priebehu výberového konania, upravila SKo k 5. októbru rozsah a štruktúru balíka. Balík pohľadávok, na ktorý podávali spoločnosti ponuky, v konečnom dôsledku obsahoval 2443 pohľadávok voči 792 dlžníkom v celkovom objeme 42,023 mld. Sk. Zúčastnené spoločnosti podávali ponuky na istinu z tohto objemu, ktorá predstavovala 30,266 mld. Sk. SKo zaregistrovala k 19.11. ponuky 5 spoločností - Wittily Investments Limited (registrovaná na Cypre; J&T Group skúmala na základe mandátu cyperskej firmy ponúkané pohľadávky), AB-Credit, a.s., Plzeň (stojí za ňou najväčšia česká finančná skupina PPF Group), UT Trading Limited (registrovaná na Cypre; v tendri ju zastupoval predseda predstavenstva českej firmy Union Trading), Vinaco Holdings Limited (registrovaná na Cypre; spoločný podnik finančnej skupiny Penta a Credit Suisse First Boston, ktorý v júli 2001 kúpil od konsolidačnej agentúry prvý a doteraz najväčší balík pohľadávok v nominálnej hodnote 13,01 mld. Sk za 431 mil. Sk, čo predstavovalo výnosnosť 3,31% (doteraz vymohli približne pol miliardy korún) (*pozri aj HESO 2/2001*)) a Majetkový Holding, a.s., Bratislava (patrí do investičnej skupiny PSIS). Posledná menovaná spoločnosť podala cenovo najvyššiu - víťaznú ponuku. Jediným kritériom úspešnosti uchádzačov v tendri bola ponúkaná cena, SKo nemala žiadne požiadavky na kredibilitu investorov. Záujem o kúpu balíka pohľadávok mohli prejavíť fyzické a právnické osoby len samostatne, nemohli vytvárať združenia. Na účet SKo museli vložiť 20 mil. Sk ako zábezpeku. So záväznou ponukou museli potenciálni investori priložiť aj potvrdenie o vinkulácii 300 mil. Sk v prospech SKo v renomovanej banke v rámci OECD.

Predložené ponuky prešli v SKo viacstupňovým posudzovaním. V deň odovzdania ponúk bola zo zástupcov ministerstiev hospodárstva, financií a pôdohospodárstva, Fondu národného majetku (FNM) SR a SKo vylosovaná 7-členná výberová komisia, ktorá posúdila splnenie formálnych náležitostí a zoradila ponuky podľa ceny. Na zasadnutie výberovej komisie boli pozvaní ako pozorovatelia: predseda Investičného výboru SKo, členovia a pozorovatelia dozornej rady SKo, predseda výboru pre financie, menu a rozpočet NR SR, predseda výboru pre hospodárstvo, privatizáciu a podnikanie NR SR, zástupca Národnej banky Slovenska, zástupca Delegácie Európskej komisie na Slovensku a zástupcovia poradenského konzorcia CA IB. Členovia výberovej komisie mali k dispozícii orientačné ohodnotenie bonity balíka z dielne CA IB len tesne pred tým, ako otvorili obálky s ponukami investorov. V ďalšom kroku Investičný výbor a predstavenstvo SKo odporúčali najvyššiu ponuku na schválenie. Konečné rozhodnutie prijala dozorná rada SKo. Proces predaja pohľadávok chce agentúra ukončiť do konca januára 2004.

Podstatnú časť predávaných pohľadávok, celkovo 83,8%, tvoria pohľadávky voči subjektom v konkurze, 7% balíka predstavujú pohľadávky voči subjektom v exekúcii, o 5%-ách pohľadávok sa vedú súdne spory. V štruktúre balíka pohľadávok podľa odvetvia je 24% dlžníkov z oblasti obchodu, 17% zo strojárstva a hutníctva, 15% z poľnohospodárstva a 4% zo stavebníctva. Najväčšie pohľadávky v balíku sú k akciovým spoločnostiam ZVL – LSA Skalica (1,939 mld. Sk, Calex Zlaté Moravce (1,258 mld. Sk), Vitrum Prievidza alebo Kovohuty Krompachy. Do predávaného balíka sa nedostali rizikové pohľadávky so štátnou garanciou, nakoľko ich predaj by mohol podľa SKo spustiť mechanizmus uplatnenia záruk voči štátu so strany nového majiteľa. V aktívach SKo zostanú po

uskutočnení celej transakcie s predajom balíka pohľadávky v nominálnej hodnote vyše 60 mld. Sk. Väčšina z nich pripadá na pohľadávky, pri ktorých SKo eviduje ručenie FNM SR, Slovenskej záručnej a rozvojovej banky a Slovenského pozemkového fondu, alebo ide o dedičstvo v podobe takzvaných úverov na trvalo sa obracajúce zásoby a citlivé úvery k obciam a poľnohospodárskym subjektom.

Predchádzajúci manažment SKo ohlásil odklon od myšlienky predaja pohľadávok. Individuálne obchody boli podľa neho nevhodné pre časté spochybňovanie transparentnosti, čo môže byť politicky zneužitý. Predaju balíkov pohľadávok mal podľa predošlého vedenia zasa brániť nerozvinutý trh, nízky počet investorov a slabá legislatívna podpora. Náhradou sa mal stať spoločný podnik na správu pohľadávok so strategickým investorom. Projekt však ukončila v lete 2003 dozorná rada SKo, ktorá zamietla jedinú ponuku od konzorcia Deutsche Bank a Gutmann Praha pre nízku cenu. Súčasný predaj balíka pohľadávok je prvým veľkým obchodom SKo odvtedy, keď sa pokus vytvoriť spoločný podnik na správu časti portfólia skončil neúspechom.

Projekt verejného výberového konania bol realizovaný od začiatku roku 2003 vďaka finančnej podpore zo strany Európskej komisie v podobe projektu Phare. V rámci projektu spolupracovala SKo s v medzinárodnom tendri vybratým poradenským konzorciom CA IB (CA IB – investičná banka skupiny Bank Austria/Creditanstalt, HMG a Benefit Finance), ktoré asistovalo Slovenskej konsolidačnej v oblasti finančného a právneho poradenstva. V rámci projektu uskutočnilo CA IB Consortium hĺbkovú analýzu (due diligence) celého portfólia SKo, navrhlo riešenia na vysporiadanie pohľadávok formou balíkového predaja a pripravilo zloženie balíka na predaj. V rámci samotného predaja CA IB oslovilo potenciálnych domácich a zahraničných investorov, pre ktorých sa uskutočnila koncom septembra investorská konferencia.

Záujmom SKo bolo zabezpečiť čo najširšiu účasť veľkých peňažných inštitúcií na výberovom konaní. V prípade neúspešnej realizácie odpredaja ponúkaného balíka pohľadávok bola SKo odhodlaná vytvoriť menšie balíky alebo začať individuálny predaj jednotlivých pohľadávok. Počet registrovaných investorov prevýšil očakávania SKo a bol podľa agentúry predpokladom vytvorenia primeraného konkurenčného prostredia pri predkladaní ponúk. Kombináciou doterajších skúseností a medzinárodného know-how poradenského konzorcia sa podľa názoru SKo vytvoril priestor pre efektívne a transparentné vysporiadanie prevažnej časti jej portfólia. Práve nezabezpečenie podmienok maximálnej transparentnosti a efektivity pri predošlých predajoch pohľadávok a pri výbere subjektov v oblasti vykonávania správy a vymáhania pohľadávok bolo najčastejšou výtkou nielen mnohých kritikov, ale aj Najvyššieho kontrolného úradu SR. Pri aktuálnom predaji balíka pohľadávok zazneli kritické hlasy najčastejšie v súvislosti s údajne nízkou výnosnosťou predaja. Zástancovia postupu SKo poukázali na skutočnosť, že s pribúdajúcim časom výrazne klesá možnosť vymôcť dubiózne pohľadávky, bonita pohľadávok v konkurze, exekúcii či likvidácii je nízka, a preto sa výťažnosť dnešnej transakcie nedá porovnávať s výnosnosťou predajov spred viacerých rokov. Manažéri SKo pripustili, že úspešný predaj prinesie okrem naplnenia cieľov, pre ktoré štátna agentúra vznikla, aj ďalšie pozitívum – aspoň čiastočnú úľavu. Správa tisícok pohľadávok totiž preťažovala kapacitu agentúry.

SKo vykázala za tri štvrtroky 2003 stratu vo výške 1,209 mld. Sk. Celkový objem výnosov dosiahol do konca septembra 4,195 mld. Sk, celkové náklady predstavovali 5,405 mld. Sk. Kumulovaná strata SKo z minulých období predstavovala ku koncu septembra 93,141 mld. Sk. V roku 2003 zinkasovala SKo peňažné prostriedky z realizácie pohľadávok v objeme 558 mil. Sk, čo je oproti plánu viac o 121,5 mil. Sk. Pod toto zvýšenie sa podpísali vyššie príjmy z realizácie konkurzných pohľadávok o 58,8 mil. Sk a vyššia finančná disciplína dlžníkov pri splácaní pohľadávok o 64,4 mil. Sk. Výdavky spojené s vymáhaním pohľadávok boli k 30. septembru oproti plánu nižšie o 18,8 mil. Sk a dosiahli 61,5 mil. Sk. Čistý príjem z realizácie pohľadávok predstavoval 496,5 mil. Sk. Bilančná suma aktív SKo dosiahla k 30. septembru 111,409 mld. Sk. SKo evidovala dlhodobý finančný majetok v objeme 4,716 mld. Sk. Finančné účty spoločnosti predstavovali ku koncu septembra 934,4 mil. Sk, čo oproti stavu na začiatku roka znamenal nárast o 422,6 mil. Sk. Celkový objem vynaložených peňažných prostriedkov na úhradu záväzkov SKo od začiatku roku dosiahol 286,5 mil. Sk. Vlastné imanie SKo predstavovalo 465,7 mil. Sk pri upísanom základnom imaní 93,607 mld. Sk. SKo spravovala ku koncu septembra 8 150 pohľadávok v nominálnej hodnote 106,559 mld. Sk a celkovo malo voči SKo záväzkov 4 116 dlžníkov. SKo, a.s., ktorá je 100%-nou dcérskou spoločnosťou Ministerstva financií SR, pôsobí na Slovensku od roku 1999 a prebrala majetok zlikvidovanej Konsolidačnej banky Bratislava, š.p.ú.. Jej poslaním je najmä vysporiadanie klasifikovaných pohľadávok postúpených z reštrukturalizovaných bánk.

8. Zníženie úrokových sadzieb Národnej banky Slovenska o 0,25%-uálneho bodu

<http://www.nbs.sk/PRESS/TS031219.HTM>

http://www.nbs.sk/PRESS/TS031219_2.HTM

Banková rada Národnej banky Slovenska (NBS) rozhodla 19. decembra o znížení kľúčových úrokových sadzieb o 0,25%-uálneho bodu s účinnosťou od 22.12.2003.

Nové úrokové sadzby NBS:

- jednoduchové sterilizačné obchody - 4,50%,
- jednoduchové refinančné obchody - 7,50%,
- limitná úroková sadzba pre dvojtýždňové REPO tendre - 6,00%,
- základná sadzba NBS (diskontná sadzba) - 6,00%.

V komentári NBS k zníženiu úrokových sadzieb sa konštatuje, že ekonomický a menový vývoj je aj naďalej determinovaný dopadom zvýšenia regulovaných cien a nepriamych daní na vývoj reálnej mzdy a konečnej spotreby domácností. Súčasne tak cenový vývoj (medziročná miera celkovej inflácie v novembri – 9,8%) aj vývoj dovozov potvrdzujú, pri relatívne dynamickom raste produktivity práce a útlme investičného dopytu, absenciu dopytových tlakov v ekonomike a nenaznačujú ani ich formovanie v budúcnosti. Medziročná miera celkovej inflácie bude síce aj v roku 2004 relatívne vysoká (NBS uvádza vo svojom menovom programe 6,4%), v porovnaní s úrovňou roku 2003 (9,3%, čo predstavuje hornú polovicu predikovaného rozpätia NBS) by však mala podľa NBS výraznejšie poklesnúť. Jej dynamika bude aj naďalej v rozhodujúcej miere determinovaná predovšetkým administratívnymi zásahmi (ich podiel na celkovej inflácii by mal predstavovať viac ako 70%), ktorých dopad tak bude aj v budúcom roku pôsobiť tlmiaco na kúpyschopný dopyt. Na základe schváleného zákona o štátnom rozpočte by v roku 2004 malo dôjsť k ďalšiemu zníženiu fiškálneho deficitu o 1%-uálny bod a vývoj verejných financií by tak, rovnako ako vývoj reálnych miezd, nemal predstavovať významnejší impulz pre rast domáceho dopytu. Súčasne nie je v budúcom roku možné očakávať pokračovanie rovnako dynamického rastu exportu ako v roku 2003, čo by sa pri pokračovaní súčasných tendencií vývoja domáceho dopytu mohlo premietnuť do spomalenia tempa hospodárskeho rastu. Pretrvávanie uvedených tendencií by tak mohlo v budúcnosti spôsobovať podväzovanie ekonomickej aktivity a nadmerný tlak na pokles cien. Výmenný kurz slovenskej koruny bol v novembri stabilný a zachoval si mierne apreciačný vývoj. Slovenská koruna sa po oznámení zníženía úrokových sadzieb vrátila na úroveň 41,095 SKK/EUR (v januári však koruna prelomila svoje májové maximum – 40,77 SKK/EUR a pohybovala sa aj na hranici 40,50 SKK/EUR; NBS vyhlásila, že posilňovanie kurzu koruny voči euru od začiatku roka 2004 považuje za neodôvodnené rýchle).

Vzhľadom na uvedené charakteristiky koncoročného ekonomického vývoja a predpokladané pôsobenie jednotlivých faktorov v budúcnosti rozhodla NBS o znížení kľúčových úrokových sadzieb.

Niektorí bankovní analytici vyčítali nekonzistentnosť vyjadrení NBS. Keď naposledy centrálna banka znížila v septembri úroky o 0,25%-uálneho bodu (*pozri HESO 3/2003*), vysvetlila, že očakáva celkovú, ako aj jadrovú infláciu v dolnej polovici cieľového pásma. Už o mesiac zmenila tento odhad na hornú polovicu a začala zdôrazňovať, že vysoká inflácia v tomto a budúcom roku nevytvára priestor na zmenu menovej politiky. Od septembra bola inflácia každý mesiac vyššia než očakávania, čo analytikov utvrdzovalo v názore, že NBS úroky do konca roka zrejme už nezniží. Podľa kritikov nekonzistentné vysvetľovanie menovej politiky NBS komplikuje predpovedanie vývoja úrokových sadzieb. Neodhadnuteľnosť rozhodnutí NBS znižuje podľa týchto názorov jej kredibilitu. Rozhodnutie centrálnej banky o znížení úrokových sadzieb privítala podniková sféra, pre ktorú je dôležitý vplyv menovej politiky na výšku úrokov z úverov. Krok NBS vníma ako priestor na zlacnenie peňazí pre podniky, a tým aj úsporu ich nákladov.

Kľúčové sadzby NBS sa menili naposledy koncom septembra, kedy centrálna banka znížila sadzby o 0,25%-uálneho bodu (*pozri HESO 3/2003*). V Českej republike dosahuje dvojtýždňová REPO sadzba úroveň 2% (od augusta 2003). V Poľsku je základná referenčná sadzba 5,25% (od konca júna 2003). Najvyššiu základnú úrokovú sadzbu v krajinách strednej Európy má Maďarsko, kde predstavuje výšku 12,5%. Maďarská národná banka (Magyar Nemzeti Bank (MNB)) podporila koncom novembra prudko klesajúci kurz forintu razantným zvýšením kľúčových úrokových sadzieb o 3%-uálne body. Práve slabnúci forint totiž ohrozuje splnenie inflačných cieľov MNB, a tým aj prijatie eura v termíne okolo roku 2008.

9. Ukončenie platnosti 10- a 20-halierových mincí

<http://www.zbierka.sk/CIASKA.ASP?RO=2003&CC=199#>

Banková rada Národnej banky Slovenska (NBS) schválila 14. novembra 2003 vyhlášku o ukončení platnosti mincí v nominálnej hodnote 10 a 20 halierov vzoru 1993 (od roku 1993 vydala NBS halierové mince za 88 mil. Sk). Ich platnosť sa skončila 31. decembra 2003. Od 1. januára 2004 do 31. decembra 2004 bude možné všetky 10- a 20-halierniky bezodplatne vymieňať v pokladniciach NBS, ako aj v komerčných bankách (v praxi sa však už vyskytli prípady, kedy si banky účtovali tzv. sprievodné poplatky) a pobočkách zahraničných bánk. Od 1. januára 2005 do 31. decembra 2008 bude 10- a 20-halierové mince vymieňať už len NBS, pričom po tomto termíne ich výmena už

nebude možná. Desať a dvadsať halierové mince bude možné vymieňať v hotovosti alebo vložení na účet vedený v NBS, v príslušnej banke alebo v pobočke zahraničnej banky. V hotovosti sa budú vymieňať mince, ktorých úhrnná suma nominálnych hodnôt je deliteľná číslom 50 bezo zvyšku. Pri vložení mincí na účet sa úhrnná suma nominálnych hodnôt pripíše na účet v plnej výške.

Hlavné dôvody NBS na zrušenie 10- a 20-halierových mincí:

- výroba 10-halierovej mince stojí 29 halierov, jej reálna hodnota je 4 haliere,
- výroba 20-halierovej mince stojí 30 halierov, jej reálna hodnota je 8 halierov (náklady jedinej platnej halierovej mince - 50 h, ktorá by mala vydržať v obehu až do zavedenia eura, sú však podľa riaditeľa peňažného úseku NBS tiež vyššie ako jej hodnota, a preto sa uvažovalo aj o jej zrušení),
- v obehu je vyše 320 mil. kusov 10-halierových mincí, 278 mil. kusov 20-halierových mincí,
- v obehu je spolu 598 mil. kusov mincí, t.j. 495 ton, polovica z celkového množstva peňazí v obehu,
- na jedného obyvateľa v SR pripadá 60 kusov 10-halierových mincí a 53 kusov 20-halierových mincí,
- ročné náklady na výrobu: 17 mil. Sk a na spracovanie: 3 mil. Sk,
- z obehu sa vráti do NBS menej ako polovica mincí do obehu vydaných (NBS očakáva, že z obehu by sa malo vrátiť 30 – 50% z celkovo 600 miliónov halierových mincí),
- za 5 rokov úspora nákladov vo výške 37,7 mil. Sk a emisný zisk (za mince, ktoré sa nevrátia z obehu) 34,8 mil. Sk,
- najmenšia minca 50 halierov, 1 eurocent = 41 halierov.

NBS predá mince, ktoré stiahne z obehu, víťazovi verejnej súťaže, ktorý ich mechanicky znehodnotí a získaný materiál odpredá alebo sám použije.

Pri bezhotovostnom platobnom styku sa budú položky i naďalej účtovať ako doposiaľ, teda aj s haliermi a bez zaokrúhľovania. Pri hotovostnom platobnom styku sa bude matematicky zaokrúhľovať nadol, resp. nahor až cena celého nákupu (a nie cena jednotlivých položiek) na najbližšiu celú korunu (nákupy končiace na 10, 20, 80 a 90 halierov), resp. na 50 halierov (nákupy končiace na 30, 40, 60 a 70 h). Určuje to zákon o cenách.

Schválenie tohto mechanizmu zaokrúhľovania cien zmiernila obavy, že obchodná sieť využije zrušenie 10- a 20-haliernikov na zvýšenie cien. Niektoré ministerstvá a analytici pôvodne uprednostňovali presunutie zrušenia haliernikov na neskoršie obdobie, nakoľko by prípadné zvýšenie cien z titulu zrušenia najmenších halierových mincí ešte viac zvýraznilo nárast inflácie, ktorý vyplynie z januárového zvýšenia regulovaných cien a jednotnej sadzby DPH. NBS a vláda očakáva, že vďaka prijatému systému zaokrúhľovania nepríde k nárastu spotrebiteľských cien, a ak tak maximálne o 0,1%.

Veľké obchodné reťazce využívajú po vzore z Českej republiky zrušenie 10- a 20-halierov na rôzne marketingové ťahy - dočasne sa zaviazali akceptovať pri nákupoch aj platenie 10- a 20-haliernikmi, zaokrúhľovať ceny len smerom nadol alebo organizujú rôzne charitatívne akcie s cieľom vyzbierať neplatné halierové mince. V niektorých, hlavne menších, prevádzkach však obchodníci využili zrušenie halierov a zvýšili ceny jednotlivých položiek zaokrúhlením nahor na celé koruny, resp. na 50 halierov. V niektorých obchodoch chýbalo dostatočné množstvo 50-halierových mincí, NBS ich nechala raziť vo väčšom množstve. Obchodníkom robí starosti aj zatiaľ nevyriešená otázka, ako zaúčtovať rozdiel pri zaokrúhľovaní cien. Čaká sa na stanovisko ministerstva financií.

Vyhláška o ukončení platnosti mincí v nominálnej hodnote 10 a 20 halierov nadobudla účinnosť 15. decembra 2003. V Českej republike skončila platnosť 10- a 20-halierových mincí v novembri 2003.

10. Novela zákona o veľkej privatizácii (umožnenie doprivatizácie tzv. strategických podnikov)

http://www.nrsr.sk/Bin/SSLP.ASP?WCI=SSLP_NZWorkitemHist&WCE=Master=1171

Poslanci NR SR schválili 4. decembra po prezidentskom vete opätovne *novelu zákona o podmienkach prevodu majetku štátu na iné osoby* (č. 92/1991 Zb.), ktorej hlavným cieľom je umožniť doprivatizovanie podnikov s charakterom tzv. prírodných monopolov a verejnoprospešných služieb (Slovenský plynárenský priemysel (SPP), Transpetrol, Slovenské elektrárne (SE), energetické rozvodné podniky (ZSE, SSE, VSE), Slovenská elektrizačná prenosová sústava (SEPS), Slovenský vodohospodársky podnik, Slovenské telekomunikácie (ST), Slovenská pošta, Železnice SR a Lesy SR).

Novela zrušila predošlé blokačné ustanovenie o povinnom zachovaní 51%-ného podielu štátu v tzv. strategických podnikoch, ktoré bolo zavedené novelou v roku 1999 (novela z roku 1995 určila 14 strategických podnikov, ktoré

boli vyňaté z privatizácie). Zo strategických podnikov boli už v minulosti sprivatizované 49%-né podiely v spoločnostiach SPP, Transpetrol a v troch distribučných energetických podnikoch (ZSE, SSE, VSE), v ST - 51%.

V dôvodovej správe k novele sa uvádza, že spustenie dôchodkovej reformy s kapitalizačným pilierom predpokladá vyčlenenie značných finančných prostriedkov na krytie tzv. transformačných nákladov reformy, a preto je potrebné umožniť doprivatizovať podiely tzv. strategických podnikov, čím sa majú získať prostriedky mimo štátneho rozpočtu na realizáciu dôchodkovej reformy so zmiešaným trojpilierovým systémom (štát získal z doterajšej privatizácie strategických podnikov vyše 200 mld. Sk, z nich vyše tretinu uložil ako rezervu na vykrývanie deficitu v prvých rokoch dôchodkovej reformy). Z takto získaných finančných zdrojov má vláda použiť časť na posilnenie štátnych finančných aktív a splácanie úverov a pôžičiek. O výbere strategických podnikov (prirodzených monopolov) a o percentuálnom podiele, ktorý sa bude privatizovať alebo prípadne ostane majetkom štátu, bude rozhodovať z prípadu na prípad vláda SR po predložení týchto návrhov k vyjadreniu NR SR.

Od vlády bude teda závisieť, ako posúdi výhodnosť, resp. nevýhodnosť dopredaja majoritných podielov jednotlivých strategických podnikov, či bude preferovať momentálny privatizačný príjem alebo dlhodobé poberanie dividend (v roku 2004 sa predpokladajú prostriedky z dividend vo výške 8 mld. Sk). Predseda vlády, ako aj minister hospodárstva sa vyjadrili, že sa vláda napríklad pri doprivatizácii SPP nemieni ponáhľať. Koaličná rada rozhodla v decembri o úplnej doprivatizácii troch distribučných firiem - ZSE, SSE a VSE. Ich 49%-ný podiel vlastní zahraniční investori, ktorí majú na ďalšie 2% predkupné právo. To pravdepodobne využijú. Zvyšok by sa mal prediť na kapitálovom trhu (10%) a priamym predajom (39%). Paroplynový cyklus sa má odpredať úplne. Čiastočne sprivatizovať sa majú teplárne (51% priamym predajom, 49% získajú bezodplatne mestá a obce). Koalícia sa dohodla, že minimálne v tomto volebnom období sa nebude predávať zvyšný podiel štátu v SPP a Transpetrole. „Keďže ide o kapitálovo dobre vybavené podniky, ktoré sa dynamicky rozvíjajú, bola by ich škoda prediť v tomto období,“ odôvodnil rozhodnutie koaličnej rady minister hospodárstva. SEPS by mala ostať v rukách štátu. Koalícia sa tiež dohodla, že v prípade SE štát predá viac – 66%. Pôvodne sa hovorilo o 49%-ách, lenže po schválení doprivatizačnej novely sa otvorila cesta k predaju väčšinového podielu.

V rámci rozhodnutia o privatizácii jednotlivých podnikov vláda súčasne rozhodne aj o použití takto získaných finančných prostriedkov. Nie je preto v súčasnosti možné sumárne deklarovať, aký objem finančných prostriedkov sa získa z doprivatizácie a na čo budú použité. Majetok štátu, ktorý môže byť potenciálne predmetom privatizácie, predstavuje sumu približne 82 mld. Sk.

Vzhľadom na to, že privatizáciou zvyšných podielov štátu v tzv. strategických podnikoch pôjde o veľký objem finančných prostriedkov, predkladatelia novely považovali za potrebné umožniť štátu (prostredníctvom prokurátora) väčšiu kontrolu a možnosť nápravy protizákonnej privatizácie tým, že sa predĺžila lehota z 3 na 10 rokov na podanie návrhu na neplatnosť prevodu alebo prechodu vlastníctva pri nedodržaní ustanovení všeobecne záväzných právnych predpisov, ktoré privatizáciu upravujú. V lehote 10 rokov upravuje možnosť nápravy privatizačných pochybení Francúzsko a Nemecko, Anglicko si vyhradilo 50 rokov na uplatňovanie svojho práva k navráteniu majetku, hlavne u uhoľných baní, železníc a v oblasti energetických podnikov.

Pri prerokovaní novely v parlamente bol poslancami navrhnutý a schválený pozmeňujúci návrh, aby výnos z predaja majetku strategických podnikov mohol byť použitý aj na úhradu nákladov spojených s realizáciou významných investícií. O tom, ktoré investície majú byť takto podporené, má rozhodovať vláda. V parlamente boli niektorými poslancami prezentované výhrady k tomuto ustanoveniu. Je to podľa nich ďalší zdroj klientelizmu a korupcie. Privatizačné príjmy by mali byť použité v súlade s vládny programom - na zníženie verejného dlhu a reformy. Minister financií prisľúbil, že v krátkom čase sa pripraví novela, ktorá odstráni toto sporné ustanovenie o použití príjmov z privatizácie a dovedy vláda nepoužije ani korunu inak, ako hovorí programové vyhlásenie. Ďalší prijatý pozmeňujúci návrh má zabrániť tomu, aby sa predmetom privatizácie stali vodné toky, pozemky, ktoré tvoria korytá vodných tokov, majetok slúžiaci na správu a ochranu vodných tokov a akcie ich obchodných spoločností.

Parlamentná opozícia nesúhlasila s „doprivatizačnou novelou“. Jej poslanci sa pýtali, či sme ochotní doprivatizáciou uprednostniť krátkodobé príjmy na krátkodobé použite alebo sa udržia dlhodobé významné zdroje z dividend pre štátny rozpočet. Podľa týchto názorov privatizáciu strategických podnikov zaplatia občania cez navýšenie cien ich produktov. Kritizovali, že vláda si ide vytvoriť samoobsluhu z privatizácie strategických podnikov, keď si formálne vypočuje stanovisko parlamentu, ale aj tak bude rozhodovať sama. Podľa ďalších kritikov má schválená novela umožniť pokračovanie v nesprávnej ceste pri vykrádaní spoločného vlastníctva. Podľa nich sa ukazuje, že to, čo mala predošlá privatizácia priniesť - teda skvalitnenie služieb, zníženie cien produktov a zvýšený príjem pre štát, sa nedeje.

Prezident SR vrátil novelu do parlamentu na opakované prerokovanie, nakoľko so zákonom nesúhlasil ako s celkom. Nemyslí si totiž, že privatizácia strategických podnikov je dobre pripravená, výhodná a vyslovil i pochybnosti, či je vôbec nutná. Poukázal na nedávnú privatizáciu SPP, priebeh ktorej ostro kritizoval. Prezident má tiež pochybnosti o tom, či výnosy z doprivatizácie strategických podnikov budú použité na rozvojové projekty alebo

na zníženie schodku štátneho rozpočtu. Ďalšie výhrady prezidenta v jeho odôvodnení k nepodpísaniu novely boli, že o doprivatizácii má rozhodovať vláda, a nie NR SR. Uviedol, že schválená úprava vytvára priestor pre možné vylúčenie akéhokoľvek vplyvu NR SR na privatizáciu, keďže podľa novely sa musí parlament vyjadriť k návrhu a postupu privatizácie do 30 dní od jeho predloženia, no po uplynutí tejto lehoty sa považuje návrh za prerokovaný.

Novela zákona o podmienkach prevodu majetku štátu na iné osoby nadobudla účinnosť 1. januára 2004 aj napriek opätovnému odmietnutiu podpisu novely prezidentom.

11. Národná stratégia podpory investícií

<http://www.rokovanie.sk/appl/material.nsf/0/2248DAD9E88BB4CCC1256DFA004571B3?OpenDocument>

Vláda na svojom rokovaní 17. decembra prerokovala a s pripomienkami schválila upravené nové znenie *Národnej stratégie podpory investícií*. Stratégia, predložená Ministerstvom hospodárstva (MH) SR, sa zameriava na podporu projektov strategických investícií, pri ktorých je najväčší potenciál pozitívnych národohospodárskych dopadov a najnižšie riziko relokalizácie. Navrhované opatrenia majú za cieľ aj akceleráciu hospodárskeho rozvoja v menej rozvinutých regiónoch SR a rozvoj miestnych malých a stredných podnikov v oblasti subdodávok pre strategických investorov. Hlavným cieľom stratégie bude dosiahnutie zvýšenia prílevu priamych zahraničných investícií (PZI) v strednodobom horizonte (3-5 rokov).

Vládny materiál uvádza, že hlavným zdrojom kapitálu tranzitívnych ekonomík sa stali PZI pochádzajúce predovšetkým z vyspelých ekonomík. Liberalizácia medzinárodného obchodu, rozvoj informačných technológií uľahčili koordináciu medzinárodných reťazcov, v dôsledku čoho sa znížila dôležitosť veľkosti trhov. Malé krajiny môžu súťažiť o prílev týchto investícií poskytutím atraktívnych podmienok pre realizáciu projektov strategických investícií. Podľa schválenej stratégie investori v súčasnosti otvorene pripúšťajú, že stimuly zohrávajú významnú úlohu pri ich rozhodnutiach. Súčasťou materiálu je poukázanie na stav, že konkurencia na trhu strategických investícií v strednej a východnej Európe je mimoriadne silná a Slovensko najmä legislatívne a inštitucionálne zaostáva. Ak chce Slovensko zlepšiť svoju pozíciu výraznejšie, musí podľa schválenej stratégie zefektívniť systém podpory strategických investícií. Podstatné je premietnuť tieto zmeny do právnych predpisov – do zákona o podpore priemyselných investícií a do zákona o investičných stimuloch.

V upravenej verzii stratégie pribudla novinka - **definícia pojmu strategickej investície (SI)**. Za tú sa považuje investícia vo výške **najmenej 100 mil. EUR** (v stratégii bola pôvodne navrhovaná hranica 50 mil. EUR), ak zároveň jej výsledkom bude aspoň **400 nových pracovných miest** (pôvodne navrhované - 100), pričom nemusí ísť o investíciu na zelenej lúke (t.j. vybudovanie nového podniku). Strategickou bude tiež investícia, ktorá na Slovensku založí nové odvetvie, ale SI nebude vďaka odporúčaniu Porady ekonomických ministrov (PEM) vymedzovaná odvetvovo. Pôvodnému návrhu MH SR postačovala podmienka na priznanie štatútu SI - výška investície - 50 mil. EUR a 100 novovytvorených pracovných miest. Ako pomocné charakteristiky vymedzenia SI sú v stratégii uvedené: výška pridanej hodnoty získaná investíciou, percento zvýšenia HDP na obyvateľa v regióne, zvýšenie zamestnanosti v regióne, zvýšenie exportu produkcie, využívanie domácich subdodávateľov. Autori materiálu navrhli zameranie sa na automobilový, elektrotechnický, gumársky a sklársky priemysel, presné strojárstvo, priemysel stavebných látok, vývoj a zavádzanie hi-tech systémov.

Takto definovaní strategickí investori získajú podporu aj nad rámec platného zákona o investičných stimuloch, ktorý má byť ešte spresnený. Zefektívni sa schvaľovací proces investície na ministerskej úrovni (skrátene na 2 mesiace). S cieľom urýchleného medzirezortného konania bude zriadená výberová komisia (zástupcovia PEM, Úradu pre štátnu pomoc a zamestnávateľov). Konečné rozhodnutie o štátnej pomoci veľkým investorom bude v rukách vlády. Podľa schváleného materiálu môže vláda poskytnúť **priame i nepriame formy stimulov**. Ostávajú v platnosti rôzne účelové i nešpecifikované formy dotácií a grantov (na obstaranie hmotného či nehmotného majetku potrebného na začatie výroby), úhrada úrokov z úverov, úhrada časti úveru, realizácia štátnej záruky, návratná finančná výpomoc. Priame daňové úľavy bude možné poskytovať vďaka novému zákonu o dani z príjmov do 31. decembra 2006. Z nepriamych foriem podpory možno poskytnúť strategickému investorovi prevzatie štátnej záruky, poskytnutie úľavy na dani alebo na penále. Navrhuje sa tiež možnosť predaja nehnuteľností z majetku obce alebo štátu za nižšiu než trhovú cenu, poskytovanie poradenských služieb bezplatne alebo za čiastočnú úhradu a v neposlednom rade možnosť odkladu platenia dane alebo povolenie jej postupného splácania. Z účtovného hľadiska sa poskytovanie investičných stimulov môže prejavovať podľa ministra hospodárstva vo zvýšení príjmov štátneho rozpočtu, zvýšení deficitu verejných financií o 0,1% HDP alebo v úspore verejných výdavkov.

Materiál ministerstva hospodárstva navrhuje i **zmeny (zmäččenie) kritérií pre získanie podpory pri výstavbe priemyselného parku**. Oproti predchádzajúcemu zneniu nové znižuje podiel spoluúčasti samosprávy pri žiadaní o podporu na výstavbu priemyselného parku z 30% na 10% (stratégia pôvodne navrhovala 5%). Samospráva bude stačiť, ak zmluvu o výstavbe priemyselného parku uzavrie s jedným investorom (doteraz s dvoma). V budúcom roku

by mal štát na budovanie priemyselných areálov prispieť sumou 700 mil. Sk. Do tejto oblasti môže smerovať aj podpora z eurofondov, ktorá sa okrem priemyselných bude môcť poskytnúť aj na budovanie infraštruktúrnych parkov, ako aj na podporu výskumu a vývoja.

Schválená koncepcia uvádza **strategické ciele** podpory vytvárania strategických investícií **do roku 2006**. Medzi tieto ciele sa zahŕňa zvýšenie PZI prostredníctvom podpory strategických investícií orientovaných na znižovanie nákladov, zvýšenie objemu investícií s vyššou pridanou hodnotou, zvýšenie investícií realizovaných v menej rozvinutých regiónoch (základnými faktormi sú infraštruktúra, konkurencieschopné priemyselné parky, regionálne investičné stimuly), zvýšenie investícií do perspektívnych odvetví (komponenty pre automobilový priemysel, informačné a komunikačné technológie, elektrotechnický priemysel, software, farmaceutický priemysel). V materiáli je ďalej uvedené, že k prioritám SR patrí aj podpora malých a stredných podnikov (MSP), ktoré sú predmetom podpory formou grantových príspevkov zo štátneho rozpočtu a z fondov EÚ. Cieľom pomoci má byť aj rozvoj vzťahov a kooperácie medzi MSP a veľkými investormi.

Vychádzajúc zo stanovených cieľov stratégia konkretizuje **ďalšie odporúčania** súvisiace s úpravou všeobecného legislatívneho rámca podpory investícií:

- Je potrebné pokračovať v zjednodušovaní a skracovaní postupu registrácie spoločností tak, aby proces ich registrácie netrval dlhšie ako 2 týždne.
- Pravidelnú starostlivosť o existujúcich investorov využívať na identifikáciu administratívnych bariér investovania a podnikania v SR a každoročne vypracovať návrh prioritných opatrení na ich odstránenie.
- Za potrebné je považované tiež zjednodušenie a skrátenie celého stavebného konania na polovicu. Snahou by malo byť zníženie byrokracie (najmä na pozemkových úradoch).

V oblasti poskytovania investičných stimulov MH SR v stratégii odporúča:

- V prípade investícií, na ktorých má vláda osobitný národohospodársky záujem (=strategické investície) je odporúčané poskytovať investičné stimuly v kumulatívnej výške do plnej hodnoty regionálnych obmedzení EÚ - tzn. 20%, resp. 50% z oprávnených nákladov.
- Prostredníctvom agentúry SARIO monitorovať praktickú realizáciu poskytovania investičných stimulov a informovať MH SR o zistených nedostatkoch súčasného systému.
- Novelizáciou zákona o investičných stimuloch znížiť podmienku výšky investovanej sumy pre poskytnutie investičných stimulov u odvetví založených na znalostiach, ako sú informačné technológie, medzinárodné služby a výskum, na úroveň 1 mil. EUR, resp. 0,5 mil. EUR, ak investor zamestná viac ako 50 osôb.
- Odstránenie korupčných rizík a zjednodušenie administratívy.

V oblasti kvalifikácie ľudských zdrojov je v stratégii odporúčané vytvoriť podmienky pre hlbšiu spoluprácu univerzít s etablovanými strategickými investormi na Slovensku, zabezpečiť zvyšovanie počtu absolventov vysokých škôl so zameraním na perspektívne odvetvia, zvyšovanie jazykových a počítačových zručností na základných a stredných školách. Potenciálni investori by mali byť informovaní o priaznivom pomere medzi nízkou cenou a vysokou kvalifikovanosťou pracovnej sily Slovenska. Odporúča sa ďalej predložiť na rokovanie vlády koncepciu budovania strategických priemyselných parkov. V pôvodnej úprave stratégie bolo navrhnuté aj zrušenie poplatku za preradenie pôdy z poľnohospodárskeho pôdneho fondu na priemyselné využitie a sprístupnenie lokality investície mestám a obciam na budovanie priemyselných parkov. Táto časť návrhu však už bola realizovaná.

Okrem iného bolo tiež navrhnuté vytvorenie akreditačného systému hodnotenia priemyselných parkov, s cieľom umožniť investorom objektívne porovnanie. Štátna agentúra na podporu investícií SARIO by mala mať zriadené pobočky vo všetkých krajinách, z ktorých pochádzajú potenciálni investori, ako aj vo všetkých vyšších územných celkoch okrem Bratislavy. Podľa predstáv MH SR štátna agentúra SARIO, ktorej úlohou je získavanie zahraničných investorov, by sa mala transformovať na verejnoprospešnú organizáciu napojenú na rozpočet MH SR. Zároveň by sa mala spojiť so zrušeným Fondom na podporu zahraničného obchodu a rozšíriť svoje pôsobisko aj na túto oblasť.

Podľa predkladateľa Národnej stratégie podpory investícií, ministra hospodárstva, stratégia zrovnoprávňuje domáce a zahraničné investory, vytvára priestor pre dôležité veľké investície, ktoré tak môžu existovať v osobitnom režime pod dohľadom vlády. Predkladateľ materiálu označil schválenie za jasný signál uvedomenia si potreby zahraničných, ako i domácich investorov zo strany vlády. Jedným zo základných predpokladov pre prilákanie investícií ostáva podľa MH SR aj naďalej vytváranie kvalitného podnikateľského prostredia. Poskytovanie selektívnych výhod vo forme investičných stimulov v súlade s pravidlami EÚ je považované za dočasnú formu podpory. Jej cieľom má byť akcelerácia ekonomického rozvoja v zaostalých regiónoch, pričom navrhnuté opatrenia budú mať dočasný charakter (do roku 2006).

Hoci sa ministri na základných rámcoch a definíciách dohodli, naďalej pretrvávajú rozdielne postoje k spôsobu stimulovania investícií na Slovensku. Odborníci z rôznych oblastí tvrdia, že významná investícia do akejkoľvek

výroby s vysokou pridanou hodnotou (napr. drevospracovateľského priemyslu) so súčasným transferom moderných technológií môže byť z dlhodobého hľadiska podstatne výhodnejšia ako veľká „manufaktúrna“ továreň napríklad na výrobu elektrických spotrebičov. Vláda by mala podľa mnohých na minimum obmedziť formu priamej finančnej pomoci investorom. Stimuly by sa mali zamerať na podporu infraštruktúry, kvalifikovanej pracovnej sily, či na produktový výskum a vývoj. Podľa mnohých ďalších názorov majú malé a stredné podniky kľúčovú úlohu pri znižovaní nezamestnanosti. Oponenti vyjadrujú svoj nesúhlas s prílišným kladením váhy na investičné stimuly, predovšetkým štátne dotácie, ktoré považujú za krátkodobé stimuly v dlhodobom horizonte strácajúce význam. Poukazujú pri tom na potrebu zdravého podnikateľského prostredia, ktoré kapitál nielen priláka, ale ho aj udrží. Kritika sa zniešla tiež na výšky a objemy poskytnutej, resp. navrhovanej štátnej pomoci vzhľadom na súčasnú snahu vlády o znižovanie deficitu verejných financií.

Firmy zaoberajúce sa informačnými technológiami (IT), ktoré na Slovensku zriadili servisné a vývojové centrá, nepociťujú zo strany štátu, že by boli ich projekty pre vládu zaujímavé. Ide o investície smerujúce predovšetkým do ľudí - kvalifikovaných špecialistov na IT, do ktorých investor vkladá peniaze formou intenzívnych školení a tréningov. Vzhľadom na súčasne platnú legislatívu, ktorá viaže poskytovanie investičných stimulov na výšku oprávnených nákladov, je podpora štátu v prípade high-tech investorov podľa nich nízka. Pritom napríklad ich produkt - centrá pre služby zákazníkom sú poskytované do zahraničia a ide o export s nesmierne vysokou pridanou hodnotou. Predstavitelia týchto spoločností sa kriticky vyjadrili k politike štátnej podpory, ktorá sa orientuje len na investície do výroby.

Firmy, ktoré už na Slovensku podnikajú sa podľa viacerých ohlasov už nebudú môcť spoliehať na štátnu podporu tak často ako doteraz. Porada ekonomických ministrov už napríklad šiestim takýmto podnikom zamietla žiadosti o rôzne úľavy. Následne vláda prerušila 17. decembra rokovanie o návrhu na poskytnutie investičných stimulov niekoľkým na Slovensku etablovaným spoločnostiam (Ecco Slovakia, Martin, Neusiedler SCP, Ružomberok, Bloomsbury Pacific Slovakia, Lučenec, Matador, Púchov, PSUL Považská Bystrica, Gabor, Bánovce nad Bebravou, Leoni Autokabel Slovakia, Trenčín, Hella Slovakia Signal, Bánovce nad Bebravou a Kočovce, Kappa, Štúrovo, Johns Manville Slovakia, Trnava, Fermas, Slovenská Ľupča, Vetropack Nemšová). Podľa mnohých investorov bol jedným z dôvodov ich investovania na Slovensku prísľub daňových úľav, resp. iných stimulov zo strany vlády. Minister financií zdôvodnil odmietavý postoj vlády k poskytnutiu investičných stimulov tým, že dané investície vláda nepovažovala za strategické. Daňová reforma priniesla podľa neho výhodnejšie podmienky pre všetkých podnikateľov, a tak ďalšia podpora investícií odpúšťaním daní a paušálnym poskytovaním investičných stimulov nebude potrebná. V SR pôsobiacim investorom tak zostane možnosť získať príspevok štátu na vytvorené nové pracovné miesta.

12. Nový zákon o obchodnom registri (zápis do obchodného registra do 5 dní, zavedenie štandardizovaných formulárov, presun agendy zo sudcov na vyšších súdnych úradníkoch)

http://www.nrsr.sk/Bin/SSLP.ASP?WCI=SSLP_NZWorkitemHist&WCE=Master=1074

Nový zákon o obchodnom registri, ktorý schválili poslanci NR SR 28. októbra, vychádza zo v apríli 2003 vládou schváleného materiálu *Návrh opatrení na zefektívnenie obchodného registra* (pozri [HESO 2/2003](#)). Podľa predkladateľov zákona z Ministerstva spravodlivosti (MS) SR je cieľom novej právnej úpravy vytvoriť predpoklady pre zefektívnenie práce v obchodnom registri (OR), vrátane jeho legislatívneho a technického zabezpečenia, a to v rámci komplexného prístupu k vykonávaniu inštitucionálno-organizačných zmien v súdnictve vedúcich k zrýchleniu súdneho konania. Potreba prijatia tohto zákona vychádza okrem vyššie uvedeného tiež z požiadaviek vyplývajúcich z procesu harmonizácie slovenského právneho poriadku s právom Európskej únie.

Zhodnotenie platného právneho stavu

Problematika obchodného registra a jeho vedenia je v súčasnej dobe upravená najmä Obchodným zákonníkom (OZ) a Občianskym súdnym poriadkom (OSP). Existujúca právna úprava konania vo veciach obchodného registra pritom za súčasného právneho stavu prináša podľa MS SR značné problémy, ktoré možno zhrnúť do nasledovných bodov:

- neustanovenie lehoty na rozhodnutie o návrhu na zápis do obchodného registra, z čoho vyplývajú niekoľkomesačné lehoty pri vykonaní zápisu,
- nejednoznačná právna úprava požiadaviek na návrh na zápis do obchodného registra, ako aj na druh a formu listín, ktoré je účastník konania povinný priložiť k návrhu na zápis do OR,
- dvojkoľajnosť právnej úpravy pri deklaratórnych zápisoch – nezosúladenosť medzi stavom zápisu a rozhodnutím spoločnosti,

- problematické vymedzenie dňa vykonania zápisu,
- nezosúladenosť nariadenia vlády SR o Obchodnom vestníku s novelizovaným znením Obchodného zákonníka, v dôsledku čoho je okruh údajov zverejňovaných podľa vládneho nariadenia užší ako okruh údajov zverejňovaných podľa OZ, pričom zverejňovanie uloženia listín do zbierky listín nie je vo vládnom nariadení vôbec upravené,
- nejednoznačnosť právnej úpravy obsiahnutej v OZ, najmä čo sa týka vymedzenia právnych účinkov zápisu niektorých údajov (konštitutívne alebo deklaratórne účinky),
- značný časový odstup zverejňovania rozhodnutí registrových súdov o obsahu zápisu v Obchodnom vestníku odo dňa, keď registrový súd rozhodol o obsahu zápisu.

Dôvodová správa k novému zákonu o OR konštatuje, že zdĺhavý a v niektorých prípadoch málo transparentný proces schvaľovania a materiálneho preskúmania návrhov na zápis do OR predstavuje veľkú pracovnú záťaž registrových súdov a sudcov, čo sa výraznou mierou prejavuje aj na samotnej dĺžke trvania konania. V takto existujúcej podobe predstavuje súčasný systém vedenia OR podľa MS SR výraznú brzdu hospodárskeho rozvoja a je faktorom, ktorý nepriaznivo pôsobí na ochotu zahraničných osôb investovať v Slovenskej republike. Jediným riešením na odstránenie niektorých z uvedených negatív sa ministerstvu javí prechod na nový systém vedenia OR, ktorý bude už svojimi základnými princípmi a mechanizmami zabezpečovať rýchle a kvalitné vybavovanie návrhov na zápis do OR a garantovať transparentný a vopred predvídateľný postup všetkých strán zúčastnených v tomto konaní. Tento proklamovaný cieľ sa zákon o OR snaží dosiahnuť prostredníctvom zapracovania nasledujúcich princípov.

Základné princípy navrhovanej právnej úpravy

Z hľadiska právomoci predpokladá zákon o obchodnom registri ponechanie agendy vedenia OR v právomoci súdov, čo do značnej miery zohľadňuje historické súvislosti a právnu tradíciu SR, zabezpečuje podľa MS SR plynulosť prechodu na nový systém vedenia OR, zodpovedá požiadavke hospodárnosti navrhovaného riešenia (keďže nepredpokladá prenášanie agendy OR na iný orgán alebo inštitúciu) a súčasne zohľadňuje aj významnú právnu súvislosť a potrebu informačného prepojenia s inými súdnymi konaniami.

Najvýznamnejšou zmenou, ktorú prináša nová právna úprava, je zmena samotného charakteru registračného konania. Zákon o obchodnom registri v tejto súvislosti zavádza nový pojem „registrácia“, pod ktorým možno rozumieť postup pri zápise údajov do obchodného registra, zápise zmien zapísaných údajov a výmazu zapísaných údajov z obchodného registra. Tento postup pritom na rozdiel od predchádzajúcej právnej úpravy konania vo veciach obchodného registra, nemá povahu občianskeho súdneho konania, ale spadá pod inú činnosť súdu v zmysle OSP. Skutočnosť, že v prípade **registrácie údajov** už nejde o konanie podľa OSP, umožňuje okrem iného aj vyňatie uvedenej agendy z rozhodovacej činnosti sudcov a **prenešenie jej vybavovania na vyšších súdnych úradníkov**. Sudca v zmysle navrhovanej právnej úpravy vstupuje do procesu registrácie až vo fáze riešenia prípadného sporu, tzn. až v okamihu rozhodovania o opravnom prostriedku, ktorým sú námietky proti odmietnutiu vykonania zápisu, zmeny zápisu alebo výmazu navrhovaných údajov. V prípade rozhodovania o námietkach ide už o rozhodovaciu činnosť súdu podľa OSP. Ďalším opravným prostriedkom (doteraz neboli garantované žiadne) osoby podávajúcej návrh na zápis do OR je možnosť odvolania sa voči uzneseniu, ktorým sudca po preskúmaní námietok námietkam nevyhovel.

Podľa novej právnej úpravy sa návrhy na zápis, zmenu zápisu alebo výmaz (ďalej len „návrh na zápis“) preskúmajú iba z formálneho hľadiska, tzn. že súd skúma len úplnosť návrhu na zápis, vrátane príloh, súlad údajov uvedených v návrhu na zápis s údajmi vyplývajúcimi z príloh k návrhu, ako aj splnenie ďalších zákonom taxatívne vymedzených formálnych predpokladov zápisu (napr. zaplatenie súdneho poplatku). V prípade zápisov osobitného právneho významu, ako je napr. prvozápis obchodnej spoločnosti a zápis splynutia, zlúčenia alebo rozdelenia obchodnej spoločnosti, zostáva do istej miery zachovaná aj materiálna kontrola (tzn. skúma sa obsah návrhu, listín), keďže súd musí preskúmať aj splnenie ďalších podmienok presne ustanovených v právnom predpise, čo vyžadujú smernice EÚ.

Ďalšou novinkou schválenej právnej úpravy je formalizácia návrhov na zápis do podoby **štandardizovaných formulárov** a ustanovenie presného zoznamu príloh, ktorými je potrebné návrhy na zápis doložiť. Za týmto účelom zákon predpokladá vydanie vykonávacieho predpisu k tomuto zákonu – vyhlášky Ministerstva spravodlivosti SR. Uvedenou úpravou sa má odstrániť právna neistota osôb podávajúcich návrh na zápis do OR, ktorá v súčasnosti panuje ohľadom náležitostí návrhu na zápis do OR a príloh, ako aj nejednotnosť požiadaviek jednotlivých registrových súdov, najmä pokiaľ ide o druh a formu predkladaných príloh. Používanie predpísaných formulárov a ustanovenie presného zoznamu príloh má zároveň uľahčiť kontrolu splnenia zákonom ustanovených podmienok na zápis údajov do registra. MS SR verí, že po presnom vyplnení formulárov podľa ich vzorov žiadateľmi, prebehne celý registračný proces rýchlo. Cieľovým stavom podľa ministerstva by malo byť, aby sa všetky úkony v OR dali

vykonávať aj cez internet.

Zákon o obchodnom registri ďalej ustanovuje **fixnú lehotu 5 pracovných dní na vykonanie zápisu**, čím sa v prípade úplného a bezchybného návrhu na zápis a príloh k tomuto návrhu majú vytvoriť predpoklady na rýchle vybavovanie návrhov a zároveň sa má odstrániť právna neistota navrhovateľa a tretích osôb, ktorá je v súčasnosti spojená s neúmerným predlžovaním konania vo veciach obchodného registra.

Zákon o OR podľa MS SR výrazným spôsobom zlepšil predpoklady pre fungovanie podnikateľskej sféry vo vzťahu k OR a prispieje k vytvoreniu vhodných podmienok na rozvoj podnikateľských aktivít z hľadiska žiaduceho hospodárskeho rastu. Nový systém vedenia OR prispieje podľa predkladateľov aj k zvýšeniu transparentnosti činnosti OR, k zrýchleniu a zjednodušeniu celého konania najmä z pohľadu užívateľov služieb OR. Zatiaľ podnikateľ by malo byť teda jednoduchšie, zjednodušenie procedúr by malo pomôcť zvýšiť záujem aj zahraničných investorov o Slovensko. Nová právna úprava smeruje podľa MS SR teda aj k zvýšeniu konkurencieschopnosti slovenského podnikateľského prostredia voči zahraničiu, keďže vytvára lepšie predpoklady pre rozvoj podnikateľských aktivít zahraničných osôb v SR. Zmeny v OR povedú podľa časti odbornej verejnosti k naplneniu jeho hlavnej úlohy - byť verejne prístupným zoznamom na sprostredkovanie informácií o obchodných spoločnostiach v reálnom čase. Zavedenie štandardizovaných formulárov pre ohlasovanie zmien v obchodnom registri, presun agendy zo sudcov na vyšších súdnych úradníkov, zapisovanie zmien v lehote do 5 dní bude mať podľa odborníkov výrazný efekt na zjednodušenie a skrátenie registračných a iných procesov a pozitívny vplyv na podnikateľské prostredie.

Novelizovaný bol zákon o súdnych poplatkoch, ktorým sa zmenili niektoré poplatky pri konaní v OR. Pri návrhu na prvý zápis alebo výmaz zostanú poplatky rovnaké ako doteraz. Napríklad pri založení akciovej spoločnosti sa platí 20-tisíc korún (iné právnické osoby – 10-tis. Sk a fyzické osoby - podnikatelia – 5-tis. Sk). Iné sumy ako dnes sa budú uhrádzať pri zmene údajov v registri. Dnes sa platí za každú zmenu zvlášť. Väčšinou je to 500 Sk, v presne stanovených prípadoch sa vyžaduje 200-korunový kolok. Po novom žiadateľ zaplatí vždy rovnako - bez ohľadu na počet zmien, ktoré chce v registri vykonať. Jednotný poplatok bude 3-tisíc Sk. Keď žiadateľ požiada jedným formulárom o viaceré zmeny, zaplatí len jeden poplatok. Na rozdiel od minulosti sa už nebude fakturovať za zverejnenie údajov z OR v Obchodnom vestníku.

Zákon o obchodnom registri nadobudne účinnosť 1. februára 2004.

13. Zvýšenie regulovaných cien Úradom pre reguláciu sieťových odvetví

Deregulácia cien naďalej pokračovala aj pre rok 2004 (*pozri aj zvýšenie regulovaných cien na rok 2003 - [HESO 4/2002](#)*). Ceny elektrickej energie (s výnimkou cien SSE) a tepla odrážajú podľa predstaviteľov Úradu pre reguláciu sieťových odvetví (ÚRSO) už od januára 2003 oprávnené náklady výrobcu a jeho primeraný zisk a v ich prípade už nie je potrebné ich ďalšie výrazné zvyšovanie. Ceny energií stanovené ÚRSO na rok 2004 odrážajú zmenu cien surovín a nákladov súvisiacich s výrobou. V prípade zemného plynu budú ceny kryť náklady už po súčasnej úprave cien platnej od 1.1.2004. V budúcnosti bude teda nutné očakávať dereguláciu cien už len pri vodnom a stočnom pre domácnosti.

Podľa rozhodnutia regulačnej rady ÚRSO sa **cena zemného plynu** pre domácnosti zvýši od januára 2004 v priemere o 27,8%. Nárast ceny plynu s DPH bude predstavovať 31,57%. Pre priemyselných odberateľov a komunálny sektor poklesne cena zemného plynu od januára o 2,05% (1,7% vrátane DPH). Podľa predstaviteľov Slovenského plynárenského priemyslu (SPP) by malo ísť o posledné plošné zvýšenie ceny plynu. Zvýšením v roku 2004 neboli teda naplnené minuloročné odhady zdražovania plynu (až vo výške 40%). Nárast cien najviac ovplyvní rodinné domy a jednotky, ktoré používajú plyn okrem varenia a výhrevu vody aj na vykurovanie. Ceny plynu na rok 2004 odrážajú nákladové vstupy SPP. Najväčšiu časť prevádzkových nákladov SPP tvorí nákup plynu. Práve rozhodnutím ÚRSO o zmene cien dôjde v roku 2004 k poslednému plošnému zvýšeniu cien plynu, čím sa skončí využívanie krížových dotácií, keď malí odberatelia doplácali na veľké podniky a SPP vykrývala straty z predaja plynu ziskami z iných činností, najmä tranzitu plynu. Vývoj cien plynu bude v budúcich rokoch kopírovať vývoj nákladov na výrobu a cestu k zákazníkom.

Priemerný rast **cien elektrickej energie** by mal pre všetky kategórie odberateľov predstavovať 4,48% (0,15%-ný nárast u Slovenských elektrární, 0,64%-ný nárast u Slovenskej elektrizačnej a prenosovej sústavy, 3,69%-ný nárast u rozvodných energetických podnikov). Rast cien v jednotlivých regiónoch bude odlišný. Západoslovenská energetika (**ZSE**) zvyšuje ceny pre koncových odberateľov v priemere o 2,22% (oproti roku 2003 nárast o 68 Sk na 3126 Sk za 1 MWh). Pre veľkoodberateľov (nad 52 kV) predstavuje zníženie cien 2,98% (pri cene s DPH nastane celkové zvýšenie o 1,28%), pre odberateľov napojených na napätie od 1 do 52 kV klesne tarifa o 1,76% (s DPH celkové zvýšenie o 2,55%), pre podniky s odberom do 1 kV stúpne cena o 2,12% (s DPH o 6,6%) a pre domácnosti vzrastie o 3,66%. Pre odberateľov Východoslovenskej energetiky (**VSE**) sa zvyšuje priemerná cena podobne ako v

případe ZSE, t.j. o 2,22% z 2882 Sk na 2946 Sk za MWh. Domácnosti, ktoré spotrebujú za rok okolo 1,5 MWh zaplatia v priemere o 400 SK ročne viac. Predstavuje to medziročný nárast ceny elektriny o 3,5% oproti roku 2003.

Pre odberateľov Stredoslovenskej energetiky (SSE) sa zvyšuje priemerná cena elektrickej energie o 9,1% na 2913 Sk za 1 MWh bez DPH. Pre domácnosti predstavuje zvýšenie 19,11%. V prípade domácností sa cena zvyšuje z 2909 Sk za MWh na 3464 Sk bez DPH. Vysoká závislosť odberateľov SSE od vykurovania elektrinou a riziko rastu neplatičov sa premietli do cien roku 2003, ktoré nedosiahli úroveň nákladov, pričom k vyrovnaní príde rokom 2004. Podľa ministra hospodárstva je rozdielne zvýšenie cien elektriny dôsledkom nerovnomerných dotácií v minulosti. Podnik SSE bol dotovaný dlhšie ako prvé dva distribučné podniky, preto je nárast cien v jeho prípade vyšší.

	priemerný nárast	zmena ceny za 1 MWh		
	bez DPH	ZSE	SSE	VSE
Kategória A (systém napájania 110kV)	3,54%	- 69 Sk	+ 119 Sk	+ 30 Sk
Kategória B (systém napájania 22kV)	1,58%	-46,8 Sk	+ 83,3 Sk	+ 91,5 Sk
Kategória C (nízke napätie)	4,5%	+ 74,7 Sk	+249,5 Sk	+ 131,9 Sk

Ceny tepla sú odvodené od cien plynu a elektrickej energie. Oproti roku 2003 by sa cena jedného GJ tepla mala zvýšiť približne o 30 Sk, pričom nárast je spôsobený predovšetkým zvýšením sadzby DPH. Priemerná cena roku 2003 pre obyvateľstvo predstavuje 466 Sk za GJ vrátane DPH.

Cena metra kubického **pitnej vody** pre domácnosti napojené na Bratislavskú, Západoslovenskú, Stredoslovenskú, Podtatranskú, Východoslovenskú a Severoslovenskú vodárenskú spoločnosť stúpnu na zákonom povolené maximum 22,61 Sk a **stočné** na 13,80 Sk. Oproti minulému roku ide o zvýšenie ceny vody z 26,22 Sk na 36,41 Sk za meter kubický. Zvýšenie ceny od Trnavskej vodárenskej spoločnosti sa očakáva na 20,59 Sk za vodné a 13,77 Sk za stočné. Podľa prijatého časového harmonogramu vyrovnávania cien by mali ceny vody zodpovedať trhovým podmienkam do roku 2006. V prípade vodného by súčasné zvýšenie malo predstavovať posledné plošné zvýšenie cien, ceny stočného vzrastú ešte aj v roku 2005. Nákladové ceny u tejto položky by mali domácnosti platiť až v roku 2006.

Po zverejnení predmetných taríf regulačným úradom sa zmiernil aj protestný tón Asociácie zamestnávateľských zväzov a združení SR, ktorá zvýšenie regulovaných cien v roku 2003 ostro kritizovala. Zamestnávatelia vyslovili námietky k štruktúre ceny elektriny, najmä vysokým nákladom systému, pri ktorom odberatelia uhrádzajú niektoré výdavky elektrární zapríčinené politikou štátu. Predstavitelia Klubu 500 (združuje slovenských vlastníkov podnikov s viac ako 500 zamestnancami) protestovali proti neprimeranému zvyšovaniu cien energií v priebehu posledných 2 rokov, ktoré znižuje ich konkurencieschopnosť na zahraničných trhoch. Z platného regulačného rámca profitujú podľa nich najmä energetické podniky so zahraničnou kapitálovou účasťou. Skupina veľkých firiem tvrdí, že dodávatelia energií si ponechávajú privysoké zisky (v médiách sa objavili informácie, že tzv. primeraný zisk pre distribútorov elektrickej energie schválil ÚRSO na úrovni 12%). 8 firiem z Klubu 500 podalo vo veci cenových rozhodnutí na rok 2003 podnet na Ústavný súd. Ich snahou je vyvíjať aktivity na zavedenie dvojínštandného rozhodovania (druhým stupňom po riaditeľovi príslušného cenového oboru ÚRSO by mala byť Regulačná rada, odčlenená od súčasného úradu). Niektorí politici tiež uvažujú o oslabení postavenia ÚRSO, čo by chceli dosiahnuť novelou príslušného zákona. Podľa kritikov zo strany opozície neexistujú na zvyšovanie cien energií, predovšetkým plynu, racionálne dôvody. Základom zvyšovania sú podľa ich slov zmluvy podpísané vládou pri predaji 49%-ného podielu SPP, ktoré zaručujú podniku vysoké zisky.

K zmenám cien dôjde aj v prípade **autobusovej a železničnej dopravy**. Ministerstvo dopravy pôšt a telekomunikácií SR navrhlo zvýšenie cien cestovného v priemere o 10%. Znížia sa taktiež študentské zľavy. Namiesto 70% z ceny týždenného či mesačného lístka bude štát preplácať 60%. Klesnú aj zľavy rodinám a zdravotne postihnutým občanom z 62,5% na 50%. V prípade autobusovej dopravy zapôsobili ako faktory nárastu nákladov, okrem zvýšenej sadzby DPH, aj zvýšené povinné zmluvné poistenie zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla či zdraženie nafty.

V roku 2004 sa zvýšia aj ceny za **poštové služby**. Poštový úrad vydal rozhodnutie o zvýšení regulovaných poštových taríf vo vnútroštátnom styku o 9,5%. Za obyčajný list a pohľadnicu zaplatí odosielateľ o 1 Sk viac, teda 8 Sk, cena za doručenie listu 1. triedy stúpne o 2 Sk a za balík 2. triedy do 2 Kg z 40 Sk na 50 Sk. Vedenie Slovenskej pošty očakáva ročný prínos zo zvýšenia na úrovni 340 mil. Sk. Priemerná rodina zaplatí mesačne za poštové služby približne o 3 Sk viac, podnikatelia o 51 Sk viac.

14. Novela zákona o poštových službách (aproximácia práva s EÚ; postupná liberalizácia poštového trhu)

http://www.nrsr.sk/Bin/SSLP.ASP?WCI=SSLP_NZWorkitemHist&WCE=Master=1113

NR SR schválila 3. decembra novelu *zákona o poštových službách (507/2001 Z.z.)*, ktorá transponuje viacero európskych smerníc do nášho právneho poriadku, čím sa dosiahla plná kompatibilita s právom Európskej únie (EÚ) v oblasti poštových služieb. Novela zabezpečuje postupnú liberalizáciu poštového trhu. Najmenej do konca roku 2008 bude však existovať vo všetkých štátoch EÚ tzv. poštová výhrada (tzn. zabezpečenie výhradného postavenia štátu pri zabezpečovaní určitých poštových služieb) na vyberanie a distribúciu poštových zásielok. Poštová výhrada predstavuje teda poštové služby vyhradené len pre poskytovateľa univerzálnej služby. Univerzálna poštová služba je súbor trvalo poskytovaných poštových služieb za prijateľné ceny za rovnakých podmienok a v určenej kvalite všetkým dostupným užívateľom v prístupových a kontaktných miestach každý pracovný deň najmenej s jedným vyberaním a dodávaním denne. Monopol na poskytovanie univerzálnej poštovej služby bude mať Slovenská pošta, š.p. od 1. mája 2004 do konca roka 2005 na zásielky s obsahom korešpondencie do hmotnosti 100 g. Od roku 2006 sa táto hranica zníži na 50 g, pričom monopol bude platiť do konca roka 2008. Do konca roku 2002 platila v členských štátoch EÚ poštová výhrada pre zásielky s hmotnosťou do 350 g. Poštová výhrada sa nevzťahuje na korešpondenciu a reklamné adresované zásielky, ak poštová sadzba za ňu je rovnaká alebo vyššia ako jej 3-násobok (doteraz 5-násobok) tarify poskytovateľa univerzálnej služby pre korešpondenciu v prvom hmotnostnom stupni najrýchlejšej štandardnej kategórie (resp. 2,5-násobok v rokoch 2006 - 2008). V rámci štátnej regulácie sa regulujú podmienky poskytovania univerzálnej poštovej služby a cenovým rozhodnutím poštové sadzby za túto službu.

Napriek zníženiu hmotnostného limitu zásielok patriacich do poštovej výhrady ide stále o podstatný rozsah činnosti poskytovateľa univerzálnej poštovej služby, pretože početne väčšina zásielok je práve do hmotnosti 100 g, a to tak vo vnútroštátnom poštovom styku členských štátov EÚ, ako aj v medzinárodnom poštovom styku. Preto sa zmenšenie okruhu vyhradených poštových zásielok od 1. mája 2004 neprejaví podľa predkladateľov takým podstatným zásahom do hospodárenia terajšieho držiteľa licencie na poskytovanie univerzálnej poštovej služby (Slovenská pošta, š.p. Banská Bystrica), aby bola potrebná finančná intervencia štátu, ktorý je nositeľom povinnosti zabezpečiť univerzálnu poštovú službu vo vnútroštátnom, ako aj v medzinárodnom poštovom styku.

Zmenšenie rozsahu poštovej výhrady umožní iným poštovým podnikom poskytovať poštovú službu vyberania a distribúcie zásielok s obsahom korešpondencie o hmotnosti viac ako 100 g, ktorú doteraz nesmeli (do mája budú vyhradené poštové zásielky ešte do hmotnosti 1000 g). To prispeje podľa predkladateľov novely k zvýšeniu konkurencie na trhu poštových služieb.

Termín úplnej liberalizácie poštového trhu v EÚ - rok 2009 - však nie je celkom istý, pretože podľa smernice má Komisia vypracovať perspektívnu štúdiu, v ktorej pre každý členský štát zhodnotí dopad úplného dokončenia liberalizácie vnútorného poštového trhu na univerzálnu službu a prípadne rozhodnúť o modifikácii tohto časového cieľa.

Novela zákona o poštových službách nadobudne účinnosť 1. mája 2004.

15. Zákon o elektronických komunikáciách (povinná referenčná ponuka dominantného operátora na prepojenie sietí s konkurentmi, rozšírenie právomocí Telekomunikačného úradu SR, zjednodušenie vstupu na telekomunikačný trh)

http://www.nrsr.sk/Bin/SSLP.ASP?WCI=SSLP_NZWorkitemHist&WCE=Master=1122

Poslanci NR SR schválili 3. decembra 2003 vládny návrh *zákona o elektronických komunikáciách*. Táto nová legislatívna norma nahradí od 1. januára 2004 v súčasnosti platný zákon o telekomunikáciách, ktorým je upravené vykonávanie telekomunikačných činností. Návrh zákona o elektronických komunikáciách spracovali špecialisti Výskumného ústavu spojov Banská Bystrica v súčinnosti s odborníkmi z Protimonopolného úradu SR a Telekomunikačného úradu SR pod gestorským vedením Ministerstva dopravy, pôšt a telekomunikácií (MDPT) SR.

Hlavnými z dôvodov prípravy nového zákona boli: potreba zmeny súčasnej regulácie dynamicky rozvíjajúcich sa telekomunikácií, nedostatočná legislatívna úprava pôsobnosti a nezávislosti národného regulačného orgánu (Telekomunikačného úradu), nutnosť aproximácie legislatívy Európskej únie a nový jednotný regulačný rámec EÚ pre všetky elektronické komunikačné siete a služby. Doteraz platný telekomunikačný zákon (*pozri HESO 2/2000*) obsahoval mnoho nedostatkov, ktoré sa čiastočne snažili riešiť viaceré návrhy noviel telekomunikačného zákona (*pozri HESO 2/2002, 2/2003*). Tie však po vetovaní prezidentom ani raz opätovne schválené neboli. Cieľom zákona o elektronických komunikáciách je liberalizovať telekomunikačný trh, umožniť skutočnú hospodársku súťaž medzi

telekomunikačnými operátormi, a tým aj zlepšenie kvality služieb, zníženie cien a zvýšenie transparentnosti na trhu. Zákon sa vzťahuje okrem iného na hlasové telefonické služby, ako aj na prenos elektronickej pošty. Vymedzuje sa nová terminológia. "Elektronické komunikácie" predstavujú pojem, ktorý vznikol zosúladením sektorov telekomunikácií, médií a informačných technológií a nahradil doteraz používaný termín telekomunikácie.

Norma **rozširuje pôsobnosť a postavenie Telekomunikačného úradu (TÚ) SR** s dôrazom na spoluprácu s ďalšími orgánmi štátnej správy, predovšetkým Protimonopolným úradom SR, ako hlavným ochrancom hospodárskej súťaže. Upravená je povinnosť TÚ SR vykonávať všetky svoje úlohy v súlade s princípmi efektívnosti, objektívnosti, transparentnosti, nediskriminácie, primeranosti a odôvodnenosti. Svoje opatrenia, informácie a rozhodnutia musí zverejňovať na internete a vo vestníku. Financovaný bude naďalej prostredníctvom štátneho rozpočtu, kapitoly MDPT SR (ktoré je zároveň akcionárom jedného z významných telekomunikačných podnikov - Slovak Telecom (dominantný operátor), pričom tento spôsob financovania regulátora sa stal terčom kritiky zo strany EÚ). V Českej republike existuje regulačný úrad so samostatnou rozpočtovou kapitolou od roku 2000. V prípade SR ostáva problémom aj právna forma úradu, keďže jeho výdavky sú rozpočtovo viazané.

Regulačný rámec chce byť technologicky neutrálny, upravuje reguláciu jednotným spôsobom pre všetky elektronické komunikačné siete a služby. Úprava zákona zabezpečuje všetkým subjektom na elektronickom komunikačnom trhu reguláciu iba v prípade, ak je táto potrebná na zabezpečenie efektívnej súťaže, pričom všetci účastníci budú regulovaní rovnakým spôsobom. Na rozdiel od starého telekomunikačného zákona nový zákon odlišne upravuje reguláciu súťaže v elektronických komunikáciách jednoznačným určením relevantných trhov (na základe odporúčaného zoznamu Európskej komisie), určením pravidiel ich analyzovania a určovaním podnikov s významným vplyvom na relevantnom trhu. Ustanovenia zákona ukladajú TÚ SR najmenej raz za 2 roky analyzovať relevantné trhy, t.j. analyzovať, či v prípade konkrétneho výrobku alebo služby existuje efektívna súťaž (ani jeden podnik nemá mať na relevantnom trhu významný vplyv). Úlohou TÚ SR je analyzovať, či na danom trhu bude perspektívna súťaž, alebo pretrváva nedostatočná efektívna súťaž. Zákon vymedzuje kritériá významného (dominantného) vplyvu. Jeho definícia je prevzatá zo Smernice Európskeho parlamentu a Rady č. 97/33/ES a zodpovedá 25%-nému podielu podniku na trhu. Nový zákon nadviazal na systém správnych deliktov jestvujúcej právnej úpravy, vypustený bol inštitút priestupkov, ktorý bol v praxi neúčinný. Sankčné postihy sú taxatívne vymedzené a odstupňované podľa výšky pokuty. TÚ SR bude môcť uložiť pokuty operátorom za porušenie hospodárskej súťaže a iné priestupky od 500-tisíc Sk do 20 mil. Sk, čo je viac ako doteraz. Ustanovenie ďalej ukladá TÚ SR povinnosť konzultácií a koordinácie v určených prípadoch (napríklad pripravované opatrenia na reguláciu služieb pre koncových užívateľov, musí ich úrad poskytnúť na verejné konzultácie). Európska komisia bude vo vymedzených prípadoch oprávnená požadovať od národných regulačných orgánov zrušenie ich rozhodnutia.

Nezávisle na podmienkach tzv. všeobecného povolenia, musí TÚ SR uložiť subjektom s významným vplyvom na trhu príslušné regulačné povinnosti (napr. zverejnenie špecifických informácií, povinnosť nediskriminácie, vedenia oddelenej evidencie, uloženie povinnosti splniť opodstatnenú žiadosť o prístup na miestne vedenia (tzv. poslednej míle), resp. prepojenie sietí s konkurenčnými operátormi, určenie metódy kalkulácie cien, regulačné povinnosti pre koncových užívateľov, povinnosť prenájmu okruhov a ďalšie regulácie presne vymedzené v zákone). Jednou z regulačných povinností je povinnosť transparentnosti prístupu a prepojenia sietí, ktorá vyžaduje, aby významný podnik zverejnil v referenčnej ponuke špecifické informácie, najmä účtovné informácie, technické špecifikácie, vlastnosti siete, podmienky používania služieb, vrátane cien. Referenčná ponuka je vzor zmluvy o prepojení sietí (medzi dominantným operátorom a napr. alternatívnym operátorom), kde sú špecifikované základné technické štandardy a obchodné podmienky zmluvy (detaily zmlúv s operátormi sa môžu líšiť). Vypracuje ju operátor s významným postavením na trhu, ktorý ju predloží na schválenie TÚ SR. Úrad ju po schválení zverejní. Významným ustanovením zákona je **povinnosť dominantného operátora vydať referenčnú ponuku na sprístupnenie miestnych vedení (vlastnej siete) a prepojenie sietí s konkurenčnými operátormi** do 60-tich dní od priznania štatútu subjektu s významným vplyvom na trhu od TÚ SR, resp. od začiatku účinnosti zákona. Predstavitelia Slovenských telekomunikácií kritizovali toto ustanovenie, ktoré je podľa nich nedodržateľné z dôvodu zložitosti prípravy daného dokumentu. Argumentovali, že v okolitých krajinách mali dominantní operátori na prípravu referenčných ponúk 10 až 14 mesiacov. Prepojenie sietí umožní, aby účastníci rôznych sietí mohli medzi sebou zrealizovať hovor. Poskytnutie prístupu k miestnym vedeniam je dôležité z hľadiska alternatívnych operátorov, pre ktorých to znamená možnosť dostať sa k zákazníkom, kvôli ktorým nie je rentabilné budovať si vlastné siete až ku koncovým bodom. Týmto krokom by sa mala uskutočniť skutočná liberalizácia pevnej hlasovej služby.

Aj predošlý telekomunikačný zákon z roku 2000 hovoril o povinnosti prepojiť siete, avšak ďalšia následnosť krokov nebola úplne zrejmá. Nebolo jasné, čo sa stane, ak sa siete nepoja. Spochybňovali sa nejasne vymedzené kompetencie TÚ SR. Nový zákon o elektronických komunikáciách zväčšil vplyv TÚ SR na rokovania medzi dominantným a ostatnými operátormi. TÚ SR bude môcť pri vykonávaní regulácie z vlastnej iniciatívy alebo na požiadanie zainteresovaných strán vstupovať do rokovaní o uzatváraní zmlúv o prístupe a vzájomnom prepojení

sietí, dohliadať na ne, prípadne stanoviť technické a obchodné podmienky prepojenia, a teda zasahovať ex ante. Zmenil sa tak predošlý stav, keď úrad mohol zasahovať iba do už uzatvorených zmlúv. Od zmeny týchto ustanovení a väčšej pôsobnosti TÚ SR si veľa sľubujú alternatívni operátori, ktorí doteraz odmietali referenčnú ponuku Slovenských telekomunikácií (ST), argumentujúc, že podmienky, ktoré v ponuke na prepojenie stanovil dominantný operátor, nie sú pre nich prijateľné. Za rok od otvorenia telekomunikačného trhu (ukončenia monopolu ST na verejné hlasové služby v pevnej sieti zo zákona k 1.1.2003) podpísal zmluvu o prepojení sietí s ST (25. november) jediný operátor – ConnSpec Telekom, s.r.o., Bratislava. Ide o prvú prijatú referenčnú ponuku prepojenia telekomunikačných sietí medzi dominantným fixným operátorom a alternatívnym poskytovateľom pevných hlasových služieb na Slovensku. TÚ SR vydal 17 licencií pre nových hlasových operátorov, tí však svoje oprávnenia nevyužívajú, pretože im chýba prepojenie so sieťou ST. Dohody ST s najväčšími alternatívnymi operátormi sa očakávajú v druhej polovici 2004.

Dochádza k zrušeniu inštitútu licencií na zriaďovanie sietí a poskytovanie služieb. **Vstup firiem na relevantné trhy elektronických komunikácií sa zjednodušuje** potrebou splnenia podmienok všeobecného povolenia. Na jeho základe je určené právo každého subjektu poskytovať zariadenia, siete a služby, ak dodrží zákonom určené podmienky, bez vyžadovania ďalšieho explicitného rozhodnutia alebo kroku národného regulačného orgánu, s obmedzením sa len na oznamovaciu povinnosť. Podľa dôvodovej správy je cieľom zákona zavedenie čo najjednoduchšieho administratívneho postupu pri začatí a pokračovaní poskytovania sietí a služieb. Okrem všeobecného povolenia sa zavádza aj individuálne povolenie, pri ktorom je potrebné pridelenie frekvencií alebo čísel a vzťahuje sa vždy na konkrétny subjekt.

Nadalej sa zachováva úprava udeľovania práva na používanie frekvencií. Právo na ich využívanie nesmie byť obmedzované okrem prípadov nedostatku frekvencií a potreby zabezpečenia ich efektívneho využívania. Okrem toho nové znenie zákona upresňuje podmienky na individuálne povoľovanie používania frekvencií a čísel.

Zákon mení podmienky na poskytovanie a financovanie univerzálnej služby, ktorú podrobne upravuje. Podnik poskytujúci univerzálnu službu (v súčasnosti pevná verejná telefónna sieť Slovenských telekomunikácií) bude mať právo požiadať o kompenzáciu čistých nákladov, ktoré mu takto vznikli. Na osobitný účet, slúžiaci na pre tento účel, budú prispievať všetci poskytovatelia verejných služieb alebo sietí s podielom ročného obratu na vnútroštátnom trhu minimálne 0,2%. Výška úhrady na osobitný účet bude určená pre každý subjekt samostatne.

Zákon o elektronických komunikáciách obsahuje tiež predchádzajúcu úpravu prenositeľnosti čísla účinnú dňom vstupu do EÚ. Podnik, poskytujúci verejnú telefónnu službu, musí užívateľovi umožniť, tam kde je to možné, ponechanie si vlastného telefónneho čísla nezávisle na operátorovi poskytujúcom službu. V neposlednom rade norma dopĺňa úpravu telekomunikačného tajomstva, zabezpečuje ochranu osobných údajov a mení ustanovenia o ochrane prenášaných informácií.

Výsledkom angažovanosti jednotlivých účastníkov telekomunikačného trhu na príprave zákona bolo 104 vecných pripomienok, ktoré predložila osobitná komisia zriadená za týmto účelom. Najväčší slovenský telekomunikačný operátor, združení v Asociácii telekomunikačných operátorov (ATO), uvítali nový zákon, aj napriek tomu, že neboli naplnené všetky ich predstavy. Za úspech je považovaný aj konsenzus, ktorí títo účastníci dosiahli. Zákon by mal podľa nich už definitívne odštartovať konkurenčný boj o zákazníka. Na druhej strane Slovenské telekomunikácie zastávali stanovisko, že alternatívni operátori využijú prepojenie sietí iba na získanie atraktívnych firemných klientov. Alternatívni telekomunikační operátori očakávajú od nového zákona o elektronických komunikáciách predovšetkým silnejšiu pozíciu TÚ SR ako regulátora trhu. Schválenie nového zákona jednoznačne privítal aj samotný TÚ SR, ktorému norma presne určuje kompetencie a robí prvý krok k posilneniu jeho funkcie regulátora trhu. Podľa predstaviteľov úradu je však slabým miestom jeho financovanie. Podľa predsedu TÚ SR bude mať úrad problémy so zásadným prechodom kompetencií a právomocí. Zo štátneho rozpočtu si nárokoval 135 mil. Sk, ale dostal o 6 mil. Sk menej ako v roku 2003. Rozvoj biznisu alternatívnych operátorov bude do veľkej miery stáť a padať na postoji a akcieschopnosti regulátora trhu. Ten pritom už avizoval možné problémy – vzhľadom na nízky rozpočet a legislatívne obmedzenia si nemôže dovoliť zaplatiť kvalitných pracovníkov a pri rozhodnutiach sa nemôže opierať o analýzy nezávislých a silných právnych poradcov. Práve pre procedurálne chyby však v minulosti zlyhalo niekoľko regulačných zásahov.

Kritika a nespokojnosť bola vyjadrená k ustanoveniu povinnosti operátorov hradiť odpočívacie zariadenia z ich vlastných prostriedkov. Poslanci NR SR napriek viacerým pozmeňujúcim návrhom dané ustanovenia neodstránili. Niektorými odborníkmi je táto časť zákona považovaná za protiústavnú. Ústavný súd doteraz nezaujal stanovisko. Podľa predsedu ATO môže ustanovenie negatívne ovplyvniť výšku investovaných prostriedkov zo strany operátorov.

Zákon o elektronických komunikáciách nadobudol účinnosť 1. januára 2004.

16. Zrušenie povinnosti používať zimné pneumatiky

http://www.nrsr.sk/Bin/SSLP.ASP?WCI=SSLP_NZWorkitemHist&WCE=Master=1090

Poslanci NR SR na rokovaní 23.októbra 2003 schválili *novelu zákona o pozemných komunikáciách* a zrušili tým povinnosť používať od novembra do marca pneumatiky so zimným dezénom, ktorú schválili v júli toho istého roku (pozri [HESO 3/2003](#)) a nestihla byť ani uvedená do praxe. Cieľom zavedenia povinnosti bolo podľa autorov júlovej novely zvýšenie bezpečnosti cestnej premávky v zimnom období. „Rušiacu novelu“ tohto zákona po veľkej kritike predložil do parlamentu už v auguste jeden z poslancov - autorov dodatku, ktorí presadili práve zavedenie povinnosti používať zimné pneumatiky v zimnom období (svoj návrh neskôr kvôli obdobnej vládnej novele stiahol z rokovania NR SR). Povinnosť používať zimné pneumatiky navrhol zrušiť aj vládny kabinet. Pozmeňujúci návrh podal priamo na rokovaní vlády minister vnútra.

Rozhodnutie o zrušení povinných zimných pneumatík padlo po tom, čo sa na dané ustanovenie zákona spustila vlna kritiky. Jedným z hlavných dôvodov bol dosah normy na najslabšie skupiny obyvateľstva. Mnohí ľudia už teraz auto využívajú len príležitostne a zavedením povinnosti by si to nemohli dovoliť vôbec. Navyše cena sady zimných pneumatík niekedy môže prevyšovať hodnotu auta. Podľa slov ministra vnútra bolo toto ustanovenie v rozpore s európskymi normami, ktoré stanovujú, aké podmienky musia spĺňať cudzí motoristi na území SR. Ďalším z problémov bola presná definícia pneumatík so zimným dezénom, keďže v praxi sa okrem zákonom vymedzených typov používajú aj iné druhy a napríklad aj tzv. univerzálne pneumatiky. Negatívny vplyv by norma mala aj na poskytovateľov autobusovej dopravy, či už z hľadiska nákladov, času alebo priestorov na skladovanie. Pri prerokúvaní tejto normy v parlamente sa však našli aj hlasy podporujúce ponechanie tejto povinnosti v platnosti. Sklamanie vyjadrili najmä odborníci z oblasti dopravy. Nevhodné plášte zapríčiňujú podľa ich slov v zime veľa nehôd.

Ustanovenie rušiace povinné zimné pneumatiky nadobudlo účinnosť dňom vyhlásenia novely zákona o pozemných komunikáciách v Zbierke zákonov.

17. Priame platby slovenským poľnohospodárom vo výške 52,5% úrovne EÚ

http://www.nrsr.sk/Bin/SSLP.ASP?WCI=SSLP_NZWorkitemHist&WCE=Master=1145

Poslanci NR SR pri prerokúvaní zákona o štátnom rozpočte na rok 2004 schválili definitívne dorovnanie platieb poľnohospodárom zo strany Slovenska do úrovne 52,5% členských krajín Európskej únie (25% predstavuje platba z EÚ, 27,5% je platba z rozpočtu SR). V nominálnom vyjadrení pôjde o dodatočných 340 mil. Sk v porovnaní s vládou navrhovanou úrovňou 50%. Na zvýšenie o 2,5%-uálneho bodu pôjde 70 mil. Sk z rezervy vlády, 170 mil. Sk z rezortu obrany, 30 mil. Sk z prostriedkov určených na štátnu prémiiu stavebného sporenia a 70 mil. Sk z vnútorných rezerv kapitoly Ministerstva pôdohospodárstva SR. Úroveň priamych platieb v roku 2004 vo výške 52,5% EÚ je nižšia, ako povolila EÚ (55%) (pozri *Uzavretie prístupových rokovaní s Európskou úniou – HESO 4/2002*) a ako žiadali poľnohospodári. Podľa vládneho prepočtu na každé navýšenie o jeden percentuálny bod je potrebných dodatočných 136 mil. Sk. Slovenskí roľníci by preto zo slovenského štátneho rozpočtu v podobe priamych platieb mali dostať v roku 2004 približne 3,74 mld. Sk a 3,4 mld. Sk z pokladnice EÚ.

V štátnom rozpočte na rok 2004 je pre kapitolu pôdohospodárstva vymedzená celková suma 18,577 mld. Sk. Z národných zdrojov bude do agrosektoru smerovať 11,817 mld. Sk a z pokladnice EÚ budú slovenskí roľníci čerpať 6,761 mld. Sk. Najväčšia čiastka zo zdrojov rozpočtu EÚ je určená na dorovnanie priamych platieb poľnohospodárom do úrovne 52,5% podpory súčasných členov EÚ.

Spokojnosť zástupcov poľnohospodárov nebola dostatočná ani pri schválenom kompromisnom návrhu. Tí pri prerokúvaní štátneho rozpočtu vyzývali poslancov NR SR schváliť doplatok priamych platieb do maximálnej možnej úrovne, t.j. 55%. Argument ministra financií, že každé dodatočné percento navýšenia priamych platieb nad úroveň 50% bude znamenať zníženie zdrojov pre iné rezorty, neakceptovali. Zástupcovia poľnohospodárov sa neboja konkurencie na spoločnom trhu EÚ. Ich obavy plynú z nerovnocenných podmienok v súťaži medzi poľnohospodármi zo Slovenska a ostatných členských krajín EÚ, vrátane nových členov. Predseda Slovenskej poľnohospodárskej a potravinárskej komory (SPPK) vyslovil ľútosť nad výsledkom hlasovania, zobral ho však ako kompromis, ktorý sa už nezmení. Argumentoval tým, že v súčasnej situácii slovenského poľnohospodárstva je každý milión veľmi dôležitý. V znení kritiky by záujmom Slovenska malo byť zabezpečenie rovnakých štartovacích pozícií oproti susedným krajinám. Na stranu poľnohospodárov sa pridala aj jedna z koalíčných strán. Pred schvaľovaním štátneho rozpočtu minister pôdohospodárstva navrhol navýšenie priamych platieb z prostriedkov, ktoré štát ušetrí na podporách v nezamestnanosti. Minister financií považoval už dotácie vo výške 50% úrovne členských krajín EÚ za enormne vysoké. Poukázal aj na výhrydy Medzinárodného menového fondu (MMF). Pracovníci misie MMF na Slovensku vyjadrili ľútosť nad zvýšením dotácií smerujúcich do poľnohospodárstva v

rozpočte na rok 2004, pričom podľa nich nie je pravdepodobné, že tým dôjde k zvýšeniu rastu slovenského hospodárstva.

Pôvodný návrh štátneho rozpočtu na rok 2004 počítal ešte v júli 2003 s dorovnaním priamych platieb roľníkom na úroveň 40%. V septembri vláda ministerstvu pôdohospodárstva sľúbila priame platby na úrovni 45% úrovne členských krajín EÚ. Pri prerokúvaní štátneho rozpočtu na rok 2004 vo vláde bola hladina dorovnávaní platieb zvýšená na 50%.

Z ostatných kandidátskych krajín sa Maďarsko a Poľsko rozhodli dorovnať platby roľníkom až do maximálnej prípustnej výšky 55%, Česká republika prijala úroveň 48%. Podľa pozorovateľov sú pri porovnávaní objemov zdrojov v jednotlivých agrosektoroch podstatné relatívne sumy zvýšenia dotácií v porovnaní s predošlým rokom. V Maďarsku získajú farmári medziročne napríklad viac zdrojov o približne 26%, slovenskí poľnohospodári pri dorovnaní priamych platieb na úroveň 52,5% EÚ dostanú v roku 2004 o 45% prostriedkov z dotácií viac ako v roku 2003.

Bez ohľadu na schválenú výšku platieb podmienkou ich vyplácania je fungujúci Integrovaný administratívny a kontrolný systém (IACS). Ide o prepojenie databáz podrobne sledujúcich dianie v poľnohospodárstve. Kontrola plôch, na ktoré smerujú dotácie je v EÚ prísna. Slovensko však v budovaní tohto systému zaostáva, čo mu vyčítala aj Európska komisia vo svojej monitorovacej správe. Na základe tohto systému bude Poľnohospodárska platobná agentúra vyplácať dotácie z európskych aj národných zdrojov.

Priame platby ako súčasť Spoločnej európskej poľnohospodárskej politiky sú historicky kompenzáciou za zníženie garantovaných cien. Kodanský summit EÚ rozhodol v decembri 2002 (*pozri* – [HESO 4/2002](#)), že základná výška priamych farmárskych dotácií je pre prístupové krajiny rovnaká – predstavuje 25% z úrovne podpôr v tejto forme, ktoré dostávajú farmári dnešných krajín EÚ. Nasledujúce roky dôjde k postupnému navyšovaniu priamych platieb novým členským štátom. V prvom roku po vstupe bude počiatočná úroveň 25%, v každom ďalšom roku do roku 2006 sa zvýši o 5%-uálnych bodov. Plnú výšku priamych platieb od EÚ by mali noví členovia dosiahnuť po 10-ročnom prechodnom období. Uskutočniť by sa mala reforma spoločnej európskej poľnohospodárskej politiky, a preto nie je dnes ešte jasné, akým smerom sa budú európske dotácie uberať. Podobne o 5%-uálnych bodov bude každoročne narastať maximálna výška, do ktorej budú môcť nové členské krajiny dorovnať priame platby zo svojich štátnych rozpočtov.

18. Zákon o starobnom dôchodkovom sporení (zriadenie kapitalizačného piliera dôchodkového zabezpečenia)

http://www.nrsr.sk/Bin/SSLP.ASP?WCI=SSLP_NZWorkitemHist&WCE=Master=1199

NR SR schválila na svojom rokovaní 16. decembra *zákon o starobnom dôchodkovom sporení*. Zákonom z dielne Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny (MPSVR) SR dochádza k realizácii druhej fázy reformy systému dôchodkového zabezpečenia (*koncepciu pozri* [HESO 2/2003](#)). Po schválení zákona o sociálnom poistení, ktorý reformoval prvý, priebežný (solidárny) pilier (*pozri* [HESO 2/2003](#)), zavádza zákon o starobnom dôchodkovom sporení do života druhý pilier dôchodkového zabezpečenia, tzv. kapitalizačný pilier. Všetci občania, ktorí sa tak rozhodnú, si budú môcť začať sporiť na dôchodok od 1. januára 2005. Cieľom reformy je zastaviť demograficky podmienené zvyšovanie vnútorného dlhu priebežne financovaného dôchodkového systému a zvýšiť zaangažovanosť občanov na svojej životnej úrovni v dôchodkovom veku.

Nový systém bude príspevkovo definovaný, t.j. financovaný z príspevkov odvádzaných na osobné dôchodkové účty. Rozhodnúť sa dobrovoľne, či vstúpiť do kapitalizačného piliera alebo nie, budú môcť od januára 2005 do júna 2006 všetci občania. Sporiteľovi sa dôchodok z tohto systému vyplatí vtedy, ak doň prispieval najmenej 10 rokov (poslanci NR SR zmenili vládny návrh, ktorý počítal s obdobím 17 rokov). Mladí ľudia, ktorí v roku 2005 začnú prvýkrát pracovať, vstúpia do kapitalizačného piliera povinne. Občanom bude v rámci systému starobného dôchodkového sporenia umožnený výber jednej z dôchodkových správcofských spoločností (DSS). V prípade nespokojnosti s vybranou DSS bude môcť sporiteľ raz do roka bezplatne prestúpiť do inej. Celkové dôchodky sporiteľov, ktorí sa zúčastnia sporenia si na dôchodok, budú pozostávať z dôchodku kapitalizačného, ako aj priebežného piliera. Druhý pilier nového systému dôchodkového zabezpečenia by mal podľa odhadov a predpokladov priniesť náhradu príjmu vo výške 30% až 35%, spolu s prvým pilierom by tak občan dostával dôchodok vo výške 53% až 58% miery náhrady z príjmu. Reálna výška však bude závisieť od mnohých faktorov, predovšetkým od vývoja trhov s cennými papiermi, na ktorých budú DSS investovať. Podobne ako koncepcia dôchodkovej reformy aj schválený zákon o starobnom dôchodkovom sporení počíta s možnosťou predčasného odchodu do dôchodku. Ak sporiteľovi vznikne nárok na dôchodok z prvého piliera vo výške aspoň 0,6-násobku životného minima a súčasne bude mať nárok na rovnakú sumu aj z kapitalizačného piliera, predčasný odchod do

dôchodku bude preňho možný. Z kapitalizačného piliera sporiteľom bude vyplácaný aj dôchodok vdovský, resp. vdovecký a sirotsky.

Zo súčasnej percentuálnej sadzby dôchodkového poistenia vo výške 21,75%, ktorú odvádza zamestnávateľ za zamestnanca, bude zamestnávateľ platiť a odvádzať 9% prostredníctvom Sociálnej poisťovne (SP) na osobný dôchodkový účet zamestnanca. Prípadné nedoplatky zo strany zamestnávateľov budú správcovskej spoločnosti hradené vo výške 100% z rezervného fondu SP, ktorý sa v máji 2004 zmení na tzv. fond solidarity. Ten sa od januára 2005 posilní o 2%-né body a bude doň smerovať 4,75% z vymeriavacieho základu. Z fondu bude SP kryť aj náhradu škody v dôchodkových fondoch, spôsobenú protiprávnym konaním správcovskej spoločnosti až do výšky 50%. Ďalšou z povinností SP bude vedenie registra dôchodkových sporiteľov, vrátane záznamov všetkých transakcií a pohybov dôchodkových prostriedkov. Sociálna poisťovňa bude platiť príspevky na starobné sporenie za poberateľov invalidného dôchodku, ktorí si predtým šetrili, a to až do dovŕšenia dôchodkového veku. Štát bude platiť príspevky za vojakov a za osoby, ktoré sa osobne a celodenne starajú o dieťa (sadzba príspevkov je 9% z vymeriavacieho základu). Prostriedky na osobných účtoch budú súkromným vlastníctvom sporiteľa, nebudú podliehať zdaneniu a po jeho smrti sa stanú súčasťou dedičstva. Percento celkových odvodov na dôchodkové zabezpečenie sa zvyšuje z 28 na 28,75% hrubej mzdy. Zvyšuje sa taktiež maximálny vymeriavací základ z 32 000 Sk na 3-násobok priemernej mzdy. Zákon o starobnom dôchodkovom sporení zvýšil od februára 2004 dôchodkové dávky o 4%.

Kľúčové činnosti v systéme budú vykonávať **dôchodkové správcovské spoločnosti a životné poisťovne** – súkromné akciové spoločnosti. Úlohou DSS bude vytvorenie 3 dôchodkových fondov, ktoré budú spravovať dôchodkové aktíva. Zároveň budú môcť vyplácať starobný dôchodok (resp. predčasný starobný dôchodok či pozostalostné dôchodky) v rámci programového výberu – t.j. sporiteľ prevedie do poisťovne iba časť prostriedkov z osobného účtu, ktoré mu zaručia doživotnú penziu na úrovni aspoň 0,6-násobku životného minima, ostatné prostriedky ostanú na účte DSS, ktorá ich postupne bude vyplácať sporiteľovi počas obdobia ním určenom. Druhou možnosťou pri odchode do dôchodku je výber životnej poisťovne, do ktorej sporiteľ prevedie všetky prostriedky z osobného účtu. Z nich poisťovňa bude danému dôchodcovi vyplácať doživotný dôchodok (formou doživotnej anuity). Depozitáři dôchodkových prostriedkov druhého piliera bude banka, alebo pobočka zahraničnej banky s povolením na poskytovanie investičných služieb, ktorej úlohou bude zabezpečovať investičné služby DSS. Spravovať dôchodkové účty budú môcť len DSS, ktoré získajú štátnu licenciu vydávanú Úradom pre finančný trh po splnení prísne stanovených kritérií. Daná spoločnosť bude potrebovať základné imanie aspoň vo výške 300 mil. Sk s dôveryhodným pôvodom, podmienkou budú ďalej prehľadné úzke väzby v skupine, do ktorej daný záujemca o licenciu patrí, akcionári DSS musia byť schopní preklenúť jej prípadnú nepriaznivú finančnú situáciu. Kritériom bude aj výber jednej z bánk ako depozitára pre dôchodkové fondy, odborná spôsobilosť a dôveryhodnosť osôb navrhovaných do predstavenstva, dozornej rady, prokuristov a vedúcich zamestnancov. Na udelenie povolenia musí byť preukázaná vhodnosť osôb, ktoré sa podieľajú na založení DSS (za vhodnú osobu sa považuje, právnická či fyzická osoba, ktorá vykonáva podnikateľskú činnosť nepretržite najmenej 3 roky pred podaním žiadosti o licenciu). Viac ako 50%-ný podiel na základnom imaní DSS môže mať len banka, poisťovňa, obchodník s cennými papiermi, správcovská spoločnosť a firmy so sídlom mimo územia SR s obdobným predmetom činnosti, alebo zahraničná správcovská spoločnosť, ktorá má povolenie na vykonávanie činnosti v oblasti kolektívneho investovania. Zákon vymedzuje aj ďalšie kritériá ako napríklad neprepojenosť jednotlivých DSS majetkovo ani personálne, DSS nesmie vykonávať inú činnosť ako vytváranie a správu dôchodkových fondov.

Odplata DSS za jeden mesiac správy dôchodkového fondu nesmie presiahnuť 0,07% (0,08% v prvých 3 rokoch existencie) priemernej mesačnej čistej hodnoty majetku v dôchodkovom fonde. Platba za vedenie osobného dôchodkového účtu je 1% zo sumy mesačného príspevku. Poplatok za prestup sporiteľa do inej DSS je možné účtovať len v prípade, že ide o v poradí aspoň druhý prestup klienta počas doby jedného roka. Za prestup sporiteľa do iného fondu tej istej spoločnosti si DSS odplatu nesmie účtovať.

Každá správcovská spoločnosť tvorí a spravuje **3 druhy dôchodkových fondov** (jeden rastový, jeden vyvážený a jeden konzervatívny). Zákon ukladá DSS do 18 mesiacov od vzniku fondov získať dohromady najmenej 50-tisíc klientov vo všetkých 3 fondoch, inak na ňu bude Úradom pre finančný trh uvalená nútená správa.

- Majetok v **konzervatívnom fonde**, zameranom na minimalizáciu rizika, môže byť investovaný iba na dlhopisové a peňažné investície, so súčasným zabezpečením menového rizika v plnej výške. Občan, ktorý dosiahne dôchodkový vek za menej ako 7 rokov od vstupu do kapitalizačného piliera, musí povinne sporiť v tomto fonde.
- Druhý v poradí rizikovosti – **vyvážený fond** – môže mať majetok umiestnený v akciových investíciách, maximálne však do výšky 50% hodnoty majetku fondu a investície do dlhopisov a peňažných investícií minimálne vo výške 50%; majetok nezabezpečený voči menovému riziku predstavuje maximálne 50%. Prispievať doň môžu iba osoby, ktoré do dôchodku nepôjdu skôr ako za 7 rokov.

- Akiové investície **rastového fondu**, ako aj jeho majetok nezabezpečený voči menovému riziku, môžu predstavovať najviac 80% hodnoty majetku tohto fondu. Vstúpiť doň môžu len ľudia, ktorým k dôchodkovému veku chýba viac ako 15 rokov.

Za obdobie 18 mesiacov existencie rastového dôchodkového fondu nesmie byť jeho priemerný výnos nižší ako 70% (resp. 80% pri vyváženom fonde a 90% pri konzervatívnom fonde) priemerného výnosu trhovej konkurencie pri rovnakom type fondu. Ak bude porušovanie tohto ustanovenia pretrvávajúť, bude DSS povinná previesť z vlastného majetku do majetku svojho príslušného dôchodkového fondu aktíva v takej hodnote, aby splnila zákonom určenú minimálnu hranicu. O stave prostriedkov na osobnom penzijnom účte bude DSS bezplatne informovať prostredníctvom ročného výpisu z účtu, možnosť skontrolovať si stav bude mať sporiteľ aj prostredníctvom internetovej stránky DSS.

Dohľad nad subjektmi a fungovaním starobného dôchodkového sporenia bude v rukách Úradu pre finančný trh. DSS bude povinná informovať sporiteľov a ÚFT. Úradu bude musieť predkladať všetky zákonom vymedzené podklady. ÚFT bude môcť zastaviť každú podozrivú transakciu. Ako medzistupeň kontroly je považovaný vyššie spomenutý depozitár. Ak tento zistí, že DSS chce investovať prostriedky v rozpore s pravidlami, bude povinný upozorniť ÚFT a samotnú správcovskú spoločnosť.

Dopady (transformačné náklady):

Dlhodobý vývoj bilancie priebežného systému

(v % z HDP)

Scenár	2005	2010	2015	2020	2030	2040	2050	2070
A	-0,08%	0,08%	-0,04%	-0,94%	-1,82%	-2,02%	-1,90%	-0,64%
B	-0,08%	0,63%	1,10%	0,23%	-0,76%	-0,94%	-0,91%	0,14%

Pozn.: Scenár A: súčasný vek odchodu do dôchodku – 62 rokov

Scenár B: vek odchodu do dôchodku 65 rokov

Priemerná bilancia priebežného systému vo vybraných obdobiach

Scenár	2003 - 2019	2020 - 2050
A	-0,17%	-1,79%
B	0,48%	-0,71%

Krátkodobý vývoj bilancie priebežného systému

Rok	2005	2006	2007	2008	2010	2012
Nominálny HDP (v mld. Sk)	1407	1521	1662	1811	2112	2467
Deficity (v % z HDP)						
Scenár A	-0,08%	-0,26%	-0,28%	-0,25%	0,08%	0,13%
Scenár B	-0,08%	-0,25%	-0,14%	-0,02%	0,63%	0,98%
Deficity (v mld. Sk)						
Scenár A	-1,13	-3,95	-4,65	-4,53	1,69	3,21
Scenár B	-1,13	-3,80	-2,33	-0,36	13,31	24,18

Zavedenie kapitalizačného piliera spôsobí podľa doložky ekonomických vplyvov k predmetnému zákonu v prvých rokoch (2005 - 2008) deficit priebežného systému. V rokoch 2010 - 2012 by mala Sociálna poisťovňa vykázala mierny prebytok, pričom schodok v hospodárení by mal nastať znovu v roku 2015 a mal by pokračovať aj v ďalších rokoch. Financovanie deficitov v úvodných rokoch, by nemalo byť podľa MPSVR SR problémové, keďže vláda disponuje rezervou v Národnej banke Slovenska vo výške približne 66 mld. Sk, vytvorenou z privatizačných príjmov (pozri [HESO 2/2002](#)), ktorá je určená na prefinancovanie transformačných nákladov. Neskoršie obdobia by mohli byť financované kombináciou fiškálnych nástrojov (napr. znižovanie celkovej úrovne výdavkov štátu), použitia ďalších privatizačných príjmov a/alebo navýšenia verejného dlhu, príp. ďalšieho predĺženia veku odchodu do dôchodku na 65 rokov.

Celková výška príspevkov do II. (kapitalizačného) piliera (transformačné náklady)
(v % HDP)

(predpokladaná výška príspevkovej sadzby 9%)

Vek prechodu	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
30	0,14%	0,49%	0,53%	0,57%	0,61%	0,66%	0,69%	0,72%	0,76%
35	0,21%	0,72%	0,77%	0,82%	0,86%	0,92%	0,95%	1,00%	1,04%
40	0,28%	0,97%	1,03%	1,07%	1,13%	1,18%	1,22%	1,28%	1,33%
45	0,36%	1,26%	1,31%	1,37%	1,42%	1,48%	1,53%	1,58%	1,63%

Pozn.: vek prechodu = väčšina ľudí mladších ako uvedený vek vstúpi (prejde) do nového systému, kým prevažná časť ľudí starších ako uvedená veková hranica ostane v priebežne financovanom dôchodkovom systéme

Podľa dôvodovej správy by reforma dôchodkového systému nemala spôsobiť vysoké deficity verejných financií, ktoré by nebolo možné prefinancovať i s prihliadnutím na splnenie maastrichtských konvergenčných kritérií (deficit verejnej správy max. 3% HDP). Ministri financií a práce vyhlásili, že náklady na zavedenie kapitalizačného piliera neprehlbia deficit verejných financií o viac ako 1% HDP ročne. Obaja ministri sa budú naďalej snažiť presvedčať Eurostat, aby sa budúci deficit SP nezapočítaval do schodku verejných financií a nestážil tak vstup Slovenska do eurozóny. Do celkových transformačných nákladov dôchodkovej reformy sa okrem vyššie spomenutých fiškálnych nákladov musia podľa niektorých analytikov zarátať aj „náklady občanov“ v dôsledku predĺženia veku do dôchodku na 62 rokov, ktoré stanovil zákon o sociálnom poistení (pozri [HESO 2/2003](#)). Dôchodková reforma môže podľa MPSVR znamenať pozitívny vplyv na zvýšenie zamestnanosti vďaka vyššiemu ekonomickému rastu. Z dlhodobého hľadiska by malo mať zavedenie starobného dôchodkového sporenia spolu s očakávaným postupným znižovaním odvodového zaťaženia pozitívny vplyv na vytváranie lepších podmienok na rozvoj podnikania v SR.

Výhody a nevýhody zavedenia kapitalizačného piliera podľa MPSVR SR:

„Výnosnosť kapitalizačného systému je závislá od výšky výnosov z investovania dôchodkových aktív na finančnom trhu. Výnosnosť priebežného systému je určená rastom miezd. V prípade, že je demografický vývoj konštantný, výhodnejší je ten systém, v ktorom je miera výnosnosti vyššia. Ak je v určitom časovom horizonte vyšší rast miezd ako miera zhodnotenia dôchodkových aktív v kapitalizačnom systéme, je výhodnejší priebežný systém a naopak. Zavedením zmiešaného spôsobu financovania dôchodkov sa diverzifikujú riziká priebežného a kapitalizačného spôsobu financovania medzi trh práce a finančný trh. Hlboká finančná kríza spôsobená napr. hyperinfláciou, vojnou, prípadne prírodnou katastrofou, môže výrazne znížiť reálnu úroveň naakumulovaných dôchodkových aktív v kapitalizačnom systéme. Inflácia má v priebežnom systéme vplyv na následný rast miezd a preto je priebežný systém odolnejší voči inflácii. Na druhej strane kapitalizácia prináša z dlhodobého hľadiska vyšší výnos ako priebežný systém a jeho zavedenie do moderného dôchodkového systému je opodstatnené. Akým spôsobom a v akom rozsahu závisí od sociálno-ekonomických, politických a kultúrno-historických podmienok danej krajiny.“

Predkladateľ zákona, minister práce, sociálnych vecí a rodiny, verí, že dôchodkové sporenie pomôže výrazne zvýšiť životnú úroveň dôchodcov. Prijatie zákona označil za prelomový krok. Cieľom MPSVR SR bude v nastávajúcom období vybudovanie dôvery občanov v systém sporenia si na dôchodok, s dôrazom na transparentnosť systému a odstránenie pochybností. K vstupu do kapitalizačného piliera by mala ľudí motivovať vyššia výnosnosť, ako aj súkromné vlastníctvo nasporených prostriedkov, ktoré v prvom pilieri neexistuje (súkromné vlastníctvo nasporených peňazí na osobných dôchodkových účtoch vládou schválený návrh neobsahoval; ustanovenie sa zmenilo v parlamente). Prioritou ministra práce a sociálnych vecí nie sú čo najvyššie výnosy, ale predovšetkým bezpečnosť úspor občanov. Prechod odvodov na osobné účty cez medzičlánok - Sociálnu poisťovňu zdôvodnil funkčnosťou chorvátskeho systému, kde peniaze tiež vyberajú cez SP a vďaka zabezpečeniu technickej stránky výberu nemajú problémy. Aj vo Švédsku zbiera príspevky štátna agentúra, ktorá ich bez ďalších nákladov presúva na jednotlivé správcové spoločnosti. Peniaze tých občanov (povinne zapojených), ktorí sa nerozhodnú pre určitú správcovsú spoločnosť, agentúra nasmeruje do fondu, ktorý sama spravuje. Podľa Asociácie správcovsých spoločností na Slovensku ide v našom prípade o efektívne riešenie. Pozitívne hodnotenie si niektoré ustanovenia zákona vyslúžili aj od zahraničných pozorovateľov či odborníkov. Patrí medzi ne napríklad existencia 3 dôchodkových fondov, čím sa Slovensko zaraďuje medzi 4 krajiny, ktoré túto možnosť ponúkajú.

Výhrady kritikov zazneli k spôsobu obmedzenia podnikania dôchodkových fondov. Viacerí oponenti nesúhlasili s povinnosťou investovať minimálne 50% objemu hodnoty majetku fondu na Slovensku (ustanovenie presadil minister hospodárstva; ako dôvod uviedol potrebu oživenia domáceho kapitálového trhu). Podľa kritikov by tým mohlo dôjsť k obmedzeniu výnosov fondov (a tým aj výšky dôchodkov), keďže slovenský finančný trh nie je dostatočne rozvinutý. Veľkosť slovenského kapitálového trhu je podľa nich prímalá, aby zvládla tak veľký prílev investícií. Fondy sa okrem toho budú musieť vzdať výnosných investičných príležitostí v zahraničí. S týmto obmedzením nesúhlasí ani Európska komisia, ktorá to považuje za diskriminujúce opatrenie porušujúce jednu zo základných slobôd EÚ – slobodný pohyb kapitálu. V pléne parlamentu navrhovali niektorí poslanci znížiť tento limit

na 40%, s dovetkom, že dôchodkové fondy sú tu primárne pre dôchodcov, a nie na podporu ekonomiky, ale padli aj návrhy na jeho zvýšenie na 80%, s odôvodnením, že takéto obmedzenie môže podporiť rozvoj slovenských podnikov. Niektorí opoziční poslanci upozorňovali na vysoké riziko prepadnutia peňazí. Hlavné nebezpečenstvo vidia v súkromných správcochských spoločnostiach, ktorým nedôverujú po skúsenosti s pádom nebankových finančných inštitúcií.

Oponenti kritizujú predovšetkým centrálnu výberu príspevkov sporiteľov cez SP, ktorá podľa nich v súčasnosti nie je schopná efektívne vyberať príspevky ani sama pre seba a nedoplatky na odvodoch dosahujú asi 30 mld. Sk. Podľa nich je tiež nepravdepodobné, že by bola schopná efektívne vymáhať nedoplatky od rovnako štátom zriadených podnikov. Tvrdia, že súkromný sektor je oveľa efektívnejší aj vo vymáhaní nedoplatkov. V znení ďalších názorov druhý pilier výrazne obmedzuje motiváciu serióznych spoločností vstúpiť na trh. Jednou z prekážok je podľa týchto názorov ustanovenie, ktoré každej DSS ukladá získať do jedného roka najmenej 50 000 klientov, inak na ňu bude Úradom pre finančný trh uvalená nútená správa. Predmetom skoršej kritiky bolo aj vládou schválené ustanovenie, ktoré určovalo, že dôchodkové úspory mali byť majetkom štátu, a nie občanov. V takomto prípade by sa otvoril priestor na zasahovanie politikov do systému. V budúcnosti by takto mohli podľa kritikov zrušiť celý systém bez toho, aby sa to dalo označiť ako „znárodnenie“. Kritické hlasy sa ozvali aj pri oslabení kapitalizačného piliera, do ktorého mali podľa prvého návrhu tieť príspevky vo výške 10% (dôchodkové poistenie) + 6% (invalidné poistenie (po novom bude súčasťou prvého, priebežného, piliera)). Podľa opačných názorov by však príliš silný kapitalizačný pilier znamenal veľké transformačné náklady, na splatenie ktorých by štát nemusel mať dostatok zdrojov a riziko značného nárastu deficitu verejných financií.

Prezident SR vrátil zákon o starobnom dôchodkovom sporení späť na prerokovanie do parlamentu, nakoľko nebol spokojný s výškou valorizácie dôchodkov (4%) v roku 2004 (*pozri opatrenie č. 32*), ktorá podľa neho nekompenzuje zvýšené náklady dôchodcov od začiatku roku. Poukázal pri tom na januárové zvýšenie dolnej sadzby DPH zo 14% na 19%, úpravu spotrebných daní z augusta 2003, ako aj na novoročný nárast cien energií (*pozri opatrenie č. 13*). Zvýšenie dôchodkov od februára o 4% nezodpovedá podľa prezidenta medziročnému rastu spotrebiteľských cien. NR SR však 20. januára 2004 prelomila veto prezidenta a zákon o starobnom dôchodkovom sporení opätovne a definitívne schválila v pôvodnom znení.

Zákon o starobnom dôchodkovom sporení nadobudne účinnosť 1. januára 2005, okrem niektorých ustanovení, ktoré nadobudnú účinnosť 1. februára 2004.

19. Zákon o službách zamestnanosti (nové nástroje aktívnej politiky trhu práce - motivačné a aktivačné príspevky, poskytovanie služieb zamestnanosti súkromnými agentúrami, vyššia periodicita návštev na úrade práce pre neaktívnych nezamestnaných)

http://www.nrsr.sk/Bin/SSLP.ASP?WCI=SSLP_NZWorkitemHist&WCE=Master=1142

Poslanci NR SR schválili 4. decembra nový zákon o službách zamestnanosti, vypracovaný a do parlamentu predložený Ministerstvom práce, sociálnych vecí a rodiny (MPSVR) SR. Účelom zákona je nadväzovať na návrh zákona o orgánoch štátnej správy v oblasti sociálnych vecí, rodiny a služieb zamestnanosti (*pozri HESO 3/2003*) a na zákon o sociálnom poistení (*pozri HESO 2/2003*) upraviť práva a povinnosti účastníkov pri využívaní služieb zamestnanosti. Rok po poslednej úprave zákona o zamestnanosti (*pozri HESO 4/2002*) sa tak aktívna politika zamestnanosti dočkala ďalšej zmeny.

Návrh zákona upravuje rámec poskytovania služieb zamestnanosti orgánmi štátnej správy na dvoch organizačných stupňoch na Ústredí práce, sociálnych vecí a rodiny (ÚPSVR) a na úradoch práce, sociálnych vecí a rodiny, ktoré budú po reforme miestnej štátnej správy (*pozri opatrenie č. 28*) poskytovať služby zrušených úradov práce a sociálnych odborov okresných úradov. Zákon zároveň vytvára právny rámec na poskytovanie služieb zamestnanosti inými subjektmi, ako sú orgány štátnej správy. Za účelom poskytovania odborného poradenstva, zisťovania schopností a zručností zdravotne postihnutých a dlhodobo nezamestnaných (viac ako 1 rok v evidencii nezamestnaných), s následným vyhľadávaním a sprostredkovaním vhodného zamestnania môžu vzniknúť tzv. **Agentúry podporovaného zamestnávania**. Na sprostredkovanie dočasného zamestnávania sa budú môcť na Slovensku vytvárať tzv. agentúry **Agentúry dočasného zamestnávania**. Tieto najprv prijímajú nezamestnaného do pracovného pomeru a následne ho pridelia firme, ktorá bude potrebovať dodatočné pracovné sily. Cieľom tejto úpravy je vytvoriť podmienky pre zvýšenie flexibility pri zabezpečovaní potreby zvýšeného počtu zamestnancov zamestnávateľa na prechodný čas, najmä pri nárazových zákazkách. Agentúry budú podnikateľskými subjektmi, ktorým povolenie na činnosť vydá ÚPSVR, a ktoré svoje služby budú poskytovať za úhradu.

Doteraz známe nástroje v aktívnej politike zamestnanosti sú zachované, pribudli však niektoré nové. Príspevky v rámci aktívnych opatrení trhu práce dostane každý nezamestnaný, ktorý splní požiadavky na ich poberanie. Budú

nárokovateľné, teda ich vyplatenie nebude závislé od rozhodnutia úradníka. Medzi nové príspevky patrí **úhrada časti cestovných výdavkov uchádzača** o zamestnanie, **ktoré súvisia s absolvovaním vstupného pohovoru alebo výberového konania u zamestnávateľa** mimo okresu jeho bydliska. Výšku náhrad stanoví MPSVR SR všeobecne záväzným predpisom. Uchádzačovi o zamestnanie, ktorému úrad práce zabezpečuje vzdelávanie a prípravu pre trh práce, úrad uhradí aj výdavky na stravovanie, ubytovanie a výdavky na cestovné z miesta trvalého pobytu alebo prechodného pobytu do miesta konania vzdelávania a prípravy pre trh práce a späť.

Ako ďalší pribudol **príspevok na služby pre rodinu s deťmi**. Úrad ho poskytne uchádzačovi o prácu starajúcemu sa o dieťa, ktoré nezačalo povinnú školskú dochádzku, pričom sa sám zúčastňuje na vzdelávaní a príprave na trh práce. Príspevok sa poskytuje na úhradu časti preukázaných výdavkov na pobyt dieťaťa v predškolskom zariadení alebo na osobu starajúcu sa o dieťa. Výška príspevku môže byť maximálne 1 200 Sk mesačne na jedno dieťa a 900 Sk na ďalšie deti.

Novým druhom finančnej podpory uchádzačov o prácu je **príspevok na sťahovanie za prácou**. Jeho maximálna výška je 10-tisíc Sk a je viazaná na preukázateľné výdavky súvisiace so sťahovaním do miesta výkonu zamestnania vzdialeného najmenej 30 km od predchádzajúceho bydliska. Podmienkou je potvrdenie o zmene trvalého bydliska, čo bolo kritizované. Ide o jednorazový príspevok poskytovaný úradom práce raz za 2 roky.

Nárokovateľnou je aj podpora pre nezamestnaných, ktorí sú v evidencii úradu práce aspoň 3 mesiace a začnú vykonávať samostatne zárobkovú činnosť, v ktorej vytrvajú aspoň 2 roky (**príspevok na samostatnú zárobkovú činnosť**); podobne príspevok občanovi so zdravotným postihnutím na prevádzkovanie alebo vykonávanie samostatnej zárobkovej činnosti). Príspevok sa poskytuje po preukázaní nákladov súvisiacich s touto činnosťou. Výška tejto podpory závisí od priemernej miery evidovanej nezamestnanosti v regióne (okrese) a príslušnosti uchádzača o zamestnanie k skupine znevýhodnených nezamestnaných. Maximálne môže dosiahnuť 24-násobok minimálnej celkovej ceny práce (súčet minimálnej mzdy a odvodov platených zamestnávateľom) (pri 8 200 Sk by to mohlo byť max. 197-tisíc Sk).

Znevýhodneným uchádzačom o zamestnanie sa v zákone rozumie osoba mladšia ako 25 rokov (absolvent školy), občan nad 50 rokov, dlhodobo nezamestnaný, osoba zaneprázdnená rodinným životom, osamelý občan starajúci sa o dieťa do 10 rokov, občan, ktorý nemohol vykonávať zamestnanie vzhľadom na zdravotný stav (nie zdravotne postihnutý), osoba migrujúca v rámci EÚ či zdravotne postihnutý. Títo občania budú mať nárok na **príspevok na zamestnávanie znevýhodneného uchádzača o zamestnanie**, ktorý sa v určenej dĺžke (max. 24 mesiacov) poskytuje zamestnávateľovi, ktorý prijme znevýhodneného uchádzača o zamestnanie do pracovného pomeru na vytvorené pracovné miesto. Príspevok sa poskytuje mesačne vo výške najviac 100% celkovej ceny práce tohto zamestnanca.

Nový je tiež **príspevok na činnosť pracovného asistenta**, ktorým je zamestnanec pomáhajúci zdravotne postihnutému pracovníkovi v jeho pracovnom čase. Podľa dĺžky pracovného pomeru sa môže výška príspevku vyšplhať až na 90% celkovej ceny práce. Zdravotne postihnutý nezamestnaný, ktorý začne vykonávať samostatne zárobkovú činnosť v tzv. chránenej dielni (min. 50% personálu tvoria zdravotne postihnutí občania) dostane príspevok vo výške najviac 24-násobku celkovej ceny práce.

Motiváciou nájsť si zamestnanie pre **nezamestnaných, ktorí poberali podporu v nezamestnanosti**, by mala byť aj **jednorazová prémie vo výške 50%** nevyčerpanej sumy tejto dávky do konca podporného obdobia (max. za 3 mesiace). Nárok na ňu má občan evidovaný ako nezamestnaný viac ako 3 mesiace. Úprava vznikla novelizáciou zákona o sociálnom poistení.

Nezamestnaných budú môcť v porovnaní s predchádzajúcim rokom využívať na malé práce a dobrovoľnícke služby okrem obcí aj mimovládne organizácie, školy či zdravotné a sociálne zariadenia a cirkvi. Za vytvorenie daného pracovného miesta dostane organizácia **príspevok na aktivačnú činnosť** do výšky 900 Sk (max. 10% z celkovej ceny práce). Uchádzač o prácu, resp. nezamestnaný dostane k základnej dávke sociálnej pomoci tzv. aktivačný príspevok vo výške 1 000 Sk (*pozri opatrenie č. 21*). Aktivačná činnosť na účely tohto zákona je podpora udržiavania pracovných návykov uchádzača o zamestnanie, pričom sa musí vykonávať v rozsahu najmenej 10 hodín týždenne.

Príspevok na vykonávanie absolventskej praxe, ktorá sa vykonáva absolventom školy najviac 6 mesiacov 20 hodín týždenne, poskytuje úrad práce absolventovi školy, ako aj zamestnávateľovi paušálny príspevok vo výške 1 000 Sk mesačne. Úrad poskytne absolventovi školy aj náhradu poistného na úrazové poistenie počas vykonávania praxe, ak absolvent školy uzatvorí zmluvu o úrazovom poistení.

Ďalšími príspevkami podľa tohto zákona sú **príspevok na zriadenie chránenej dielne alebo chráneného pracoviska a na ich zachovanie** a **príspevok na úhradu prevádzkových nákladov chránenej dielne alebo chráneného pracoviska a na úhradu nákladov na dopravu zamestnancov**.

Zmeny nastali aj v úprave **povinností uchádzača o zamestnanie aktívne a preukázateľne si hľadať zamestnanie**. Uchádzač o prácu je povinný dostaviť sa na úrad práce do 3 pracovných dní od doručenia písomnej výzvy za účelom sprostredkovania zamestnania, alebo účasti na aktívnych opatreniach trhu práce. S účinnosťou od februára 2004 sa bude uplatňovať diferencovaná periodicita návštev uchádzačov o prácu. Dlhodobo nezamestnaní občania, nezapojení do žiadnej z aktivít v rámci aktívnej politiky zamestnanosti úradu práce, budú povinní dostaviť sa na úrad každých 7 dní. Tých nezamestnaných, ktorí sa zúčastňujú na programoch a aktivitách úradu práce, čaká táto povinnosť raz do mesiaca. Pre ostatných uchádzačov o prácu ostáva v platnosti 14-dňová periodicita. Zamestnávateľia už nemusia nahlasovať voľné pracovné miesta na úrad práce. Túto povinnosť vnímali ako neefektívnu a ako „spôsob byrokratického otravovania“. Nová legislatívna úprava prináša okrem iného aj zmeny ako napríklad poskytovanie služieb úradov práce aj zamestnaným.

Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny zabezpečí nezamestnanému **vytvorenie tzv. individuálneho akčného plánu** vo forme písomného dokumentu, ktorý na základe posúdenia osobnostných predpokladov, schopností, zručností **nezamestnaného** určuje druh a rozsah pomoci, ako aj postup potrebný na uľahčenie jeho pracovného uplatnenia. Podľa štátneho tajomníka MPSVR SR by do konca roka 2004 mal mať každý uchádzač o zamestnanie tento individuálny plán vypracovaný.

Po novom je definované financovanie aktívnej politiky trhu práce. Ide o prechod z financovania z príspevkov na poistenie v nezamestnanosti k uhrádzaniu nástrojov aktívnej politiky trhu zamestnanosti z prostriedkov štátneho rozpočtu. V štátnom rozpočte na rok 2004 sa na aktívne nástroje trhu práce počíta so sumou 2,18 mld. Sk. Financovanie aktívnej politiky trhu práce prejde z bývalého Národného úradu práce (NÚP) na Európsky sociálny fond, z ktorého sa na rovnaký účel očakáva ďalšia minimálne 1 mld. Sk. Nová motivačná politika zamestnanosti je kompatibilná s legislatívou EÚ.

Podľa štátneho tajomníka MPSVR SR je zákon o službách zamestnanosti iba jedným zo série noriem, ktorými sa ministerstvo usiluje prispieť k zníženiu nezamestnanosti. Z európskych prostriedkov by sa mali financovať všetky nástroje na podporu zamestnanosti a podľa odhadov by suma mohla vzrásť na 3 - 4 mld. Sk. Zo súčasných pracovísk NÚP prejde v januári 2004 na nové úrady 5000 úradníkov, čo by malo znamenať medziročný pokles o 573 ľudí. Zámerom autorov zákona je, čo najskôr začleniť na trh práce uchádzačov o zamestnanie, predovšetkým osoby dlhodobo nezamestnané. Zástancovia zákona pozitívne zhodnotili výsledky minuloročnej zmeny zákona o zamestnanosti, keď častejšie návštevy nezamestnaných na úradoch práce skomplikovali vykonávanie čiernej práce, hlavne ľuďom poberajúcim podpory a pracujúcim v zahraničí.

Obavy z nového zákona sa týkali nárastu agendy na novovzniknutých úradoch práce, sociálnych vecí a rodiny, či medializovaných „obchodov“ s potvrdeniami zamestnávateľov o hľadaní si práce. Nie práve pozitívne bolo hodnotené ustanovenie, ktoré podmienilo udelenie príspevku sťahovania sa za prácou trvalým pobytom v novom mieste práce, pretože by to nepriamo znamenalo potrebu kúpiť si byt, čo je pre väčšinu nezamestnaných v tomto prípade nerealizovateľné. Podľa niektorých kritických hlasov nie je najväčším problémom nezamestnanosti, predovšetkým v menej rozvinutých regiónoch, neochota pracovať (skôr neochota cestovať, resp. sťahovať sa za prácou), ale malé množstvo pracovných príležitostí.

Podľa údajov Štatistického úradu (ŠÚ) SR zaznamenala miera zamestnanosti za prvé 3 štvrťroky 2003 medziročný rast o približne 2%. Miera nezamestnanosti podľa disponibilného počtu nezamestnaných v roku 2003 výrazne klesala z januárových 17,7% až na októbrovú úroveň 13,8%. Jej pokles sa zastavil v novembri, keď dosiahla 14,2% (podľa výberového zisťovania pracovných síl ŠÚ SR sa miera nezamestnanosti pohybovala od 18,4% v 1. štvrťroku do 17% v 3. štvrťroku 2003).

Zákonom o službách zamestnanosti sa ruší zákon 387/1996 Z.z. o zamestnanosti, pričom nový zákon nadobudne účinnosť 1. februára 2004, s výnimkou ustanovení, ktoré nadobudnú účinnosť vstupom SR do EÚ.

20. Nový zákon o prídavku na dieťa (plošný prídavok - 500 Sk, daňový bonus - 400 Sk)

http://www.nrsr.sk/Bin/SSLP.ASP?WCI=SSLP_NZWorkitemHist&WCE=Master=1069

Poslanci NR SR schválením nového zákona o prídavku na dieťa 6. novembra rozhodli, že od 1. januára 2004 bude na každé dieťa bez ohľadu na vek a príjem rodiny štát prispievať sumou 500 Sk (plošný prídavok). Oproti minulému roku sa plošný prídavok na dieťa zvyšuje o 230 Sk. Zároveň však nový zákon nedefinuje príspevok k prídavku na dieťa, ktorého výška sa dnes určuje na základe príjmu a veku dieťaťa. Minister práce, sociálnych vecí a rodiny zrušenie príspevku odôvodnil okrem iného aj tým, že jeho vyplácanie nemá veľký motivačný účinok, lebo ľudia nepodnecuje zabezpečiť rodinu zárobkom a jeho vyplácanie je administratívne náročné. Základnou myšlienkou zákona je podpora všetkých rodín s nezaopatrenými deťmi rovnako, bez ohľadu na príjem rodiny a vek nezaopatrených detí. Je to najrozsiahljšia priama finančná podpora štátu orientovaná na rodiny s nezaopatrenými

deťmi. Naďalej sa kladie dôraz na účelné využívanie finančných prostriedkov určených na prídavky v súvislosti s riadnou starostlivosťou o deti a povinnou školskou dochádzkou.

Nezaopatrené dieťa je podľa tohto zákona dieťa do skončenia povinnej školskej dochádzky, najdlhšie však do 25 rokov, ak sa pripravuje na štúdium, alebo činnosť nemôže vykonávať vzhľadom na úraz alebo chorobu. Je ním aj dieťa s dlhodobým nepriaznivým zdravotným stavom. Nezaopatreným dieťaťom už nie je dieťa, ktorému vznikol nárok na invalidný alebo sociálny dôchodok, ktorého štúdium na vysokej škole presahuje štandardnú dĺžku (podľa zákona o vysokých školách), alebo dieťa, ktoré získalo vysokoškolské vzdelanie 2. stupňa.

Nový zákon o prídavku na dieťa síce ďalší prídavok nevymedzuje, avšak nadväzuje na daňovú reformu (*pozri nový zákon o dani z príjmov – opatrenie č. 3*), ktorá k pevnému prídavku na dieťa zavádza tzv. daňový bonus. Prídavok na dieťa bude teda dvojzložkový. K plošnému prídavku 500 Sk dostane zamestnaný rodič daňový bonus prostredníctvom daňového odpočtu vo výške 4 800 Sk ročne (resp. 400 Sk mesačne) na každé vyživované dieťa. Bonus si bude môcť uplatniť rodina, v ktorej pracuje aspoň jeden z rodičov. Ten si túto sumu odpočíta priamo z daňovej povinnosti (uvažuje sa o odpočte v štvrtročných intervaloch z preddavkov na dani z príjmu). V prípade zápornej daňovej povinnosti bude daňovníkovi suma refundovaná v hotovosti. Na bonus budú mať zo zákona nárok daňovníci, ktorých príjem zo závislej činnosti v zdaňovacom období dosiahol najmenej 6-násobok minimálnej mzdy (vládný návrh počítal s 12-násobkom).

Zákon o prídavku na dieťa si podľa vládneho materiálu v roku 2004 vyžiada ročné náklady 8,1 mld. Sk (pri počte detí 1 350 000 a prídavku 500 Sk), čo je približne o 1,5 mld. Sk menej, ako si dávky vyžiadali v roku 2003. Tieto ušetrené prostriedky budú v nadväznosti na daňovú reformu a dohodu s ministerstvom financií použité na poskytovanie daňového bonusu k prídavku na dieťa pre zárobkovo činných rodičov. Odstránenie testovania príjmu výrazne zjednodušuje podľa predkladateľov zákona administratívu spojenú s vyplácaním a bez väčších výdavkov umožňuje presun agendy na jedného platiteľa. Od 1. januára 2004 do 31. marca 2004 by prídavok na dieťa mali ešte vyplácať zamestnávateľia s vyše 20 zamestnancami, po tomto období budú jediným platiteľom dávky úrady práce, sociálnych vecí a rodiny. Na uvedenie a prípravu ustanovenia bude potrebných 300 mil. Sk na technické zabezpečenie a 550-tis. Sk na tlačivá.

Nový systém kritizovali poslanci opozície tvrdiac, že pomery rodín, v ktorých nikto nepracuje (okrem nezamestnaných aj dôchodcovia, či zdravotne postihnutí, ktorí sa starajú o deti) sa ešte zhoršia. Zvýšenie detského prídavku podľa nich vôbec nerieši zvýšené náklady rodín s deťmi a nekompenzuje ani zvýšené náklady, ktoré vzniknú v roku 2004. Rodinná politika by sa mala riešiť zároveň so sociálnou politikou, pričom podľa poslancov opozície sa tak nestalo. Oponenti žiadali, aby výška prídavku bola určovaná na základe vývoja cenovej hladiny a nebola ponechaná na „ľubovôľu štátu“. Rizikom ministerskej koncepcie podľa niektorých ohlasov je, že problém nájsť si prácu môžu mať rodičia v regiónoch s vysokou mierou nezamestnanosti. Doplatia tak na nedostatok pracovných miest a prídu o daňový bonus 400 Sk mesačne na každé jedno vyživované dieťa.

Prídavok na dieťa ako všeobecná dávka vyplácaná všetkým deťom bez určenia príjmových limitov sa uplatňuje takmer vo všetkých krajinách EÚ. Výnimku tvoria iba Španielsko a Taliansko, kde po prekročení istého limitu vo výške príjmu zaniká nárok na prídavok (v Španielsku viac ako 321 000 Sk, v Taliansku takmer 2 mil. Sk ročne). Rovnaká výška prídavku bez ohľadu na vek dieťaťa a príjem rodiny (do limitu) sa poskytuje vo Švédsku a Španielsku. Prídavok na dieťa je rodinná dávka, ktorá podľa Nariadenia EHS 1408/71 o uplatňovaní systémov sociálneho zabezpečenia na zamestnané osoby, samostatne zárobkovo činné osoby a členov ich rodín, podlieha exportu dávok.

Doteraz dosahoval plošne vyplácaný prídavok na dieťa výšku 270 Sk mesačne. V závislosti od príjmu rodiny a veku nezaopatrených detí štát poskytoval rodičom s nižším príjmom aj príspevok k prídavku na dieťa od 210 do 620 Sk. (*pozri HESO 4/2002*). Rozlíšené boli 2 príjmové pásma a 3 pásma pri veku detí. Okrem prídavku a príspevku k prídavku na dieťa si rodič mohol na každé vyživované dieťa znížiť základ dane o 16 800 Sk ročne. Priemerná výška prídavku a príspevku k prídavku na dieťa predstavovala v mesiacoch január - apríl 2003 567 Sk a priemerná mesačná výška profitu z odpočítateľnej položky na dieťa 195 Sk – spolu teda 762 Sk. Nový systém poskytne podporu rodín s dieťaťom vo výške 900 Sk mesačne (400 Sk + 500 Sk).

Zákon o prídavku na dieťa nadobudol účinnosť 1. januára 2004.

21. Zákon o zmiernení hmotnej núdze, zákon o životnom minime, novela zákona o sociálnej pomoci (sprísnenie poskytovania dávok, väčšia adresnosť poskytovania pomoci, motivačné a aktivačné príspevky, zrušenie rozlišovania hmotnej núdze z objektívnych a subjektívnych dôvodov)

http://www.nrsr.sk/Bin/SSLP.ASP?WCI=SSLP_NZWorkitemHist&WCE=Master=1096

http://www.nrsr.sk/Bin/SSLP.ASP?WCI=SSLP_NZWorkitemHist&WCE=Master=1068

http://www.nrsr.sk/Bin/SSLP.ASP?WCI=SSLP_NZWorkitemHist&WCE=Master=1198

Zákon o životnom minime, zákon o zmiernení hmotnej núdze a zákon o prídavku na dieťa (pozri opatrenie č. 20) predstavujú súčasť balíka nových sociálnych zákonov, ktoré Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny (MPSVR) SR uviedlo ako pilier reformy sociálneho systému. Zámerom ministerstva je posilnenie motivácie, odmenenie aktivity, zvýšenie zásluhovosti a odstránenie demotivujúcich prvkov. Podľa predstaviteľov MPSVR tieto zákony nastavia nový sociálny systém tak, že pracovať, hoci aj za minimálnu mzdu, bude výhodnejšie ako dnes.

Zákon o zmiernení hmotnej núdze schválili poslanci 11. novembra. Hmotná núdza je stav, kedy príjem občana a fyzických osôb, ktoré sa s ním spoločne posudzujú (manželka, deti), nedosahuje životné minimum (pozri nižšie) a občan si príjem nemôže zabezpečiť alebo zvýšiť vlastným pričinením. Príslušné dávky budú vyplácané novými úradmi práce, sociálnych vecí a rodiny. Podľa znenia tohto zákona sa s platnosťou od 1. januára 2004 **už nebudú rozlišovať objektívne a subjektívne dôvody hmotnej núdze**. Stanovuje sa 6 úrovní poskytovania základnej dávky sociálnej pomoci:

Základná dávka sociálnej pomoci

(Sk/mesiac)	bez detí	s najviac 4 deťmi	s viac ako 4 deťmi
jednotlivec	1 450	2 160	3 160
dvojica	2 530	3 210	4 210

Tehotná žena môže dostať 350 Sk mesačne od začiatku 4. mesiaca tehotenstva za podmienky, že počas tehotenstva pravidelne navštevuje tehotenskú poradňu.

K základnej dávke sociálnej pomoci bude môcť osoba (resp. spoluposudzujúce osoby) v hmotnej núdzi získať tzv. motivačné príspevky:

- V súlade s cieľmi politiky zamestnanosti zákon umožňuje poberať mesačne **aktivačný príspevok** vo výške 1 000 Sk, ktorý slúži na podporu získania, udržania alebo zvýšenia vedomostí, odborných zručností alebo pracovných návykov za účelom pracovného uplatnenia počas pomoci v hmotnej núdzi. Občan v hmotnej núdzi má nárok na aktivačný príspevok, ak si zvyšuje kvalifikáciu formou štúdia popri zamestnaní, externého štúdia, zúčastňuje sa na vzdelávaní a príprave pre trh práce uskutočňovaných v rámci projektov schválených úradom práce, sociálnych vecí a rodiny (ďalej len „úrad“), alebo sa zúčastňuje na vykonávaní menších obecných služieb, resp. dobrovoľníckych prác (pre neziskové organizácie, zdravotné a sociálne organizácie, školy, cirkev) uskutočňovaných na základe dohody s úradom alebo obcou. Aktivačný príspevok vo výške 1 000 Sk mesačne, najviac však po dobu 6 mesiacov, môže dostať súbežne so mzdou bývalý dlhodobo nezamestnaný, ktorý sa zamestná (začne vykonávať samostatne zárobkovú činnosť) a jej príjem zo závislej činnosti je najviac na úrovni 3-násobku minimálnej mzdy.
- **Ochranný príspevok** - 1000 Sk mesačne pre tých, ktorí nie sú schopní zabezpečiť si príjem inak, ako poberaním dávok (dôchodcovia, invalidi, osoby, ktoré sa denne starajú o postihnuté dieťa, alebo iného postihnutého občana, chorí viac ako 30 dní, účastníci resocializačných pobytov, osoby starajúce sa o deti do 14 týždňov).
- **Príspevok na bývanie** vo výške 780 Sk pre jednotlivca a 1 330 Sk pre rodinu v hmotnej núdzi.
- 50-korunový **príspevok na zdravotnú starostlivosť**, pričom sa zavádza povinnosť týchto občanov platiť 20-korunové poplatky v zdravotníctve; 50 Sk za stravu a pobyt v nemocnici budú platiť počas prvých 3 dňoch hospitalizácie.
- **Jednorazová dávka v hmotnej núdzi** - na mimoriadne výdavky (na nevyhnutné ošatenie, základné vybavenie domácnosti, školské potreby či mimoriadne liečebné náklady pre nezaopatrené dieťa) podľa výšky nákladov, najviac však 3-násobok životného minima.

Zákon o zmiernení hmotnej núdze novelizoval aj zákon o sociálnej pomoci, kde sa ustanovilo, že príspevok na osobného asistenta môže získať ťažko postihnutý občan, iba vtedy keď jeho majetok a úspory nepresiahnu 800-tisíc Sk.

**Porovnanie minimálnych a maximálnych dávok (základná dávka + príspevky + prídavky na deti)
nepracujúceho jednotlivca alebo rodičov**

(Sk/mesiac)	počet detí	priemerná výška v starom systéme	minimálna dávka	maximálna dávka
jednotlivec	0	1 974	1 500	3 280
	1	3 171	2 260	4 590
	2	4 218	2 310	4 640
dvojica	0	3 281	2 630	5 960

I N E K O
Stredoeurópsky inštitút pre
ekonomické a sociálne reformy

HESO

Charakteristiky opatrení

Hodnotenie ekonomických a sociálnych opatrení

OKTÓBER - DECEMBER 2003

	1	4 382	3 360	6 690
	2	5 782	3 410	6 740

Poskytovanie základnej dávky sociálnej pomoci, príspevkov a poskytovanie jednorazovej dávky v hmotnej núdzi sa navzájom nevylučujú, k dávkam a príspevkom sa pripočíta aj plošný prídavok na dieťa (500 Sk). Do príjmu rodiny sa pri posudzovaní hmotnej núdze podľa zákona o zmiernení hmotnej núdze nezapočíta mzda denného študenta do výšky 1,2-násobku životného minima, príjmom podľa znenia zákona nebudú ani prídavky na dieťa, príjem z príležitostných činností a náhodné jednorazové príjmy do výšky 2-násobku životného minima či štipendium študenta vysokej školy. Príjmom nebude ani 25% zo mzdy a starobného dôchodku, čím nárok na dávky môže získať aj osoba, ktorá pracuje za minimálnu mzdu, alebo poberá starobný dôchodok (výška dávky = maximálne možné dávky - 75% príjmu). Ďalšou zmenou pre poberateľov sociálnych dávok je, že sa príjem rodičov bude rozpočítavať aj na externých študentov, ktorí doteraz mohli dostávať dávku, aj keď ich rodičia boli solventní. V zákone sa ďalej ustanovilo, že občan v hmotnej núdzi sa za takéhoto nepovažuje, ak si svojim majetkom dokáže zabezpečiť základné životné podmienky a pomôcť si v hmotnej núdzi (predajom, prenájmom, užívaním, správou majetku, vymáhaním svojich pohľadávok - napr. výživného či nevyplatených miezd, nemocenských, dôchodkových dávok, štátnych dávok). Za týmto účelom nemožno od občana, okrem určitých výnimiek, požadovať predaj napr. nehnuteľností užívanú na primerané bývanie, hnutelnosť nevyhnutnú v domácnosti alebo auto, ktorého hodnota nie je vyššia ako 35-násobok sumy životného minima.

Zákon o životnom minime nadobudol účinnosť 1. januára 2004.

Poslanci schválili 28. októbra nový **zákon o životnom minime**. Cieľom tejto normy je, okrem iného, sprehľadnenie fungovania systému sociálnej pomoci tým, že **stanovuje fixné sumy na účely štátnych sociálnych dávok**. V platnosti ostávajú **sumy životného minima** pre plnoletú fyzickú osobu 4 210 Sk mesačne, 2 940 Sk pre ďalšiu spoločne posudzovanú osobu a 1 910 Sk pre nezaopatrené a zaopatrené neploleté dieťa. Životné minimum sa bude každoročne zvyšovať podľa medziročného rastu čistých peňažných príjmov na osobu, alebo podľa životných nákladov nízkopríjmových skupín domácnosti podľa výkazov Štatistického úradu SR. Aktuálne minimum sa vždy vynásobí koeficientom rastu toho zo spomínaných ukazovateľov, ktorý sa zvýši menej.

Mení sa okrem iného aj **príspevok pri narodení dieťaťa** z 3 110 Sk na 4 000 Sk. Podľa MPSVR SR predstavujú výdavky rodiny pri narodení dieťaťa v súčasnosti približne 19 100 Sk. Od nového roka sa ďalej zjednocuje dnes podľa veku diferencovaný tzv. zaopatrovací príspevok na dieťa (otec vykonáva vojenskú službu) na jednotných 800 Sk. Zákon o životnom minime novelizuje ďalšie zákony, prostredníctvom ktorých mení príspevok na pohreb na 2 100 Sk, jednorazový príspevok pestúnskej starostlivosti pri zverení dieťaťa na 5 400 až 7 800 Sk podľa jeho veku. Zmenou tohto zákona sa už kompenzačné príspevky pre občanov s ťažkým zdravotným postihnutím ani zvýšenie dôchodku za bezvládnosť nebudú považovať za príjem.

Potreba zmeny systému vyplácania sociálnych dávok vzišla, okrem iných dôvodov, aj z finančnej náročnosti celého systému. V roku 2003 bolo poberateľmi týchto dávok približne 320-tisíc občanov. Pri výške dávok 1 450 Sk, resp. 2 900 Sk na ne štát vynaložil takmer 11,5 mld. Sk. Podiel poberateľov dávok spolu so spoločne posudzovanými osobami sa pohybuje na úrovni 10% celej populácie (v prvom polroku 2003 ich bolo 561 123).

Podľa štátneho tajomníka MPSVR chýbala systému logika. Rozdiel medzi výškou minimálnej mzdy a možnou výškou sociálnych dávok spolu s príplatkami bol nízky na to, aby pracujúci rodič s viacerými deťmi, ktorý je zamestnaný za minimálnu mzdu, pocítil oproti stavu v nezamestnanosti podstatnú zmenu. V prípade nového sociálneho systému sa zvyšuje rozdiel medzi minimálnou a maximálnou výškou štátnej podpory, pričom bude možné dostávať niektoré dávky aj v prípade zamestnania sa. Cieľom MPSVR je, aby aktívni a tí, ktorí za svoju situáciu nemôžu, dostali vyššie dávky ako neaktívni občania.

Dopady na štátny rozpočet závisia od toho, koľko ľudí a o aký druh dávky, či príspevku požiada. Podľa predstaviteľov ministerstva práce však cieľom týchto zákonov nie je ušetriť na sociálne odkázaných, ale predovšetkým motivovať ich zamestnať sa čo v konečnom výsledku prinesie štátnemu rozpočtu vyššie príjmy.

Viacerí oponenti nevidia v zámere ministerstva práce žiadne posilnenie motivácie. Rozdiely, ktoré vzniknú medzi príjmom jednotlivca zarábajúceho minimálnu mzdu s dieťaťom nebudú postačujúce, aby okrem minimálnej mzdy naďalej nepracoval načierno a priznával všetky príjmy. Nesúhlas bol vyjadrený taktiež s podporou rastu zamestnanosti. Podľa nich totiž ekonomika stagnuje a ponuka voľných pracovných miest je zlá, zákony by mohli motivovať ľudí v prípade, ak by na každého nezamestnaného „čakali dvaja až traja zamestnávateľia“.

V správe o sociálnej situácii obyvateľov SR z ministerstva práce v 1. polroku 2003 sa uvádza, že na všetky dávky sociálnej podpory štát v 1. polroku 2003 vyplatil približne 7,354 mld. Sk a v priemere ich poberalo 1 017 619 osôb mesačne. Z toho na prídavok na dieťa a príspevok k prídavku na dieťa štát vyplatil takmer 4,590 mld. Sk pre priemerne mesačne 814 155 poberateľov na 1 375 484 nezaopatrených detí. Uvádza sa tiež, že legislatívne zmeny

v oblasti sociálnej pomoci, ktoré nadobudli účinnosť 1. januára 2003, sa prejavili v znížení počtu poberateľov dávky sociálnej pomoci, oproti prvému polroku 2002 sa počet poberateľov znížil o 40148, čo predstavuje pokles o 12,2%. Čerpanie finančných prostriedkov sa v porovnaní s rovnakým obdobím minulého znížilo o zhruba 1,4 mld. Sk, čo predstavuje cca 23,3-percentné zníženie.

Zákon o zmiernení hmotnej núdze nadobudol účinnosť 1. januára 2004.

Poslanci NR SR schválili **novelu zákona o sociálnej pomoci** na svojom rokovaní 5. decembra 2003. Normou dochádza k **zmene podmienok poberania a výšky niektorých kompenzačných príspevkov pre občanov s ťažkým zdravotným postihnutím**. Nová úprava v určených prípadoch mení a diferencuje príspevky za opatrovanie postihnutých osôb, ako aj mieru spoluúčasti týchto osôb. Navrhovateľ zdôvodnil úpravu zákona snahou zvýšiť adresnosť a transparentnosť v tejto oblasti.

Novinkou opatrenia je **podieľanie sa zdravotne ťažko postihnutých občanov na príspevku pre opatrovateľa**. Ak jeho príjem prevyšuje 1,2-násobok životného minima (teda 5 052 Sk) (3-násobok, ak ide o dieťa) sa peňažný príspevok štátu za opatrovanie skráti o túto prevyšujúcu sumu (ak má postihnutý príjem napríklad 5500 Sk, jeho opatrovateľ nedostane od štátu príspevok 6 000 Sk, ale iba 5 552 Sk a 448 Sk mu doplatí sám postihnutý). Príspevok štátu za opatrovanie bude naďalej pre všetkých v rovnakej výške 6 000 Sk. Dôchodcovia však dostanú ako príspevok iba rozdiel medzi touto sumou a polovicou nimi poberaného dôchodku.

Zvyšuje sa **príspevok na prevádzku auta** z 500 na 700 Sk mesačne, peňažný **príspevok na kompenzáciu zvýšených výdavkov súvisiacich s opotrebovaním šatstva, bielizne, obuvi a bytového zariadenia** zo súčasných 200 Sk mesačne na 300 Sk, na ktorý si môžu nárokovat' len postihnutí s technicky náročnými pomôckami. Nebudú ho už dostávať napríklad tí, ktorí používajú iba francúzske barly. Januárom 2004 dochádza k úprave **príspevku na kompenzáciu zvýšených výdavkov na diétne stravovanie**, ktorý sa diferencuje vo výške od 300 do 1 000 Sk oproti predchádzajúcim 983 Sk mesačne.

Návrhom novej právnej úpravy sa predpokladá dopad na čerpanie finančných prostriedkov zo štátneho rozpočtu na peňažné príspevky kompenzujúce sociálne dôsledky ťažkého zdravotného postihnutia v roku 2004 na úrovni približne 5 mld. Sk. V tejto sume je zahrnutý vplyv opatrení prijatých v právnych predpisoch iných rezortov (napr. v zdravotnej starostlivosti, výnimky pri koncesionárskych poplatkoch), ktoré nie je možné priamo predpokladať, ani kvantifikovať. Ak by nebola prijatá navrhovaná právna úprava, bolo by v roku 2004 potrebné na túto oblasť vynaložiť celkovo zhruba 6,5 mld. Sk. V budúcom roku by sa tak vďaka schválenej novele mala podľa rezortu práce a sociálnych vecí ušetriť v štátnom rozpočte čiastka 1,5 mld. Sk.

Primárnym zámerom návrhu zákona nie je plošná reštrikcia, ale najmä vyššia miera adresnosti poskytovanej pomoci, aktivizácia občana smerom k podpore jeho integrácie (sociálnej inklúzie) a vyváženosť jeho spoluúčasti na kompenzácií rozličných druhov zvýšených výdavkov, ktoré má v dôsledku svojho ťažkého zdravotného postihnutia vo svojom živote.

20. decembra 2003 vrátil prezident novelu zákona na prerokovanie parlamentu, avšak 20. januára 2004 ju poslanci opätovne schválili. Prezident nemal výhrady k novej možnosti protiústavnosti novely, ale nesúhlasil so spôsobom posudzovania postihnutí, ktorý novela prináša. Bude to podľa neho viesť k zúženiu okruhu občanov, ktorí budú mať nárok na kompenzáciu sociálnych dôsledkov ťažkého postihnutia. Prezidentovi sa nepáčili ani obmedzenia niektorých príspevkov od štátu - zníženie počtu chorôb, pri ktorých možno dostať príspevok na diétne stravovanie, alebo zníženie príspevku na opatrovanie, ak má postihnutý príjem vo výške aspoň 1,2-násobku životného minima.

Novela zákona o sociálnej pomoci nadobudne účinnosť 1. februára 2004.

22. Nová kategorizácia liekov (predpokladaná úspora 1,5 mld. Sk)

<http://www.health.gov.sk/redsys/rsi.nsf/0/412D0EB2E5BBB563C1256CBD004AFCD2?OpenDocument>

Ministerstvo zdravotníctva (MZ) SR prijalo 6. novembra *Opatrenie, ktorým sa vydáva zoznam liečiv a liekov uhrádzaných alebo čiastočne uhrádzaných na základe zdravotného poistenia*. Nová kategorizácia liekov patrí do zmien v liekovej politike, ktoré sú súčasťou prvej fázy reformy zdravotníctva – stabilizačných opatrení zameraných na zastavenie rastu dlhu v sektore.

Kategorizovaných bolo 4391 druhov liekov:

- 1383 liekov bude plne hrađených zdravotnými poisťovňami; čo predstavuje 31%,
- 1209 liekov bude s doplatkom pacienta do 50 Sk - 27%,
- 707 liekov bude s doplatkom pacienta od 50 Sk do 100 Sk - 17%,
- 1092 liekov bude s doplatkom nad 100 Sk - 25%.

Cieľom novej kategorizácie má byť stabilizovanie nákladov na lieky, zamedzenie plytvania a nadmernej spotreby a zároveň zabezpečenie lepšej dostupnosti liekov pre pacientov s ťažkými a chronickými ochoreniami. Spoluúčasť pacientov bude vyššia pri akútnych a krátkodobých ochoreniach, teda má byť viac smerovaná jednorazovo.

Nový spôsob kategorizácie liekov má podľa MZ SR umožniť vytvoriť výrazný tlak na konečné ceny liekov, ktoré hradí zdravotná poisťovňa. Znížili sa úhrady zdravotných poisťovní na lieky s podporným charakterom liečby (vitamíny, mukolytiká). Pri antibiotikách druhej voľby sa vytvoril regulačný mechanizmus používania, aby neboli nasadené v rámci liečby ako lieky prvej voľby. Podľa ministerstva sa zároveň vytvoril systém na zabránenie zbytočnej nadspotreby liekov tam, kde je dostupný lacnejší liek (uprednostňovanie tzv. generických liečiv pred originálnymi).

Kategorizačná komisia pri MZ SR bude zasadať priebežne po celý rok 2004. V rámci cenového vyjednávania sa chce sústrediť najmä na drahé lieky, pričom plánuje počas roka častejšie upravovať kategorizáciu liekov. Zmeny v kategorizácii liekov sa v ostatných rokoch uskutočňovali viackrát v priebehu roku (2 - 3-krát).

MZ SR predpokladá úsporu verejných výdavkov z titulu prijatia novej kategorizácie liekov v objeme 1,5 mld. Sk.

Opatrenie nadobudlo účinnosť 15. novembra 2003. Kategorizácia mala vstúpiť do platnosti už v októbri, neskôr rezort zdravotníctva termín posunul na 1. november. Asociácia dodávateľov liekov navrhovala, aby sa s kategorizáciou počkalo na január. Od nového roku sa totiž zvýšila výška DPH na lieky, a preto sa musel pripraviť nový zoznam liekov s upravenými cenami.

23. Oddlžovanie zdravotníctva prostredníctvom štátnej akciovej spoločnosti Veriteľ

<http://www.nrsr.sk/schodze/uznesenia/18/us0180622.doc>

NR SR schválila 7. novembra uznesenie k *Správe o Projekte na oddlženie zdravotníctva a akciovej spoločnosti Veriteľ*, ktorú predložil na vyžiadanie poslancov minister zdravotníctva. Poslanci tak reagovali na zvyšujúcu sa kritiku ohľadne absencie dostatočných informácií o vzniku štátnej akciovej spoločnosti Veriteľ, prostredníctvom ktorej sa začal proces oddlženia slovenského zdravotníctva.

Vláda SR na svojich zasadnutiach 13. novembra 2002 a 2. apríla 2003 odsúhlasila použitie prostriedkov Fondu národného majetku (FNM) SR vo výške 3,435 mld. Sk na splatenie dlhu zdravotníckych zariadení (prostriedky boli transferované na účet MZ SR k 30. septembru 2003 a boli vložené do základného imania spoločnosti Veriteľ). Následne na návrh Ministerstva zdravotníctva (MZ) SR rozhodla, že prvá fáza Projektu oddlženia zdravotníckych zariadení a zdravotných poisťovní nebude zverejňovaná, pretože obsahuje detaily stratégie oddlžovania, ktorých zverejnenie by mohlo spôsobiť štátu hospodárske škody. V súlade s uznesením vlády z 2. apríla FNM SR založil spoločnosť Veriteľ, a.s. Po jej zaregistrovaní 18. júna 2003 boli jej akciové podiely prevedené na MZ SR a Ministerstvo financií (MF) SR. Veriteľ a.s., je spoločnosť stopercentne vlastnená a kontrolovaná štátom. Vznikla najmä preto, že odkupovanie pohľadávok nemôže realizovať ústredný orgán štátnej správy. Zvolená metóda, odkupovanie pohľadávok veriteľov voči zdravotníckym zariadeniam a zdravotným poisťovniam, dáva podľa MZ SR štátu v porovnaní s minulosťou oveľa vyššiu kontrolu nad procesom oddlžovania a zabezpečí, že všetky prostriedky na oddlženie budú vynaložené transparentne a efektívne. 6-členná dozorná rada spoločnosti je menovaná MZ SR a MF SR prostredníctvom valného zhromaždenia. Zastúpení sú v nej predstavitelia MZ SR, MF SR a FNM SR. 3-členné predstavenstvo je menované dozornou radou ako výkonný orgán spoločnosti. Členovia predstavenstva sú zamestnancami spoločnosti Veriteľ, a.s., a zodpovedajú za jej chod ako štatutári pred zákonom a zodpovedajú sa dozornej rade. Spoločnosť má 12 zamestnancov a jej hlavnou úlohou je evidencia a administratívno-technické spracovanie oddlžovania.

Odkúpenie pohľadávok veriteľov voči zdravotníckym zariadeniam a zdravotným poisťovniam z verejných financií prostredníctvom spoločnosti Veriteľ je prvým konsolidačným krokom v procese oddlženia systému zdravotníctva. MZ SR verí, že Veriteľ konsolidáciou pohľadávok z celého systému zdravotníctva:

- a) zníži celkovú potrebu finančných prostriedkov na transakciu oddlženia systému zdravotníctva (vzájomné zápočty pohľadávok – napr. nemocnica má pohľadávku voči zdravotnej poisťovni za neuhradené výkony, na druhej strane má zas poisťovňa pohľadávku voči nemocnici za nezaplatené zdravotné poistenie jej zamestnancov; alebo nasledovný zápočet – odkúpením pohľadávok napr. vodární voči nemocniciam sa stane Veriteľ, a.s., veriteľom nemocníc, ktoré zasa evidujú pohľadávky voči zdravotným poisťovniam - časť finančných tokov sa tak vyčistí bez vloženia nových prostriedkov štátu),
- b) zabezpečí rovnaký, a teda spravodlivejší prístup ku všetkým veriteľom,
- c) zabezpečí účelové použitie, adresnosť a transparentnosť použitia prostriedkov a predíde nasledovným hlavným problémom, ktoré sa vyskytli v minulých oddlžovaniach:

- uprednostňovaniu „vybraných“ veriteľov, ktorým boli pohľadávky vyplatené aj s penálmi, čo následne spôsobilo, že na vyplatenie iných veriteľov nevyšli prostriedky,
- použitiu prostriedkov na iné účely, ako definuje zákon a uznesenia vlády,
- použitiu prostriedkov na úhradu záväzkov, ktoré vznikli v rozpore so zákonom,
- použitie prostriedkov na úhradu fiktívnych záväzkov (podvody),

d) zabezpečiť, že po jej realizovaní nebudú v rezorte zdravotníctva existovať pohľadávky voči žiadnemu subjektu verejných financií zo súkromnej sféry, čo je predpokladom ich transformácie (napr. v dôsledku decentralizácie verejnej správy, alebo reformy zdravotníctva)

e) zabezpečiť pri odkupovaní pohľadávok taký právny stav, že nebude možné v budúcnosti vymáhať penále od zdravotníckych zariadení, ich zriaďovateľov ani SR, čo by pre tieto inštitúcie znamenalo obrovské finančné riziko, ktoré by v konečnom dôsledku dopadlo na rozpočet verejných financií.

1. fáza - oddlžovanie zdravotníckych zariadení prebiehalo a prebieha nasledovným spôsobom: MZ SR vyzvalo v júli 2003 zdravotnícke zariadenia (nemocnice a polikliniky, **ktoré prešli** od začiatku roka 2003 **pod zriaďovateľskú kompetenciu obcí a vyšších územných celkov**), aby si urovnali vzťahy so svojimi veriteľmi, a aby vyčíslili a doložili výšku skutočných záväzkov podliehajúcich oddĺženiu. Tieto údaje sa priebežne evidovali a MZ SR v spolupráci s MF SR vykonávali ich kontrolu (náhodným výberom) z rôznych aspektov. Nespochybniteľné pohľadávky sú po ich verifikovaní zo strany veriteľov a dojednaní podmienok odkupované spoločnosťou Veriteľ, a.s. Spoločnosť Veriteľ zabezpečila iniciatívnymi rokovaniami s veriteľskými spoločnosťami z tzv. sieťových odvetví (Slovenské telekomunikácie, železnice, Slovenský plynárenský priemysel, rozvodné energetické podniky (ZSE, SSE, VSE), vodárenské spoločnosti) a organizáciami z verejného sektora (Sociálna poisťovňa, Národný úrad práce, daňové úrady), že tieto subjekty svoje pohľadávky voči zdravotníckym zariadeniam (vo výške 2,5 mld. Sk) aktívne nevymáhali a rokovali so spoločnosťou Veriteľ o ich odkúpení. Cieľom postupu pri jednaníach s veriteľmi je dosiahnuť čo najvýhodnejšie podmienky, za ktorých budú pohľadávky odkúpené (Veriteľovi sa pravdepodobne podarilo vo väčšine týchto prípadov odkúpiť pohľadávky za menej ako 100% hodnoty ich istín, čo je však obchodným tajomstvom) a za ušetrené prostriedky oddĺžiť ďalšie záväzky zariadení. FNM SR vyčlenil pre Veriteľa 3,5 mld. Sk na oddĺženie zdravotníckych zariadení. K 15. decembru uhradil Veriteľ pohľadávky za vyše 150 mil. Sk (na istine zarobil viac ako 10 mil. Sk, nehovoriac o úspore v súvislosti s neuhrádzaním príslušenstva pohľadávok (penále)). Kritika najmä malých veriteľov sa odrazila v obvineniach Veriteľa, a.s., ktorý uprednostňoval tých veriteľov, ktorí boli ochotní spustiť zo svojej pohľadávky čo najviac percent. Celý proces oddĺženia zdržiava hlavne skutočnosť, že k stanoveným termínom nepredložilo úplné podklady na oddĺženie všetkých 106 zariadení.

2. fáza - oddlžovanie zdravotných poisťovní.

Zdravotné poisťovne dostali od spoločnosti Veriteľ, a.s. návrh zmluvy o pôžičke za účelom poskytnutia návratnej pôžičky na zabezpečenie ich likvidity (jeden z dôvodov meškania platieb najväčšej zdravotnej poisťovne – Všeobecnej zdravotnej poisťovne (VŠZP) bola povinnosť poisťovne vrátiť v roku 2003 štátu pôžičky z rokov 1999 a 2000 vo výške 1,45 mld. Sk). Veriteľ si svoje právne postavenie voči poisťovňami chcel dostatočne zmluvne zabezpečiť inštrumentmi, ktoré sú bežné v bankovej praxi a umožňujú bezproblémové vymáhanie pohľadávky. Zdravotné poisťovne však odmietli tento spôsob poskytnutia pôžičky. Vzhľadom na túto situáciu, prijala vláda zmenu pôvodného uznesenia a rozhodla o použití prostriedkov na odkúpenie pohľadávok verejných lekární (verejné lekáreň je súkromná lekáreň, t.j. všetky lekáreň s výnimkou nemocničných) voči zdravotným poisťovňami prostredníctvom spoločnosti Veriteľ. O technickom postupe a podmienkach odstúpenia pohľadávok boli lekárnici informovaní prostredníctvom internetu a výziev v médiách, no napriek tomu kritizovali, že nemali dostatok informácií o oddlžovacom mechanizme. Ministrom zdravotníctva bolo prezentované, že pohľadávky lekární budú odkupované za 100% nominálnej hodnoty ich istiny, avšak bez príslušenstva pohľadávok - úrokov z omeškania, zmluvných pokút a pod. (asi 1 mld. Sk), čo sa stretlo s ostrou kritikou lekární, ktorí tak podľa ich slov bezúročne úverujú štát, pričom sami sú penalizovaní za oneskorené platby distribučnými firmami (v októbri a novembri sa tento stav vyostril na východnom Slovensku, kde VŠZP platila menej ako v ostatných regiónoch, a tak mnohé lekáreň nemohli nakupovať lieky, lebo nemali prostriedky a distribučné spoločnosti ich už odmietali úverovať). Slovenská lekárska komora (SLeK) odporučila svojim členom, aby objednávali lieky len dovtedy, kým im postačia disponibilné zdroje, a aby potom uzavreli lekáreň z ekonomických dôvodov. Niektoré lekáreň toto odporúčanie aj nasledovali (najmä východné Slovensko a trenčiansky kraj). Minister zdravotníctva pohrozil pozastavením alebo odňatím licencií lekární, ktorí by chceli od pacientov požadovať za lieky platby v hotovosti, ako to navrhovala SLeK. Tiež navrhol, aby sa v novele zákona o liekoch obmedzilo právo lekární na štrajk, čo poslanci neschválili. Prijali však úpravu, ktorá stanovuje, že žiadatelia o licenciu lekární nebudú musieť priložiť k žiadosti stanovisko o odbornej a etickej spôsobilosti, ktoré doteraz vydávala SLeK.

SLeK odmietla oddlžovanie cez spoločnosť Veriteľ, lebo by to bolo podľa nej v rozpore so zákonom (zákon o zdravotnom poistení, financovaní zdravotného poistenia, o zriadení Všeobecnej zdravotnej poisťovne a o zriaďovaní

rezortných, odvetvových, podnikových a občianskych zdravotných poisťovní hovorí, že štát sa podieľa na zabezpečení platobnej schopnosti VŠZP poskytnutím návratnej finančnej výpomoci, a to do výšky 100% jej platobnej neschopnosti) a navrhovala ho vykonať štandardne cez zdravotné poisťovne, ktoré sú priamymi dlžníkmi lekární (odhady dlhu poisťovní voči lekárňam: 6 - 7 mld. Sk; poisťovne mali sklz s platbami za lieky voči niektorým lekárňam aj 8 mesiacov). Navyše podľa lekárníkov im neboli poskytnuté dostatočné garancie, aby neprišli o podstúpené a neuhradené pohľadávky v prípade nedostatku likvidity v akciovej spoločnosti Veriteľ, keďže na odkupovanie pohľadávok lekární mala štátna akciovka zo začiatku (v októbri) vyčlenenú 1 mld. Sk, ktorá by nemohla uspokojiť všetkých. Rizikom podľa lekárníkov, ktorí ručia celým svojím majetkom neobmedzene, by bolo postúpenie pohľadávok a čakanie na ich vysporiadanie, kým nedostane Veriteľ ďalšie zdroje z privatizácie (MZ SR však tvrdí, že Veriteľ by mohol uzatvárať zmluvy iba do výšky svojich disponibilných zdrojov). V takom prípade by lekárnici nemali garantované splatenie svojich pohľadávok zo zákona. Zdravotné poisťovne totižto z definície zákona spravujú verejné zdroje, kým Veriteľ, a.s. ich vlastní, a preto sa môžu stať kedykoľvek súkromnými. Obavy lekárníkov vyvolávala možnosť transformácie Veriteľa zo štátnej akciovej spoločnosti na súkromnú, resp. možný krach tejto spoločnosti.

Napriek určitým obavám si niektoré lekárne uplatňovali u Veriteľa predaj svojich pohľadávok k zdravotným poisťovniam. Štátna akciovka vyplatila takto 80 lekárňam vyše 450 mil. Sk. Drvivá väčšina z nich boli lekárne, ktorých majiteľmi sú právnické osoby (s.r.o.). Odkupovanie pohľadávok majiteľov lekární - fyzických osôb, čo je prevažná právna forma v slovenskom lekárníctve, však nenaplnil očakávania MZ SR kvôli minimálnemu záujmu lekárníkov. Ďalším problémom pri odkúpení pohľadávok lekárníkov - fyzických osôb bola potreba odlišnej právnej formy zmluvy - zmluvy o pristúpení k dlhu - pri ktorej bola potrebná súčinnosť príslušnej zdravotnej poisťovne a jej súhlas so zmluvou, čo by neúmerne predlžovalo celý oddlžovací proces.

Preto sa MZ SR rozhodlo vrátiť sa k myšlienke vyrovnávať pohľadávky lekární cez zdravotné poisťovne, pri ponechaní medzičlánku - Veriteľa v tomto procese. Spoločnosť Veriteľ tak začiatkom novembra uzavrela s VŠZP zmluvu o bezúročnej a rok splatnej pôžičke vo výške 500 mil. Sk, ku ktorej pribudol dodatok o poskytnutí ďalšej 1 mld. Sk. Podmienky pôžičky sú obdobné ako pri návratných finančných výpomociach, ktoré poisťovne dostávali od štátu v minulosti. Následne v polovici decembra dostala VŠZP od Veriteľa ďalšiu pôžičku vo výške 3 mld. Sk. Táto bezúročná pôžička je splatná o 2 roky a VŠZP ju bude môcť uhradiť aj svojimi pohľadávkami voči platiteľom poisťovní. VŠZP tak mohla na konci roku použiť 4,5 mld. Sk na splatenie svojich záväzkov voči poskytovateľom zdravotníckej starostlivosti. Lekárňam chcela VŠZP pomocou zdrojov z pôžičiek od Veriteľa zaplatiť záväzky s lehotou splatnosti ku koncu októbra a časť záväzkov s novembrovými lehotami splatnosti. V roku 2004 by sa záväzky VŠZP po lehote splatnosti voči lekárňam mali pohybovať na úrovni 1,5-násobku mesačných úhrad.

3. fáza – oddlženie zdravotníckych zariadení v správe štátu.

V 4. – finálnej - fáze procesu oddlžovania zdravotníctva preberie Veriteľ pohľadávky zdravotných poisťovní voči neplatičom poisťovního, od ktorých sa ich bude snažiť vymáhať, čím sa Veriteľ de facto stane druhou Slovenskou konsolidačnou. Ako bude naložené s pohľadávkami voči zdravotníckym zariadeniam a zdravotným poisťovniam, záleží na rozhodnutí vlády. MZ SR ani spoločnosť Veriteľ nemajú zo zákona právomoc nakladať s uvedeným majetkom bez súhlasu vlády. MZ SR navrhuje, aby Veriteľ umoril pohľadávky voči zariadeniam a konsolidoval ("vymenil") pohľadávky voči poisťovniam za ich pohľadávky voči neplatičom poisťovního. Ukončenie oddlženia zdravotníctva očakáva MZ SR v roku 2005. Po ňom by mal byť podľa slov ministra zdravotníctva Veriteľ, a.s., zrušený, ale nie je vylúčená ani prípadná transformácia, prípadne predaj tejto spoločnosti, o čom bude rozhodovať vláda.

K metóde oddlženia zdravotníctva, aká sa využíva na Slovensku, neexistuje podľa MZ SR reálna alternatíva s obdobnými parametrami. Boli zverejnené informácie o tom, že Česká republika uvažuje o použití podobného modelu pri riešení oddlženia zdravotníctva. Česká ministerka zdravotníctva navrhla, že časť dlhov, ktoré spôsobili štátne podniky neplatením zdravotného poistenia, odkúpi štát prostredníctvom Českej konsolidačnej agentúry. Nakoniec sa však v ČR rozhodli poskytnúť 2,5 mld. Kč na splatenie dlhov krajských nemocníc priamo samosprávnym krajom.

Oddlžovanie cez štátnu akciovú spoločnosť Veriteľ sa podľa ministra zdravotníctva osvedčilo. Veriteľ ukončil hospodárenie v roku 2003 so ziskom. Jeho činnosť pri znižovaní dlhu voči lekárňam aj delimitovaným nemocniciam sa ukázala podľa neho ako veľmi efektívna, tak pre veriteľov, ako aj dlžníkov. Minister pripustil, že utajený vznik spoločnosti Veriteľ bol chybou. Ministerstvo však vychádzalo z predpokladu, že pri každom oddlžovaní začali zdravotnícke zariadenia bezhlavo nakupovať a umelo zvyšovať dlh. Činnosť Veriteľa šetrí podľa MZ SR verejné prostriedky. Na istine ušetrila spoločnosť rádovo desiatky miliónov, na príslušenstve až stovky miliónov korún, ktoré použije na ďalšie oddlžovanie. To je podľa MZ SR dôvod útokov na spôsob oddlženia a spoločnosť Veriteľ, ktorá svojím postupom pravdepodobne zasiahla do prebiehajúcich špekulatívnych obchodov s pohľadávkami a znížila ich atraktivnosť. Proces oddlžovania cez štátnu spoločnosť Veriteľ je podľa ministra zdravotníctva oveľa transparentnejší ako v minulosti, pretože je kontrolovateľný na jednom mieste. Netransparentnosť, a tým aj

neefektívnosť oddĺženia v minulosti vyplývala o.i. aj z toho, že ho vykonávali stovky subjektov (zdravotnícke zariadenia) podľa neprepracovanej a nejednoznačnej metodiky a kritérií.

Mnohí pozorovatelia kritizovali netransparentný postupu pri vzniku štátnej akciovej spoločnosti Veriteľ. Opozícia namietala, že v kontrolných orgánoch spoločnosti absentujú zástupcovia poskytovateľov zdravotnej starostlivosti, zdravotných poisťovní a organizácií pacientov. Kritici označili proces oddĺžovania zdravotníctva cez spoločnosť Veriteľ za neprehľadný, čo má slúžiť na rozpredanie majetku zdravotníctva do súkromných rúk. Niektorí opoziční poslanci označili oddĺžovanie cez spoločnosť Veriteľ za najväčší „tunel“ v histórii SR. Predmetom kritiky boli nejasné kritériá oddĺžovania, čo sa týka predmetu, podmienok a subjektov oddĺžovania. Kritici poukázali na zvýhodňovanie niektorých veriteľov a nutnosť vzdať sa uhradenia úrokov z omeškania pri podpise zmluvy o postúpení pohľadávok, aj keď boli právoplatne priznané súdnymi rozhodnutiami.

Historicky prvým krokom, ktorý spustil lavínovité zadĺžovanie zdravotníctva, bolo zvýšenie miezd v rezorte v rokoch 1996, 1997 a 2001, ktoré nebolo kompenzované nárastom príjmov prostredníctvom poisťného systému. Všetky následné oddĺžovania v rokoch 2000 až 2002 boli podľa názoru súčasného MZ SR len reakciami, ktoré paradoxne urýchlili tempo rastu dlhu, pretože neboli sprevádzané účinnými systémovými opatreniami. Vyčíslenie, kontrolu a riadenie skutočného dlhu významne sťažuje nevieryhodnosť účtovných záznamov mnohých zariadení a spôsob účtovania zdravotných poisťovní. Slovenskému zdravotníctvu chýba 20 mld. Sk, ktoré zdravotné poisťovne nevymohli od neplatičov poisťného (vrátane 10 mld. Sk za penále), ako aj dlh Spoločnej zdravotnej poisťovne voči ostatným poisťovniam, predovšetkým voči VŠZP, vo výške 2,5 mld. Sk. Výšku vonkajšieho dlhu zdravotníctva (voči externým veriteľom) vyčísľilo MZ SR ku koncu roka 2002 na 26,6 mld. Sk, ku koncu júna 2003 predstavoval dlh zdravotníctva – 27,973 mld. Sk (istina 23,607 mld. Sk). MZ SR hovorí v roku 2003 o znížení dynamiky zadĺžovania a odhaduje, že stabilizačné opatrenia prinesú úsporu 4 mld. Sk a dlh narastie o 5 mld. Sk (bez stabilizačných opatrení o 9 mld. Sk). **Na oddĺženie zdravotníctva** vyčlenila slovenská vláda **v roku 2003 8,7 mld. Sk**. Na modernizáciu zdravotníctva dostane SR pôžičku od Svetovej banky (SB) v objeme 2,8 mld. Sk. Podobnú pôžičku sme dostali v roku 2002 od SB aj na reformu sociálneho systému. Poslanci parlamentu pri schvaľovaní štátneho rozpočtu na rok 2004 (*pozri opatrenie č. 1*) rozhodli, že 18,4 mld. Sk zo štátnych finančných aktív (resp. privatizácie) budú použité priamo na oddĺženie zdravotníctva.

24. Zákon o financovaní základných škôl, stredných škôl a školských zariadení (normatív na žiaka, vzdelávacie poukazy na financovanie záujmovej vzdelávacej činnosti)

http://www.nrsr.sk/Bin/SSLP.ASP?WCI=SSLP_NZWorkitemHist&WCE=Master=1080

NR SR schválila 6. novembra *zákon o financovaní základných škôl, stredných škôl a školských zariadení*, ktorého cieľom je zavedenie transparentného, normatívneho a motivačného systému viaczdrojového financovania na všetkých úrovniach regionálneho školstva. Zákona vychádza aj z potreby legislatívne zosúladiť financovanie regionálneho školstva s projektom decentralizácie verejnej správy a s pripravovanými zmenami v oblasti organizácie miestnej štátnej správy od 1. januára 2004.

V súčasnosti je podľa predkladateľa – Ministerstva školstva (MŠ) SR financovanie základných škôl, stredných škôl a školských zariadení administratívne veľmi náročné a využívanie finančných prostriedkov zo štátneho rozpočtu nedostatočne efektívne. Štátne školy a verejné školské zariadenia v pôsobnosti obcí a samosprávnych krajov dostávali doteraz finančné prostriedky na prevádzku od svojich zriaďovateľov, ktorým ich prostredníctvom decentralizačnej dotácie poskytovalo ministerstvo financií. Finančné prostriedky na mzdy a platy vrátane odvodov do poisťovní a fondov, pre zamestnancov všetkých štátnych škôl dostávali obce a samosprávne kraje ako ich zriaďovatelia z kapitol krajských úradov prostredníctvom okresných a krajských úradov. Neštátne školy a neštátne školské zariadenia dostávali finančné prostriedky na základe priemerných výdavkov na žiakov príslušného druhu a typu štátnej školy a verejného školského zariadenia prostredníctvom rozpočtu obcí, samosprávnych krajov, krajských úradov a okresných úradov.

Nízka efektívnosť využívania finančných prostriedkov zo štátneho rozpočtu je podľa MŠ SR spôsobená systémom určovania objemu finančných prostriedkov jednotlivým zriaďovateľom pre školy a školské zariadenia v ich pôsobnosti, ktorý ich nemotivuje k racionalizácii siete škôl, účelnejšiemu využívaniu existujúcich kapacít, a ktorý nezohľadňuje demografický vývoj v jednotlivých regiónoch. Nový zákon prináša preto v oblasti financovania viacero podstatných zmien.

Oddeľuje sa financovanie prenesených kompetencií od financovania originálnych kompetencií obcí a vyšších územných celkov (VÚC) v oblasti školstva. Finančné prostriedky určené na **financovanie prenesených kompetencií** sa budú poskytovať zriaďovateľom účelovo. V rámci prvej úrovne sa finančné prostriedky z kapitoly MŠ SR poskytnú najprv zriaďovateľom škôl a školských zariadení prostredníctvom novozriaďovaných krajských školských úradov (minister financií a niektorí poslanci navrhovali, aby prostriedky dostávali obce a VÚC priamo).

Objem finančných prostriedkov bude vychádzať z normatívne určených finančných príspevkov pre jednotlivé školy. Ich objem sa bude odvíjať od počtu žiakov a od výšky normatívov na žiaka pre jednotlivé druhy a typy škôl, pričom v prechodnom období 3 rokov dostanú školy minimálne 95% dnešného objemu prostriedkov, aj keby ich počet žiakov klesal. Normatívy budú zohľadňovať rozdielnu personálnu a ekonomickú náročnosť jednotlivých druhov a typov škôl a odborov, teplotné podmienky v mieste školy (3 klimatické pásma podľa dĺžky vykurovacieho obdobia (6, 7 a 8 mesiacov)), formu štúdia (denné, večerné a.i.), vyučovací jazyk (školy s iným vyučovacím jazykom ako slovenským budú mať mzdový normatív a normatív na výchovno-vzdelávací proces o 8% vyšší, ako je zodpovedajúci normatív, pri bilingválnom štúdiu to bude o 25% viac), počet žiakov so zdravotným postihnutím (integrovaní žiaci) a pri základných školách aj veľkosť školy (napríklad málotriedky budú mať zvýhodnený normatív).

Normatív určuje ročný objem finančného príspevku na jedného žiaka a pozostáva zo mzdového normatívu a prevádzkového normatívu. Uvedené finančné prostriedky poskytnuté obciam a samosprávnym krajom ako zriaďovateľom štátnych škôl sa chápu ako prostriedky na výkon prenesených kompetencií, a preto sú účelovo určené. Druhú úroveň predstavuje rozpis finančných prostriedkov pre jednotlivé školy a školské zariadenia z úrovne zriaďovateľa. Zriaďovateľ bude mať možnosť podľa miestnych podmienok a potrieb upraviť v stanovenom rozsahu objem finančných prostriedkov pre jednotlivé školy a školské zariadenia. Nariadenie vlády však určí minimum mzdového a prevádzkového normatívu, ktoré musí škola od zriaďovateľa dostať.

Normatívne určený príspevok bude tvoriť rozhodujúcu časť finančných prostriedkov pre školy a školské zariadenia zo štátneho rozpočtu a mal by zodpovedať pokrytiu štandardného chodu škôl.

Odhadovaná výška normatívu na žiaka:

- základné školy – cca 25 000 Sk
- málotriedne školy – od 30 000 do 35 000 Sk
- gymnáziá – cca 28 000 Sk
- stredné odborné školy – cca 35 000 Sk.

Originálne kompetencie (verejné školské zariadenia) sa budú financovať z kapitoly súhrnný finančný vzťah. Finančné prostriedky budú poskytované priamo zriaďovateľom, a to neúčelovo. Normatívnym spôsobom sa bude financovať časť kapitálových výdavkov na rekonštrukciu školských objektov a modernizáciu vybavenia škôl.

Zákon predpokladá **používanie rovnakých normatívov pre** rovnaké typy škôl a školských zariadení bez ohľadu na to, či ide o **štátne alebo neštátne subjekty** (súkromné, cirkevné školy). MŠ SR vychádzalo v tomto smere z princípu rovnoprávného postavenia všetkých zriaďovateľských subjektov z hľadiska nároku na finančný príspevok zo štátneho rozpočtu a zároveň z princípu nediskriminovať tých občanov, ktorí sú ochotní prispieť na vzdelávanie svojich detí. Rozdiel sa uplatňuje v prístupe ku kapitálovým výdavkom (neštátnym subjektom nebudú hrazené) a v aplikácii prechodného obdobia, s ktorým sa u neštátnych subjektov nepočíta. Oponenti rovnakého spôsobu financovania štátnych a neštátnych škôl namietali, že sa na jednej strane vytvára vo financovaní rovnocennosť, avšak na strane druhej majú súkromné a cirkevné školy väčšie možnosti podnikáť v porovnaní so štátnymi, ktoré musia okrem toho plniť viac povinností vyplývajúcich zo zákonov.

Ako nový prvok pri realizácii systému financovania záujmovej vzdelávacej činnosti sa zavádza využitie **vzdelávacích poukazov**. Záujmové vzdelávanie poskytujú žiakom školy a najmä školské zariadenia, ako sú napr. centrá voľného času, školské strediská záujmovej činnosti, školské kluby detí, záujmovo-vzdelávacie zariadenia .

Vzdelávací poukaz reprezentuje osobitný ročný príspevok štátu na záujmové vzdelávanie mimo vyučovacieho procesu pre jedného žiaka základnej školy alebo strednej školy. Vzdelávacie poukazy vydávajú svojim žiakom základné školy a stredné školy na začiatku školského roka. Verejné školské zariadenie dostane finančný príspevok vo výške podľa hodnoty získaných poukazov. Hodnotu poukazu každoročne v rámci tvorby rozpočtu bude určovať MŠ SR. Financie na vzdelávacie poukazy sa poskytnú zriaďovateľom účelovo prostredníctvom krajských školských úradov. Nárok na poukaz budú mať tie školy a školské zariadenia, ktoré poskytnú pravidelné záujmové vzdelávanie pre deti počas celého školského roka v rozsahu najmenej 80 hodín. Nositeľom poukazu bude žiak, ktorý ho po zápise do krúžku odovzdá príslušnej škole, resp. školskému zariadeniu. Hodnota poukazu bude pre všetkých žiakov rovnaká. Pôjde o príspevok, ktorý zariadenie získa nad rámec svojho rozpočtu určeného normatívnym spôsobom alebo iným spôsobom podľa tohto zákona. Tento prvok v systéme financovania verejných školských zariadení sa zavádza, aby motivoval školské zariadenia k organizovaniu hodnotných a rôznorodých záujmových aktivít pre širší okruh detí a mládeže. Podľa MŠ SR sa tak zvýši záujem žiakov a ich rodičov o záujmové vzdelávanie, o ich kvalitu, čím sa vytvoria lepšie podmienky na preventívnu činnosť v obciach a mestách v oblasti ochrany detí a mládeže pred negatívnymi výchovnými vplyvmi.

Zákon myslí aj na špecifiká, ktoré nie je možné zohľadniť v normatívoch (doprava školopovinných žiakov v určitých prípadoch, vzdelávanie žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia či náklady na mzdy a odvody rómskych

asistentov a učiteľov nultých ročníkov), a tak MŠ SR prideli zriaďovateľom týchto škôl na základe ich žiadostí finančné prostriedky z kapitoly ministerstva na ich krytie. Finančné prostriedky na špecifiká budú účelovo určené. Predpokladá sa, že pri implementácii nového systému financovania regionálneho školstva sa môže ukázať potreba zoznam špecifik rozšíriť. Zákon počíta aj s možnosťou vyčlenenia prostriedkov pre školy, ktorých žiaci dosiahli mimoriadne výsledky v určených oblastiach (súťaže, vedomostné olympiády a pod.).

MŠ SR prideli na základe žiadosti zriaďovateľovi štátnej školy v rámci možností svojej kapitoly účelovo finančné prostriedky na riešenie vzniknutých havarijných situácií a tiež na realizáciu predloženého rozvojového projektu. Výber rozvojových projektov na financovanie uskutoční ministerstvo.

Vláda prijala 17. decembra *Nariadenie, ktorým sa ustanovujú podrobnosti rozpisu finančných prostriedkov zo štátneho rozpočtu pre základné školy, stredné školy, strediská praktického vyučovania, základné umelecké školy a školské zariadenia*. Nariadením sa určuje spôsob určovania normatívov pre jednotlivé kategórie škôl podľa rôznych ukazovateľov a postup pri ich výpočte.

Zákon nebude mať dopad na štátny rozpočet v roku 2004. Dopad na rozpočet obcí a VÚC bude diferencovaný v závislosti od toho, či priemerný normatív pripadajúci na žiaka v obci resp. vo VÚC určený v súlade s novým zákonom bude vyšší alebo nižší, ako boli doteraz poskytované finančné prostriedky zo štátneho rozpočtu pripadajúce na jedného žiaka. Vzhľadom na to, že objem finančných prostriedkov na regionálne školstvo v roku 2004 stúpne, vo všeobecnosti bude dopad zákona na rozpočty obcí a územných celkov pozitívny.

Vzhľadom na to, že objem finančných prostriedkov pridelených zriaďovateľom bude závislý od počtu žiakov, budú podľa MŠ SR motivovaní k efektívnejšiemu využívaniu prostriedkov a k racionalizácii siete škôl. Rovnako tak aj školy by mali byť podľa ministerstva motivované k poskytovaniu kvalitného vzdelania, lebo pri zvýšenom záujme o školu, a tým pádom i vyššom počte žiakov, dostanú viac finančných prostriedkov. Kompetencie zriaďovateľa prerozdeľovať časť prostriedkov školám v priebehu roka by mu mali poskytovať väčšiu možnosť uplatňovať svoju vlastnú regionálnu školskú politiku, a tým ovplyvňovať aj regionálny rozvoj. Podľa ministra školstva zákon o financovaní základných škôl, stredných škôl a školských zariadení zabezpečí transparentnosť a jasné pravidlá vo financovaní škôl. Podľa neho je tento zákon kľúčovým pre začiatok reformy regionálneho školstva.

Niektorí učitelia vyjadrili názor, že „úzkoprso vypočítané normatívy akéhokoľvek druhu môžu síce vyvolať dojem efektívnejšieho využívania zdrojov, v skutočnosti však negatívne ovplyvnia kvalitu vzdelávacieho procesu“, nakoľko v rámci racionalizácie siete, bude v jednej triede sedieť väčší počet žiakov ako doteraz, a tak sa jednotlivým žiakom nebude môcť učiteľ venovať individuálne.

Zákon o financovaní základných škôl, stredných škôl a školských zariadení nadobudol účinnosť 1. januára 2004.

25. Zriadenie Univerzity J. Selyeho v Komárne

http://www.nrsr.sk/Bin/SSLP.ASP?WCI=SSLP_NZWorkitemHist&WCE=Master=1082

23. októbra schválili poslanci NR SR zákon o zriadení Univerzity J. Selyeho v Komárne, čím vznikla na Slovensku ďalšia, v poradí už 25. vysoká škola (VŠ). Verejná VŠ - univerzita J. Selyeho so sídlom v Komárne bude zameraná na vyššie vzdelávanie občanov maďarskej národnosti a zo začiatku bude mať 3 fakulty: fakultu podnikového manažmentu, reformovanú teologickú fakultu a pedagogickú fakultu. Od septembra 2004 by na ňu malo nastúpiť 300 nových študentov. V bakalárskom a magisterskom štúdiu bude škola pripravovať expertov vo finančníctve, manažmente, informatike, obchode a marketingu, učiteľov základných a stredných škôl, teológov a katechetov. Účelom jej zriadenia je podľa vládneho materiálu vytvorenie podmienok na zabezpečenie vysokoškolského vzdelávania slovenských občanov predovšetkým v maďarskom vyučovacom jazyku, či už občanov maďarskej alebo inej národnosti, v záujme preklenutia rozdielov vo vzdelanostnej úrovni občanov maďarskej a slovenskej národnosti. Výučba na univerzite bude realizovaná prevažne v maďarskom jazyku, dôraz však bude kladený na to, aby absolventi ovládali odbornú terminológiu aj štátnom, slovenskom jazyku, ako aj anglickom či iných európskych jazykoch. Sídlom by sa mala stať pevnosť, ktorá bola využívaná sovietskymi vojskami ako kasárne. Lokalizácia školy v Komárne bola vybraná vzhľadom na vysokú mieru nezamestnanosti v regióne s cieľom zvýšiť vzdelanostnú úroveň, a tým prispieť k zníženiu nezamestnanosti. Zriadenie "maďarskej univerzity" bolo súčasťou Programového vyhlásenia vlády SR.

Náklady na jedného študenta budú predstavovať zhruba 45-tis. Sk. Zriadenie univerzity bude stáť v roku 2003 100 mil. Sk, ďalších 62 mil. Sk bude potrebných v roku 2004, v roku 2005 - 72 mil. Sk a v roku 2006 - 83 mil. Sk. Výdavky na zriadenie univerzity sa budú realizovať z celkového transferu vyčleneného na chod vysokých škôl. Vláda už schválila aj žiadosť o pridelenie finančných prostriedkov vo výške 50 mil. Sk. Sk na nákup administratívnej budovy a internátu, ktoré budú uvoľnené po 1. januári 2004, keď škola vznikne.

Vláda SR schválila vznik Univerzity J. Selyeho v auguste bez kladného stanoviska Akreditačnej komisie, ktorá vysokoškolským odborom a programom udeľuje akreditácie. Komisia prerokovala 1. októbra návrh na zriadenie Univerzity J. Selyeho v Komárne a vydala k nemu svoje stanovisko. V ňom uviedla, že nevidí potrebu zakladať ďalšiu verejnú univerzitnú VŠ, vzhľadom na relatívne vysoký počet verejných vysokých škôl (22) v SR. Zobrala na vedomie, že vznik takejto vysokej školy by mohol prispieť k rozšíreniu medzinárodného rozmeru slovenského vysokého školstva. Pozitívne sa vyjadrila k študijnému programu reformovaná teológia, pričom predložené materiály neposkytli komisii dostatočné informácie na posúdenie spôsobilosti študijných programov ekonomickej a pedagogickej fakulty. Slovenská rektorská konferencia sa vyjadrovala kriticky k zriadeniu novej univerzity.

Opozičnými poslancami bola nová univerzita označená za zbytočnú, ako finančný nezmysel, či ako neeurópsky čin. Podľa ďalších názorov pôjde len o provinčnú univerzitu, ktorá kvôli nedostatku kvalitných pedagógov nebude akceptovaná. Oponenti poukazovali okrem vysokého počtu existujúcich VŠ i na novovzniknutú fakultu Univerzity Konštantína Filozofa v Nitre - Fakultu stredoeurópskych štúdií. Podľa pôvodných požiadaviek mala byť táto fakulta maďarskou, no akademický senát jej odborné zameranie rozšíril. Bude pripravovať učiteľov pre národnostné školy s vyučovacím jazykom maďarským a nemeckým, okrem toho bude zabezpečovať výchovu odborníkov do štátnej správy a samosprávy so zameraním na európsku legislatívu v rámci odboru euroregionalistika, pribudnú aj odbory hungarológia a etnokultúra. Akademický senát neschválil zameranie fakulty na prípravu pedagógov, sociálnych a kultúrnych pracovníkov v maďarskom jazyku.

Zákon o zriadení Univerzity J. Selyeho v Komárne nadobudol účinnosť 1. januára 2004.

26. Novela zákona o štátnej službe, zákon o odmeňovaní niektorých zamestnancov pri výkone práce vo verejnom záujme, zákon o výkone práce vo verejnom záujme (zrušenie tabuľkových tarifných plátov vo verejnej službe, systém bodového hodnotenia výkonu v štátnej službe spolu s tabuľkovým platom, zavedenie tzv. nominovanej štátnej služby s definitívou, etický kódex, nulová tolerancia korupcie)

http://www.nrsr.sk/Bin/SSLP.ASP?WCI=SSLP_NZWorkitemHist&WCE=Master=1091

http://www.nrsr.sk/Bin/SSLP.ASP?WCI=SSLP_NZWorkitemHist&WCE=Master=1092

http://www.nrsr.sk/Bin/SSLP.ASP?WCI=SSLP_NZWorkitemHist&WCE=Master=1089

NR SR schválila 31. októbra **novelu zákona o štátnej službe**, ktorá prináša viaceré zmeny v oblasti manažmentu ľudských zdrojov (prijímanie, hodnotenie, prepúšťanie, mobilita), v oblasti vzdelávania a odmeňovania štátnych zamestnancov. Novela vyplynula zo záverov analýzy skúseností z uplatňovania zákona o štátnej službe (*pozri HESO 1/2001*), ako aj zo záverov *Stratégie reformy zamestnávania vo verejnom sektore* (*pozri HESO 2/2003*).

Najrozsiahlejšie zmeny sa schválili v jednotlivých druhoch štátnej služby, kde sa k doterajšej prípravnej štátnej službe, stálej štátnej službe a dočasnej štátnej službe dopĺňa tzv. **nominovaná štátna služba, ktorá bude najvyšším stupňom štátnej služby**. Do nominovanej štátnej služby sa bude môcť prihlásiť každý štátny zamestnanec v stálej štátnej službe a v prechodnom období aj iná fyzická osoba. Ten, kto sa prihlási do nominovanej štátnej služby musí úspešne absolvovať skúšku Úradu pre štátnu službu (ÚŠS), ktorá by svojou náročnosťou mala zabezpečiť, že v nominovanej štátnej službe budú len tí najschopnejší. Nominovaná štátna služba by mala tvoriť jadro najlepších zamestnancov štátnej služby a u nej by sa mali uplatňovať aj zvýšené výhody upravené zákonom. Ide najmä o zachovanie inštitútu tzv. definitívy (zaradenie mimo činnej štátnej služby pri znížení počtu štátnozamestnaneckých miest), zvýšené finančné ohodnotenie a niektoré iné výhody. Predpokladá sa, že do nominovanej štátnej služby vstúpi 3000 - 4000 z približne 40-tisíc štátnych zamestnancov. Istota trvania zamestnania v nominovanej štátnej službe bude podmienená výkonom a vysokými požiadavkami na zamestnancov. Takúto úpravu si podľa predstaviteľov z Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny (MPSVR) SR vyžaduje potreba prilákať a udržať dostatok kvalitných úradníkov najmä v súvislosti so vstupom SR do EÚ. Pre ostatných zamestnancov štátnej služby definitíva končí, nebudú zaradovaní mimo činnú štátnu. S takýmto zamestnancom môže služobný úrad ukončiť štátnozamestnanecký pomer s 3-mesačnou výpovednou lehotou.

V novele zákona o štátnej službe sa rieši novým spôsobom vymenovanie vedúceho služobného úradu a predstaveného, ktorého priamo riadi minister. Ten bude mať možnosť vybrať si zo všetkých uchádzačov, ktorí uspeli vo výberovom konaní. Úrad pre štátnu službu vydáva **etický kódex** štátneho zamestnanca, ustanovenia ktorého je štátny zamestnanec povinný dodržiavať. Medzi jeho povinnosti patrí napríklad zdržať sa konaní, ktoré by mohli viesť ku konfliktu záujmov osobných a verejných a na každý takýto konflikt upozorniť alebo zákaz zneužívania výhod z vykonávania štátnej služby po skončení štátnozamestnaneckého pomeru (tzv. postzamestnanecké obmedzenia).

Úplne nanovo sa upravuje **odmeňovanie zamestnancov štátnej služby**. Doteraz boli jediným kritériom, od ktorého závisela výška mzdy, odpracované roky praxe (12 platových stupňov) a zaradenie do platovej triedy. Platové stupne novela ruší a namiesto toho zavádza bodové hodnotenie podľa kvality práce a výkonu úradníka. Novela ponecháva delenie štátnych úradníkov do platových tried podľa pracovného zaradenia (do tried sa zaraďuje podľa vzdelania a počtu rokov praxe). Počet platových tried sa zvyšuje o 2, z doterajších 9 na 11. Do najvyšších 2 tried budú patriť zamestnanci vykonávajúci najnáročnejšie činnosti na ústredných orgánoch štátnej správy a tí, ktorí tvoria zásadné zákony súvisiace s členstvom SR v EÚ. V každej triede je jednotný plat, ku ktorému môže úradník získať príplatky podľa toho, koľko bodov získal pri ročnom hodnotení kvality svojej práce od nadriadeného. Najviac si môže príplatiť o 3%. Za kvalitnú prácu bude možné získať okrem toho aj osobné príplatky vo výške 100% tarify v zodpovedajúcej platovej triede. Naopak, za nedostatočné výkony môže dostať zamestnanec výpoveď. Novela ruší príplatok k dôchodku. Odchodné bude vo výške jedného tarifného platu.

Platová tabuľka štátnych zamestnancov

(v Sk mesačne)

Platová trieda	Platová tarifa
1.	7 350
2.	7 940
3.	8 610
4.	9 360
5.	11 190
6.	11 880
7.	13 460
8.	14 430
9.	16 450
10.	18 760
11.	21 390

Odmeňovanie štátnych úradníkov bolo podľa štátneho tajomníka MPSVR SR a predsedu ÚŠS nepružné a slabo motivujúce. Podľa rezortu práce chýbal individuálny prístup k posudzovaniu kvality práce, a preto sa rozhodol prispôsobiť odmeňovanie štátnych zamestnancov ich odvedenému výkonu. Ministerstvo navrhlo väčšiu diferenciáciu platovej tabuľky podľa typu práce a menšiu podľa veku. Podľa predsedu ÚŠS to bude spravodlivejšie a môže to do štátnej správy prilákať mladých a kvalifikovaných ľudí. Schválené zmeny majú viesť ku skvalitneniu štátnej služby, k jej zlacneniu a k väčšej flexibilitě.

Zavedenie nominovanej štátnej služby so zabezpečenou definitívou, ako aj zachovanie formy odmeňovania zamestnancov v štátnej službe prostredníctvom tabuľkových platov, aj keď teraz už v kombinácii so systémom bodového hodnotenia výkonu úradníka, neprispieje podľa kritikov ku skvalitneniu práce a väčšej konkurencii medzi zamestnancami.

Novela zákona o štátnej službe bude mať dopad na výdavky štátneho rozpočtu vo výške 274 mil. Sk ročne. Výsledkom novely môže byť zníženie zamestnanosti v štátnej správe. Návrh novely zákona bol prerokovaný na dvoch zasadaniach tripartity, pričom ani na jednom rokovaní neprišlo k dohode sociálnych partnerov. Konfederácia odborových zväzov SR s návrhom zákona nesúhlasila a Asociácia zamestnávateľských zväzov a združení SR súhlasila s pripomienkami.

Zákon o verejnej službe sa rozdelil na dva. Jedna norma upravuje odmeňovanie zoštiehlenej skupiny verejných zamestnancov - **zákon o odmeňovaní niektorých zamestnancov pri výkone práce vo verejnom záujme** (poslanci ho schválili 7. novembra), druhá stanovuje pre všetkých jednotnú definíciu konania vo verejnom záujme a etické princípy - **zákon o výkone práce vo verejnom záujme** (poslanci ho schválili 6. novembra). Oba zákony vychádzajú z júrovej *Stratégie reformy zamestnávania vo verejnom sektore* (pozri [HESO 2/2003](#)).

Zníži sa počet zamestnancov, ktorým plat určujú štátne tabuľky. Mzdu si dohodnú v pracovnej zmluve so zamestnávateľom podľa Zákonníka práce. Akákoľvek zmena platu bude možná až po dohode zamestnávateľa a zamestnanca. Cieľom úprav je zmeniť systém odmeňovania zamestnancov vymedzeného okruhu zamestnávateľov, u ktorých sa uplatní zmluvný princíp založený na dohode mzdových podmienok v pracovnej zmluve alebo po

kolektívnom vyjednávaní v kolektívnej zmluve. Prvá mzda, ktorú si takto zamestnanec so zamestnávateľom dohodne, však nesmie byť nižšia, ako jeho doterajší funkčný plat (teda tarifný plat spolu s príplatkami). Štát prestane diktovať výšku platu zamestnancom Slovenského národného divadla, Slovenskej filharmónie, Tlačovej agentúry SR, Štátnych lesov TANAP-u, Sociálnej poisťovne, Národného úradu práce, Všeobecnej zdravotnej poisťovne, Spoločnej zdravotnej poisťovne. Zákon o odmeňovaní niektorých zamestnancov pri výkone práce vo verejnom záujme sa nemá uplatňovať tiež u divadelných umelcov a ďalších umeleckých zamestnancov, profesionálnych rodičov, vrcholových športovcov, u zamestnancov Horskej záchrannej služby, u výkonných letcov a palubného personálu leteckého útvaru Ministerstva vnútra SR.

V súlade s Programovým vyhlásením vlády bolo pôvodným cieľom Ministerstva zdravotníctva (MZ) SR, ako aj MPSVR SR umožniť individuálnu diferenciáciu miezd zamestnancov v zdravotníckych zariadeniach. Zamestnanci štátnych zdravotníckych zariadení a neštátnych zdravotníckych zariadení, ktoré poskytujú starostlivosť na základe zmluvy so zdravotnými poisťovňami a ich zriaďovateľom je MZ SR, iný orgán štátnej správy, vyšší územný celok (VÚC) alebo obec, nemali byť odmeňovaní podľa zákonom stanovených tabuliek. Spôsob ich odmeňovania sa mal dať do závislosti od disponibilných finančných zdrojov, ktoré zdravotnícke zariadenia inkasujú od zdravotných poisťovní a od vnútornej hierarchie ceny práce v jednotlivých zdravotníckych zariadeniach. Poslanci NR SR sa však nestotožnili s vládnym návrhom a nevyňali zdravotnícke zariadenia z pôsobnosti zákona o odmeňovaní niektorých zamestnancov pri výkone práce vo verejnom záujme, a preto sa v týchto organizáciách i naďalej uplatňuje regulovaný systém odmeňovania – podľa platových tabuliek, a to dokonca aj u zamestnancov zdravotníckeho zariadenia, ktorí vykonávajú pracovné činnosti remeselné, manuálne alebo manipulačné s prevahou fyzickej práce, a na ktorých sa nevzťahuje zákon o výkone práce vo verejnom záujme.

Podľa predkladateľov zákona štát nedáva týmto subjektom peniaze podľa počtu zamestnancov, ale napríklad podľa toho, koľkých pacientov obslúžia, a preto by bolo podľa MPSVR nezmyselné limitovať odmeňovanie ich zamestnancov platovými tabuľkami. Návrh zrušiť tabuľky pre zdravotníkov a zaviesť ich diferencované odmeňovanie predložil už koncom roka 2002 minister zdravotníctva pri prerokúvaní novely zákona o verejnej službe (pozri [HESO 4/2002](#)). Argumentoval, že v nemocniciach je prezamestnanosť a opatrenie by mohlo uvoľniť ruky riaditeľom odmeňovať lepšie tých, ktorí si to zaslúžia. NR SR najskôr novelu schválila, no prezident ju vetoval. Druhýkrát už novela v parlamente neprešla a začala sa prvá koalíčná kríza.

Ostatní zamestnávateľia vo verejnej správe budú naďalej používať tabuľkový systém (tarifný plat, príplatky k platu, platové triedy a stupne) odmeňovania zamestnancov upravený v zákone o odmeňovaní niektorých zamestnancov pri výkone práce vo verejnom záujme. Zákon sa má uplatňovať u zamestnancov ministerstiev a ostatných ústredných orgánov štátnej správy, ktorí vykonávajú práce vo verejnom záujme (a nie sú v štátnej službe), v rozpočtových a príspevkových organizáciách zriadených štátom, VÚC alebo obcou s výnimkou príspevkových organizácií, ktorých objem výdavkov na mzdy je vyšší, ako príspevok z rozpočtu zriaďovateľa, u zamestnancov štátnych fondov, verejných a štátnych vysokých škôl (okrem tých VŠ, ktoré pri odmeňovaní zamestnancov postupujú podľa kolektívnej zmluvy alebo vnútorného predpisu, v ktorých sú podmienky odmeňovania upravené podľa Zákonníka práce), Rady pre vysielanie a retransmisiu, Slovenského pozemkového fondu a Slovenskej akadémie vied. Zákon sa bude vzťahovať aj na zamestnancov zaradených v základných a stredných školách a v školských zariadeniach.

Zákon sa bude vzťahovať aj na zamestnancov VÚC a obcí, avšak len v tom prípade, ak zastupiteľstvo samosprávneho kraja alebo obecné zastupiteľstvo neschváli poriadok odmeňovania, v ktorom bude upravený systém odmeňovania podľa Zákonníka práce. Predseda Združenia miest a obcí Slovenska vyjadril názor, že väčšina ich zamestnancov je naklonená tabuľkám, ktoré im garantujú aspoň nejakú istotu príjmu. Zmenu však privítal, lebo dáva samospráve väčšiu autonómiu pri rozhodovaní o mzdových a personálnych otázkach. Aj verejné vysoké školy budú môcť rozhodnúť, či ich pracovníci prejdú na zmluvné platy.

V dôvodovej správe sa konštatuje, že zákon o odmeňovaní niektorých zamestnancov pri výkone práce vo verejnom záujme nebude mať negatívny finančný dosah na štátny rozpočet, rozpočty vyšších územných celkov a obcí a nebude mať dopad ani na zamestnanosť a tvorbu pracovných miest.

Podľa MPSVR princípy zamestnávania vo verejnej správe doteraz vôbec nereagovali na decentralizáciu. Samospráva zodpovedá za mnohé verejné služby, ale musela pritom rešpektovať jednotné platové tabuľky. Ak však má zodpovednosť, mala by mať podľa ministerstva aj nástroje, ako výkon týchto služieb ovplyvňovať. So zrušením tabuľkových platov nesúhlasili odborári, v prípade učiteľov bolo proti aj ministerstvo školstva, a tak učiteľom tabuľky zatiaľ zostali. Po fiškálnej decentralizácii (od roku 2005) uvažuje MPSVR s uvoľnením odmeňovania aj pre učiteľov základných a stredných škôl.

Nespokojnosť odborov so zrušením platových tabuliek a zavedením zmluvného odmeňovania vyplývala z toho, že podľa nich výkon verejnej služby nemôže fungovať na princípe konkurencieschopnosti. Odborári sa obávajú bezbrehého prepúšťania, skrívodlivosti a subjektívneho prístupu pri odmeňovaní a toho, že výška platov pôjde na

úkor znižovania prevádzkových nákladov. Mnohí odborníci vyjadrili súhlas so zavedením manažérskych postupov pri odmeňovaní štátnych a verejných zamestnancov, ktoré dokážu podľa nich lepšie zohľadňovať niektoré ekonomické kritéria, ako je napríklad odvedená práca. Takýto postup zodpovedá podľa nich rastúcej zodpovednosti riadiacich pracovníkov v štátnej a verejnej službe. Iní, naopak, nepovažujú za vhodné, aby bol pracovník verejnej sféry odmeňovaný ako v súkromnom sektore, keďže verejné inštitúcie nie sú orientované na tvorbu zisku. Ak sa nezmení ich vlastnícka štruktúra a nadriadení budú hodnotiť výkony svojich podriadených, výsledkom môže byť podľa kritikov, že vysoký plat nedostanú kvalitní lekári alebo úradníci, ale servilní podriadení.

Účelom **zákona o výkone práce vo verejnom záujme** je nanovo definovať práva, povinnosti a obmedzenia zamestnancov a zamestnávateľov (štátne a samosprávne orgány a ďalšie štátne a verejnoprávne inštitúcie), ktoré budú povinní dodržiavať pri výkone práce vo verejnom záujme. Zákon neupravuje len povinnosti pracovníkov obcí, VÚC, štátnych orgánov, právnických osôb zriadených štátom, obcou či územným celkom, ale po novom aj povinnosti zamestnancov organizácií s majetkovou účasťou štátu, samosprávy alebo Fondu národného majetku SR nad 66%. Etické pravidlá, ktoré sú obsiahnuté v zákone, začnú platiť aj pre zamestnancov verejnoprávných médií. Súčasťou zákona je aj úprava predpokladov, ktoré bude zamestnanec povinný spĺňať, ak sa má stať zamestnancom vykonávajúcim prácu vo verejnom záujme. Ustanovuje tiež povinné výberové konanie, ktoré má zabezpečiť obsadenie miesta vedúceho zamestnanca vykonávajúceho funkciu štatutárneho orgánu. Výberová komisia zhodnotí výsledok výberového konania a na základe výsledkov určí poradie uchádzačov, ktoré je záväzné pri obsadení funkcie. Zamestnávateľ bude teda povinný uzavrieť pracovný pomer s uchádzačom podľa poradia. Zákon určuje tzv. nulovú toleranciu korupcie a zakazuje konanie v rozpore s verejným záujmom. Verejnú službu bude môcť vykonávať iba ten, kto je bezúhonný. Za takého sa nepovažuje ten, kto bol odsúdený za úmyselný trestný čin, v prípade trestného činu korupcie aj ten, komu bol zahladený. Zákon zakazuje pracovníkom verejnej služby sprostredkovať pre seba alebo blízkych obchodný styk so štátom, obcou či VÚC a ich organizáciami, niektorým vedúcim zamestnancom zakazuje vykonávať inú zárobkovú činnosť, byť členom riadiacich, kontrolných alebo dozorných orgánov právnických osôb. Zakazuje zneužívať výhody vyplývajúce z vykonávania prác vo verejnom záujme, aj po ich skončení, resp. využívať výhody z funkcie aj po skončení pracovného pomeru. Vedúci zamestnanci, vykonávajúci funkciu štatutárneho orgánu, budú povinní podávať majetkové priznania orgánom, ktoré ho vymenovali, alebo zvolili. Porušenie týchto povinností a obmedzení sa môže kvalifikovať ako priestupok, za ktorý je možné uložiť pokutu. Úradník poruší pracovnú disciplínu aj vtedy, keď nekomunikuje s verejnosťou podľa zásad slušného správania.

Podľa MPSVR bolo ustanovenie základného etického kódexu, upravujúceho konanie všetkých zamestnancov vykonávajúcich prácu vo verejnom záujme, potrebné, nakoľko doteraz nebolo nikde podrobne upravené, ako sa majú títo zamestnanci správať, a aké postihy ich čakajú.

Ďalšie zmeny zamestnancom verejného sektora prináša *Kolektívna dohoda vo verejnej službe na rok 2004*, ktorá v porovnaní s predošlými kolektívnymi dohodami znižuje niektoré výhody. Štát nebude napríklad garantovať kratší pracovný čas a dlhšiu dovolenku, ako je určené v Zákonníku práce. Zamestnanci si však tieto výhody budú môcť vyjednať so svojim zamestnávateľom v rámci príslušnej kolektívnej zmluvy (ale maximálne do hranice uvedenej v Kolektívnej dohode). Kolektívna dohoda zaručuje v roku 2004 rast plátov verejných zamestnancov o 7% (v roku 2003 to bolo 5%, resp. 8%). Podľa zástupcov štátu pri kolektívnom vyjednávaní je ich snahou mať dobre platených a normálne pracujúcich zamestnancov, nie mať horšie platených zamestnancov, ktorí pracujú stále kratšie a majú dlhšie dovolenky.

MPSVR si od reformy zamestnávania vo verejnom sektore sľubuje v konečnom dôsledku štíhlejšiu, lacnejšiu a funkčnejšiu štátnu a verejnú správu. Ministerstvo práce tvrdí, že vďaka prijatým opatreniam sa verejný sektor stane rovnako príťažlivým zamestnávateľom ako súkromný, bude ale aj vyžadovať porovnateľný výkon.

Novela zákona o štátnej službe nadobudla účinnosť 1. januára 2004, okrem dvoch ustanovení, ktoré nadobudnú účinnosť dňom nadobudnutia platnosti zmluvy o pristúpení SR k EÚ, resp. 1. januára 2005. Zákony o odmeňovaní niektorých zamestnancov pri výkone práce vo verejnom záujme a o výkone práce vo verejnom záujme nadobudli účinnosť 1. januára 2004.

27. Zákon o zodpovednosti za škodu pri výkone verejnej moci (zodpovednosť štátnych a samosprávnych orgánov za škody spôsobené protiprávnym rozhodnutím, náhrada škody)

http://www.nrsr.sk/Bin/SSLP.ASP?WCI=SSLP_NZWorkitemHist&WCE=Master=1072

Poslanci NR SR schválili 28. októbra nový zákon o zodpovednosti za škodu pri výkone verejnej moci. Schváleným zákonom dochádza k úprave zodpovednosti štátu za činnosť súdu, orgánu štátnej správy, územnej samosprávy,

ako aj úprave zodpovednosti ďalších orgánov verejnej moci za výkon tejto moci. Štátne, ako aj samosprávne orgány budú občanom a firmám zodpovedať za škody, ktoré spôsobia protiprávnym rozhodnutím, nesprávnym úradným postupom či nečinnosťou. Zákon sa vzťahuje na fyzické, ako aj právnické osoby. Nesprávny úradný postup nie je explicitne definovaný, no považuje sa za aj porušenie povinnosti orgánu verejnej moci vydať rozhodnutie v zákonom ustanovenej lehote, nečinnosť pri výkone verejnej moci, či zbytočné prieťahy v konaní. Podľa spôsobu, akým bola škoda spôsobená, sa zavádzajú 2 odlišné okruhy zodpovednosti za škodu. Prvým z nich je **zodpovednosť za škodu spôsobenú protiprávnym rozhodnutím**. Druhý okruh predstavuje **zodpovednosť za škodu spôsobenú nesprávnym úradným postupom**. Samostatne je v zákone upravená zodpovednosť štátu za nezákonné zatknutie, zadržanie, alebo iné pozbavenie osobnej slobody, rozhodnutie o treste, ochrannom opatrení, alebo o väzbe.

Konaním štátu poškodení občania, či právnické osoby sa budú môcť domáhať **náhrady škody** majetkovej i nemajetkovej ujmy a náhrady ušlého zisku. Môže ísť tak o peňažnú náhradu morálnej ujmy, ako aj verejné ospravedlnenie, či zverejnenie zrušujúceho rozsudku so stručným zdôvodnením. Súčasťou náhrady škody budú aj trovy konania. Ak príslušný orgán neuspokojí nárok na náhradu škody, alebo jeho časť do 6 mesiacov od prijatia žiadosti, poškodený bude mať možnosť obrátiť sa na súd.

Novou legislatívnou normou sa nahrádza úprava ešte z roku 1969. Nový zákon ďalej ustanovuje právo štátu, či iného orgánu verejnej moci na tzv. **regresnú náhradu za spôsobenú škodu**. Ak štát nahradí škodu spôsobenú nezákonným rozhodnutím alebo nesprávnym postupom, bude požadovať regresnú náhradu v plnej výške od verejnej inštitúcie, resp. samosprávneho orgánu, ako aj právnických a fyzických osôb oprávnených na výkon verejnej moci, ktorá im bola zverená zákonom. Náhrada v celej výške bude požadovaná aj od sudcu, ak štát uhradí škodu spôsobenú sudcom zbytočnými prieťahmi v konaní. Regresná náhrada nebude štátom povinne požadovaná iba od osoby, ktorá sa podieľala na vydaní nezákonného rozhodnutia alebo nesprávnom úradnom postupe na príkaz nadriadeného. Lehota premĺčania nároku na náhradu škody občanovi predstavuje 3 roky od konštatovania o nesprávne prevedenom, nezákonom, či protiústavnom rozhodnutí. Právo štátu alebo iného orgánu verejnej moci na regresnú náhradu sa premĺči v lehote 1 roka odo dňa vyplatenia náhrady škody.

Nový zákon si kladie za úlohu pomôcť obetiam nezákonných rozhodnutí orgánov verejnej moci a tým, ktorým poškodil nesprávny úradný postup. Prijatie zákona podporila Asociácia spotrebiteľských subjektov Slovenska. V praxi by malo prísť podľa asociácie k naplneniu princípu rovnoprávnej a plnohodnotnej ochrany fyzických a právnických osôb pred neústavným, alebo nezákonným uplatnením verejnej moci. Klasickým príkladom prešlapov verejnej moci je podľa predsedníčky asociácie dodnes nevyriešené 4-ročné údaje nezákonné regulovanie cien tepelnej energie úradníkmi na okresných úradoch.

Materiál bol na rokovanie vlády posunutý so zásadnými pripomienkami, ktoré sa nepodarilo odstrániť. Ministerstvo financií nesúhlasilo so zodpovednosťou štátu za škodu spôsobenú orgánmi miestnej a regionálnej samosprávy pri plnení úloh, ak bol na ne zákonom prenesený výkon štátnej správy, a taktiež bolo proti zodpovednosti štátu za škodu spôsobenú notármi či exekútormi (zodpovedajú zo zákona a sú proti škode poistení).

Vplyv zákona na štátny rozpočet nie je špecifikovaný, bude závisieť od výšky náhrad škôd, teda od rozsahu, v akom orgány verejnej moci svojimi rozhodnutiami budú porušovať zákony, resp. nesprávne postupovať a spôsobovať škodu.

Zákon o zodpovednosti za škodu pri výkone verejnej moci nadobudne účinnosť 1. júla 2004.

28. Zákon o krajských a obvodných úradoch (zrušenie 79 okresných úradov, nové usporiadanie miestnej štátnej správy, zriadenie špecializovaných úradov miestnej štátnej správy)

http://www.nrsr.sk/Bin/SSLP.ASP?WCI=SSLP_NZWorkitemHist&WCE=Master=1099

Poslanci NR SR schválili 5. novembra zákon o krajských úradoch a obvodných úradoch, ktorým sa zrušili okresné úrady (OÚ) a stanovila sa nová organizácia miestnej štátnej správy. Uznesením zo 14. mája 2003 vláda schválila Projekt decentralizácie verejnej správy na roky 2003 – 2006, ako aj Konceptiu usporiadania miestnej štátnej správy (pozri HESO 2/2003), ktoré slúžili ako východisko a podklad pre legislatívne zabezpečenie zmeny organizácie miestnej štátnej správy s účinnosťou od 1. januára 2004.

Zákon o krajských a obvodných úradoch upravil postavenie a pôsobnosť krajských úradov (KÚ), vrátane ich koordinačnej právomoci, a novovznikajúcich obvodných úradov ako miestnych orgánov štátnej správy. Určil názvy, sídla a územné obvody pôsobnosti obvodných úradov a zakotvil zrušenie okresných úradov, a s tým súvisiaci prechod práv a povinností z právnych vzťahov. Práva a povinnosti vyplývajúce zo štátnozamestnaneckých pomerov

a pracovnoprávných, finančných a majetkovoprávných vzťahov zamestnancov zrušených OÚ prejdú v zásade na krajské úrady a na nové orgány miestnej štátnej správy.

Decentralizovaná miestna štátna správa bude organizovaná jednak ako **všeobecná štátna správa** a ako špecializovaná štátna správa. Orgánmi všeobecnej štátnej správy budú **krajské úrady a obvodné úrady** v odvetvovej pôsobnosti ministerstiev vnútra, obrany a hospodárstva. Finančne budú napojené cez KÚ na rozpočet Ministerstva vnútra SR. KÚ a obvodné úrady budú vykonávať najmä štátnu správu v riadiacej pôsobnosti ministerstva vnútra (cca 90% činnosti), a to v oblasti všeobecnej vnútornej správy štátu, živnostenského podnikania, civilnej ochrany a riadenia štátu v krízových situáciách. Okrem toho sa týmto úradom zveruje i činnosť na úsekoch bezpečnosti a obrany štátu, hospodárskej mobilizácie, správy majetku štátu a mimosúdnych rehabilitácií. Vzhľadom na to, že pri všeobecnej štátnej správe pôjde ešte stále o integrovaný model miestnej štátnej správy (tzn. v každom kraji, resp. obvode vykonáva jeden úrad činnosti v kompetenčnej pôsobnosti viacerých ministerstiev), aj keď značne zoštíhlený vznikom špecializovanej štátnej správy, bude prednostov krajských a obvodných úradov tak ako doteraz menovať vláda na návrh ministerstva vnútra.

Na zabezpečovanie pôsobnosti ostatných úsekov štátnej správy sa zavedie **sústava orgánov špecializovanej štátnej správy**, ktoré budú rozpočtovými organizáciami jednotlivých ministerstiev (na úsekoch tvorby a ochrany životného prostredia, územného plánovania a stavebného poriadku, poľnohospodárstva, lesného hospodárstva a poľovníctva, rybárstva, pozemkových úprav, dopravy a cestného hospodárstva, sociálnych vecí, zdravotníctva, školstva, mládeže a telesnej kultúry) - napr. krajské školské úrady, krajské a obvodné úrady životného prostredia, Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny, úrady práce, sociálnych vecí a rodiny a pod. (*pozri nižšie tabuľku*). Tieto nové úrady sú zriadené zákonmi, ktoré predložili príslušné ministerstvá (*pozri napr. HESO 3/2003*). Prednostov špecializovaných úradov bude menovať vláda, a nie príslušné ministerstvá, ktoré by boli povinné ich vybrať z výberových konaní, ako sa pôvodne navrhovalo. To sa nepáči predsedovi Úradu pre štátnu službu, ale aj iným, podľa ktorých to možno interpretovať ako politické nominácie a zásah do neutrality štátnej správy.

Predkladatelia považovali doterajší model integrovanej miestnej štátnej správy a počet 79 okresných úradov (vznikli v roku 1996) z hľadiska efektívnosti za vysoký a ekonomicky náročný. Doteraz boli totiž všetky činnosti miestnej štátnej správy sústredené na krajských a okresných úradoch, pričom každý z odborov bol podriadený príslušnému ministerstvu, čo spôsobovalo komplikácie, keďže úrady neboli riadené z jedného miesta. Tak sme na každom z nich mali odbor školstva, odbor správy lesov alebo životného prostredia bez ohľadu na to, či to bolo potrebné. Teraz si každé ministerstvo bude organizovať miestnu štátnu správu samo - podľa vlastných potrieb. Podľa predkladateľov zákona každé ministerstvo najlepšie vie, kde potrebuje svoje pracoviská, a tak nemusí byť územná pôsobnosť úradov špecializovanej štátnej správy totožná s tou obvodných úradov, hoci prevažne budú špecializované úrady pôsobiť práve pri nich.

Pre tie činnosti, ktoré vykonávali okresné úrady a po ich zrušení nebudú decentralizované na územnú samosprávu, alebo pre tie činnosti, pre ktoré nebudú zriadené osobitné orgány špecializovanej miestnej štátnej správy, ministerstvo vnútra navrhlo zaviesť sústavu 46 obvodov a obvodných úradov, vykonávajúcich všeobecnú miestnu štátnu správu, ktorá mala nahradiť 79 okresov a okresných úradov. Popri vzniku nových obvodných úradov bolo navrhnuté aj zriadenie 75 detašovaných pracovísk obvodných úradov vo všetkých 33 sídlach doterajších okresov, v ktorých nemali byť zriadené obvodné úrady, ako aj v ďalších 42 mestách a obciach. Novonavrhované obvody mali vo väčšine prípadov vzniknúť z bývalých okresov. Pri vytypovaní sídiel budúcich obvodov prihliadalo ministerstvo vnútra na vybavenosť jednotlivých miest budovami pre správu, zariadenia infraštruktúry, dostupnosť zo spádového územia. Pred schvaľovaním zákona o krajských a obvodných úradoch v NR SR sa z koalície ozvali hlasy kritizujúce reformu miestnej štátnej správy. Kritici boli názoru, že nejde o decentralizáciu štátnej správy, ale o "dezintegráciu", s väčším počtom úradov a horšou dostupnosťou služieb pre občanov, ktorá neprinesie žiadne úspory. Navrhovali de facto ponechať 50 obvodným úradom rovnaké kompetencie, ako mali OÚ, a nezriaďovať nové úrady špecializovanej štátnej správy. Koalícia sa napokon rozhodla na kompromise: presadil sa pôvodný, vládou schválený, koncept reformy miestnej štátnej správy a 4 dodatočné obvodné úrady, pričom každá zo strán presadila jeden: SDKÚ - Svidník, SMK - Štúrovo (chcela aj Moldavu nad Bodvou a Kráľovský Chlmec), KDH - Námestovo a ANO - Bánovce nad Bebravou (chcela aj Svidník, Skalicu a Sninu). Aby sa nezvýšili náklady a počet úradníkov v dôsledku navýšenia počtu obvodných úradov, znížil sa počet ich detašovaných pracovísk zo 75 na 64. Podľa potreby bude možné v budúcnosti zriaďovať stále alebo dočasné vysunuté pracoviská mimo sídiel úradov.

So zmenou usporiadania miestnej štátnej správy neboli, resp. nie sú spokojné viaceré bývalé okresné mestá, ktoré prišli, resp. mali prísť o sídla obvodných úradov. Podľa nich zrušením sídla okresu a znížením významu mesta na sídlo detašovaného pracoviska obvodného úradu dôjde k stagnácii a zastaveniu rozvoja dotknutých regiónov. Najmedializovanejším prípadom bol spor medzi Stopkovom a Svidníkom alebo protesty zástupcov Levoče.

Bratislavský kraj

1. Bratislava	Bratislava I, Bratislava II, Bratislava III, Bratislava IV, Bratislava V
2. Malacky	Malacky
3. Pezinok	Pezinok
4. Senec	Senec

Trnavský kraj

5. Trnava	Trnava, Hlohovec
6. Dunajská Streda	Dunajská Streda
7. Galanta	Galanta
8. Piešťany	Piešťany
9. Senica	Senica, Skalica

Trenčiansky kraj

10. Trenčín	Trenčín, Ilava
11. Bánovce nad Bebravou	Bánovce nad Bebravou
12. Nové Mesto nad Váhom	Nové Mesto nad Váhom, Myjava
13. Považská Bystrica	Považská Bystrica, Púchov
14. Prievidza	Prievidza, Partizánske

Nitriansky kraj

15. Nitra	Nitra, Zlaté Moravce
16. Komárno	Komárno
17. Levice	Levice
18. Nové Zámky	Nové Zámky
19. Šaľa	Šaľa
20. Štúrovo	Nové Zámky
21. Topoľčany	Topoľčany

Žilinský kraj

22. Žilina	Žilina, Bytča, Kysucké Nové Mesto
23. Čadca	Čadca
24. Dolný Kubín	Dolný Kubín
25. Námestovo	Námestovo, Tvrdošín
26. Liptovský Mikuláš	Liptovský Mikuláš
27. Martin	Martin, Turčianske Teplice
28. Ružomberok	Ružomberok

Banskobystrický kraj

29. Banská Bystrica	Banská Bystrica
30. Brezno	Brezno
31. Lučenec	Lučenec, Poltár
32. Rimavská Sobota	Rimavská Sobota, Revúca
33. Veľký Krtíš	Veľký Krtíš
34. Zvolen	Zvolen, Detva, Krupina
35. Žiar nad Hronom	Žiar nad Hronom, Banská Štiavnica, Žarnovica

Prešovský kraj

36. Prešov	Prešov, Sabinov
37. Bardejov	Bardejov
38. Humenné	Humenné, Medzilaborce, Snina
39. Kežmarok	Kežmarok
40. Poprad	Poprad, Levoča
41. Stará Ľubovňa	Stará Ľubovňa
42. Stropkov	Stropkov
43. Svidník	Svidník
44. Vranov nad Topľou	Vranov nad Topľou

Košický kraj

45. Košice	Košice I, Košice II, Košice III, Košice IV
46. Košice – okolie	Košice – okolie
47. Michalovce	Michalovce
48. Rožňava	Rožňava
49. Spišská Nová Ves	Spišská Nová Ves, Gelnica
50. Trebišov	Trebišov

Starý model usporiadania miestnej štátnej správy (integrovaná štátna správa)

8 krajských úradov	79 okresných úradov	87 úradov práce
8 odborov všeobecnej vnútornej správy	79 odborov všeobecnej vnútornej správy	
8 odborov živnostenského podnikania	79 odborov živnostenského podnikania	
8 odborov civilnej ochrany obyvateľov a obrany	79 odborov civilnej ochrany obyvateľov a obrany	
8 odborov životného prostredia	79 odborov životného prostredia	
8 odborov financií	79 odborov financií	
8 odborov pozemkových, poľnohospodárstva a lesného hospodárstva	79 odborov pozemkových, poľnohospodárstva a lesného hospodárstva	
8 odborov dopravy, pozemných komunikácií a iných odvetvových vzťahov	79 odborov dopravy, pozemných komunikácií a iných odvetvových vzťahov	
8 odborov sociálnych vecí	79 odborov sociálnych vecí	
8 odborov školstva, mládeže a telesnej kultúry	79 odborov školstva, mládeže a telesnej kultúry	
8 odborov kontroly	22 útvarov informatiky a správy registratúry	

Nový model usporiadania miestnej štátnej správy (decentralizovaná štátna správa)

Všeobecná štátna správa		Špecializovaná štátna správa
8 krajských úradov	50 obvodných úradov	8 krajských úradov pre cestnú dopravu a pozemné komunikácie
8 odborov všeobecnej vnútornej správy a živnostenského podnikania	50 odborov všeobecnej vnútornej správy	46 obvodných úradov pre cestnú dopravu a pozemné komunikácie
8 odborov civilnej ochrany obyvateľov a obrany	50 odborov živnostenského podnikania	8 krajských pozemkových úradov
	50 odborov civilnej ochrany obyvateľov a obrany	44 pozemkových úradov
	64 detašovaných pracovísk obvodných úradov	8 krajských lesných úradov
		39 obvodných lesných úradov
		8 krajských úradov životného prostredia
		46 obvodných úradov životného prostredia
		8 krajských stavebných úradov
		1 Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny
		45 úradov práce, sociálnych vecí a rodiny (87 detašovaných pracovísk)
		1 Úrad pre verejné zdravotníctvo
		38 pobočiek
		8 krajských školských úradov

Ročné úspory finančných prostriedkov, získané novým usporiadaním orgánov miestnej štátnej správy, predpokladá ministerstvo vnútra vo výške 750 mil. Sk (z toho na mzdách - 420 mil. Sk). V súvislosti s reformou miestnej štátnej správy má prísť v roku 2004 k zníženiu počtu úradníkov o 826 (na úroveň 9 820 zamestnancov, na začiatku roku 2003 ich bolo 13 394). Na zabezpečenie činnosti KÚ, obvodných úradov a ich detašovaných pracovísk boli navrhnuté na rok 2004 rozpočtové prostriedky v objeme 1,578 mld. Sk (z toho na mzdy: 650 mil. Sk; mzdy v špecializovanej štátnej správe: 1,03 mld. Sk).

Podľa ministra vnútra je zákon o krajských a obvodných úradoch kľúčovou normou pre dokončenie reformy verejnej správy. Cieľom reformy je lacnejšia a efektívnejšia miestna štátna správa. Podľa ministra budeme mať menej úradníkov a menej útvarov, a to za menej peňazí. Dostupnosť služieb pre občanov sa pritom nezmení. Štátne úrady budú všade tam, kde sú potrebné. Zrušenie okresných úradov neušetrí podľa splnomocnenca vlády pre decentralizáciu verejnej správy miliardy, ale prinesie efektívnejšiu verejnú správu a posilní vplyv občanov pri správe vecí verejných. Úspora sa podľa neho dosiahne aj tým, že nové úrady budú vznikať len tam, kde je to opodstatnené.

Naopak, opozícia deklarovala svoj nesúhlas s prijatým usporiadaním miestnej štátnej správy. Podľa nej vzrastie celkový počet úradov, nezníži sa počet štátnych úradníkov (len sa presunú do samosprávy) ani náklady na výkon štátnej správy (ušetrené peniaze pohltí odstupné a sťahovanie a zriaďovanie nových úradov), pričom sa správa vecí verejných nepriblíži občanovi.

Opozícia kritizovala, že pri každom obvodnom úrade bude minimálne 7 úradov špecializovanej štátnej správy (niekedy 16), navyše nie vždy sa sídlo úradu špecializovanej štátnej správy bude v danom regióne zhodovať so sídlom obvodného úradu, čo bude vytvárať chaos. Aj podľa niektorých predstaviteľov samosprávy bude nové usporiadanie verejnej správy na Slovensku pôsobiť na občana komplikovane. Vedľa seba budú totižto pôsobiť orgány miest a obcí, vyšších územných celkov (VÚC), krajské úrady, obvodné úrady a rôzne krajské a obvodné úrady špecializovanej miestnej štátnej správy. Bolo nimi navrhnuté, aby sa KÚ zrušili úplne a ich kompetencie prešli na VÚC. Kompetencie, ktoré majú detašované pracoviská obvodných úradov by mohli vykonávať spoločné obecne úradovne. Podľa niektorých pozorovateľov je chybné, že pri decentralizácii kompetencií zo štátnej správy na samosprávu neprebehla aj dôsledná fiškálna decentralizácia. Nesúhlas panoval s vymenovávaním prednostov nových úradov vládou bez povinného výberového konania, čo má podľa mnohých názorov zabezpečiť kontinuitu predošlého vplyvu jednotlivých politických strán v daných oblastiach.

Vláda do konca roku nevymenovala všetkých prednostov od januára vznikajúcich krajských a obvodných špecializovaných úradov. Niektorým novým úradom to mohlo spôsobiť problémy s reálnym fungovaním, lebo nemal kto prevziať základné materiály a otvoriť účty.

Zákon o krajských úradoch a obvodných úradoch nadobudol účinnosť 1. januára 2004.

29. Zákon o probačných a mediačných úradníkoch (zriadenie inštitútu probačných a mediačných úradníkov)

http://www.nrsr.sk/Bin/SSLP.ASP?WCI=SSLP_NZWorkitemHist&WCE=Master=1087

NR SR schválila 28. októbra *zákon o probačných a mediačných úradníkoch*, ktorým sa do nášho právneho systému zavádzajú nové inštitúty probácie a mediácie, ktoré sa pokladá za alternatívne spôsoby trestného konania.

Probáciou sa rozumie:

- organizovanie a výkon dohľadu nad obvineným, obžalovaným alebo odsúdeným (ďalej len „obvinený“),
- kontrola výkonu trestu, ktorý nie je spojený s odňatím slobody, vrátane kontroly súdom uložených povinností alebo obmedzení pre obvineného,
- dohľad nad správaním obvineného v priebehu skúšobnej doby pri podmienenom prepustení z výkonu trestu odňatia slobody,
- napomáhanie obvinenému k tomu, aby viedol riadny život a vyhovel podmienkam, ktoré mu boli uložené rozhodnutím prokurátora alebo súdu v trestnom konaní.

Jedným zo základov probačnej práce je okrem samotnej kontroly správania sa obvineného aj preventívne pozitívne pôsobenie na obvineného, ktorý sa podrobuje dohľadu probačného úradníka tak, aby sa zamedzilo recidíve ďalšej trestnej činnosti u tejto osoby. Ďalej je to psychosociálna pomoc obvinenému, zvyšovanie jeho motivácie viesť bezkonfliktný spôsob života v spoločnosti a odborná pomoc pri odstraňovaní jeho škodlivých návykov a závislostí (napr. drogová závislosť, alkoholizmus). Probačný úradník sa bude zaujímať aj o rodinné, sociálne a pracovné pomery a možnosti obvineného. Podstatou probácie je teda konštruktívna metóda prevýchovy a iného pozitívneho ovplyvňovania správania sa páchatela trestného činu, ktorá je založená na vzájomnej kombinácii prvkov kontroly, pomoci a poradenstva. Probáciu nemožno chápať podľa Ministerstva spravodlivosti (MS) SR ako prejav rezignácie

na splnenie účelu trestu, alebo ako zmiernenie trestnej represie či zhovievavý postoj k páchatelovi trestného činu, ale naopak ako zvýšenie účinnosti trestnej sankcie, pri využívaní diferencovanejšieho prístupu k páchatelom menej závažnej kriminality a vo vytvorení lepších podmienok a možností postihu závažnejších trestných činov. Kontrola výkonu trestov nespojených s odňatím slobody sa bude uplatňovať najmä pri treste zákazu činnosti, peňažného trestu (aj zanedbania vyživovacej povinnosti), zákazu pobytu a podmiennečného odsúdenia. Uplatnenie probácie má podľa MS SR viesť k dosiahnutiu vyváženého pomeru medzi trestnou represiou a prevenciou. Doteraz podliehali osoby, ktorým bol uložený podmiennečný trest kontrole súdnych tajomníčok. Táto kontrola bola podľa MS SR veľmi formálna a spočívala vo vyžiadaní si stanoviska z miesta bydliska páchatel'a a z výpisu z registra trestov, či sa odsúdený počas skúšobnej doby nedopustil nového trestného činu.

Mediáciou sa rozumie mimosúdne sprostredkovanie riešenia sporu medzi poškodeným a obvineným. Zmyslom mediácie je efektívne urovanie alebo aspoň zmiernenie konfliktného stavu spojeného s trestným činom (napr. krádeže, sprenevery, ublíženia na zdraví) a odstránenie alebo náprava jeho následkov. V rámci mediácie nie je možné riešiť otázku viny alebo nevinu obvineného. Konečné rozhodnutie vo veci ostáva vo výlučnej právomoci súdu a v prípravnom konaní prokurátora. Mediácia sa vykonáva len so súhlasom oboch strán a len so súhlasom orgánu činného v trestnom konaní. Pri splnení zákonom predpokladaných podmienok (okrem iného je nutná aj náhrada škody spôsobenej trestným činom) môže so súhlasom obvineného a poškodeného súd a v prípravnom konaní prokurátor rozhodnúť o schválení zmieru a zastaviť trestné stíhanie. Mediačný úradník pôsobí ako sprostredkovateľ medzi poškodeným a obvineným v otázkach náhrady škody, ktorá vznikla spáchaným trestným činom. Mediácia by mala podľa predkladateľov zákona z MS SR vytvoriť podmienky na podstatne rýchlejšie urovanie sporu a mala by odľahčiť súdy od množstva sporov, ktoré je možné vyriešiť aj mimosúdnu cestou.

Probační a mediační úradníci sú štátnymi zamestnancami, ich služobným úradom je súd. Sú povinní rešpektovať pokyny predsedu senátu, samosudcu a v prípravnom konaní prokurátora, keďže títo rozhodujú v merite veci. Vykonávajú svoje kompetencie na základe pokynu orgánov činných v trestnom konaní, týka sa to najmä probačnej činnosti. Ak je to účelné, probačný a mediačný úradník pri výkone probácie a mediácie postupuje v súčinnosti s orgánmi sociálneho zabezpečenia, školami a školskými zariadeniami, zdravotníckymi zariadeniami, registrovanými cirkvami a náboženskými spoločnosťami, záujmovými združeniami občanov, nadáciami a ďalšími inštitúciami, ktoré poskytujú všeobecne prospešné služby a najmä rôzne probačné a resocializačné programy. V súvislosti s výkonom probácie a mediácie je probačný a mediačný úradník oprávnený obracať sa na štátne orgány, obce, iné právnické osoby a fyzické osoby so žiadosťou o poskytnutie potrebných údajov, posudkov. Tieto sú povinné bez zbytočného odkladu žiadosti probačného a mediačného úradníka vyhovieť. Probačný a mediačný úradník má právo pri výkone svojej činnosti nahliadať do trestných spisov, robiť si z nich výpisky a poznámky, prípadne kópie. Mediačný úradník je povinný zachovávať mlčanlivosť a nie je ho možné v súvislosti s vykonanou mediačnou činnosťou vypočúvať ku skutkovým okolnostiam, o ktorých sa dozvedel pri sprostredkovaní riešenia sporu. Tým nie je dotknutá povinnosť prekaziť trestný čin alebo oznámiť spáchanie trestného činu. Mediačný a probačný úradník musí mať vysokoškolské vzdelanie druhého stupňa právnického, učiteľského, teologického alebo iného spoločenskovedného študijného smeru. Do dvoch rokov od vymenovania do funkcie bude povinný absolvovať ďalšie odborné vzdelávanie ukončené skúškou.

Zákon o probačných a mediačných úradníkoch zakladá zvýšenie nárokov na finančné prostriedky zo štátneho rozpočtu a zvýšené nároky na pracovné sily a organizačné zabezpečenie. V roku 2004 sa predpokladajú zvýšené náklady vo výške 44,7 mil. Sk (v roku 2005 – 14,1 mil. Sk). V súvislosti s prijatím zákona sa predpokladá minimálne prijatie 2 probačných a mediačných úradníkov priemerne na každý okresný súd (spolu 110 úradníkov) a vytvorenie príslušného odboru na ministerstve spravodlivosti (6 úradníkov). Na okresných súdoch bude od 1.1.2004 probačnú a mediačnú činnosť zabezpečovať 82 probačných a mediačných úradníkov a od 1.1.2005 ďalších 28 úradníkov zaradených v štátnej službe. Na ministerstve spravodlivosti vznikne k 1.1.2004 nový odbor probačnej a mediačnej služby so 6 zamestnancami, z toho 5 bude zaradených do štátnej služby a 1 do verejnej služby.

Ministerstvo spravodlivosti SR pred prípravou návrhu zákona uskutočnilo od 1. apríla 2002 pilotný projekt probačných a mediačných úradníkov na troch okresných súdoch (Bratislava 4, Nové Zámky a Spišská Nová Ves). Projekt pokračuje aj v súčasnosti. V októbri predložilo MS SR do medzirezortného pripomienkového konania zákon o mediácii, ktorý upravuje zavedenie mimosúdneho riešenia sporov v občianskoprávných, obchodných a pracovnoprávných sporov. Zákon o mediačných a probačných úradníkoch zaviedol mimosúdne vyrovnanie medzi účastníkmi trestného konania.

Zákon o probačných a mediačných úradníkoch nadobudol účinnosť 1. januára 2004.

30. Nový zákon o verejnom obstarávaní (aproximácia práva s EÚ, sprísnenie podmienok na použitie rokovacieho konania bez zverejnenia, spoločné obstarávanie)

http://www.nrsr.sk/Bin/SSLP.ASP?WCI=SSLP_NZWorkitemHist&WCE=Master=1066

Nový zákon o verejnom obstarávaní schválili poslanci NR SR 24. októbra. Nové znenie, ktorého predkladateľom bol Úrad pre verejné obstarávanie (ÚVO) SR, harmonizuje pravidlá verejného obstarávania platné v SR s normami v EÚ. Prostriedky z Kohézneho fondu a štrukturálnych fondov EÚ sa budú po vstupe Slovenska do únie prideľovať podľa slovenského zákona o verejnom obstarávaní.

Oproti predošlému zákonu (*pozri aj [HESO 2/2001](#)*) nenastala podstatná zmena pri vymedzení obstarávateľov, ktorí majú povinnosť kupovať tovary a služby podľa postupov a metód stanovených v tejto norme. Pod verejné obstarávanie budú naďalej patriť orgány štátnej správy, obce a vyššie územné celky, ostatné verejnoprávne inštitúcie a združenia právnických osôb, ktorých členom je aspoň jeden z vyššie uvedených subjektov. Povinnosť riadiť sa zákonom o verejnom obstarávaní majú aj tzv. prirodzené monopoly, v ktorých má štát rozhodujúci vplyv.

Obstarávateľom zo sektora sieťových odvetví (pôsobiacich v oblasti dopravy, energetiky, telekomunikácií a vodného hospodárstva) boli s platnosťou od januára 2004 rozšírené možnosti výberu metód obstarávania, ako je vedenie vlastných kvalifikačných systémov spôsobilých právnických osôb alebo fyzických osôb, s ktorými môžu v prípade potreby uzavrieť zmluvu efektívnym spôsobom. Kvalifikačný systém predstavuje databázu záujemcov spôsobilých dodať predmet obstarávania podľa kritérií stanovených obstarávateľom. Právo vstúpiť do nej má každý podnik, ktorý tieto podmienky splní. S tými už potom môže monopol pružnejšie uzavrieť zmluvu na dodanie tovarov, zhotovenie prác či poskytnutie služieb na základe užšej súťaže alebo rokovacieho konania so zverejnením.

Pri objednávke tovaru či prác, ktorých očakávaná cena je v prípade dodávky tovaru nižšia ako 50 000 Sk a pri poskytnutí prác nižšia ako 100 000 Sk, sa obstarávateľ nemusí riadiť postupmi a metódami verejného obstarávania podľa tohto zákona. Upravený bol aj finančný limit (tzv. **podprahových metód**) na použitie zjednodušených postupov verejného obstarávania. V prípade nákupu tovarov a poskytnutí služieb do 250-tis. Sk a obstarávania prác s cenou do 500-tis. Sk je možné obstarávanie pomocou **rokovacieho konania bez zverejnenia** (tzv. podprahové metódy s nižšou cenou). Podprahové limity s vyššou cenou sa u obstaraní tovaru zachovali na hornej hranici 500-tis. Sk a horná hranica pre cenu dodávky prác sa zvýšila z 1 mil. Sk na 2 mil. Sk. Na uzavretie zmluvy v tomto prípade bude môcť byť použitá **užšia súťaž, rokovacie konanie so zverejnením** alebo rokovacie konanie bez zverejnenia. Predpokladané ceny dodávok sa určujú bez dane z pridanej hodnoty. Podľa znenia tohto zákona bude obstarávateľ povinný v prípadoch, keď predpokladaná cena predmetu obstarávania dosiahne či presiahne istý finančný limit (od zhruba 160-tis. euro), použiť tzv. **nadlimitné metódy** verejného obstarávania a vyhlásiť napr. **verejnú súťaž** v úradnom vestníku Európskej únie a vo Vestníku verejného obstarávania. Metóda verejného obstarávania sa označuje ako **podlimitná**, ak predpokladaná cena predmetu obstarávania je nižšia ako finančný limit pri nadlimitných metódach, ale súčasne vyššia ako limity podprahových metód.

Novou normou sa spresnili a **sprísnil podmienky možnosti použiť rokovacie konanie bez zverejnenia**. Predchádzajúca úprava umožňovala metódu používať v širokej miere, išlo o najčastejšie používanú a najjednoduchšiu metódu verejného obstarávania, ale podľa kritikov aj najmenej transparentnú. Obstarávateľ môže pri tejto metóde priamo vyzvať k rokovaniu ním vybranú spoločnosť bez toho, aby to niekde publikoval. Nový zákon však presne vymedzil prípady (ide skôr o výnimočné prípady), kedy sa môže pri obstarávaní použiť metóda rokovacieho konania bez zverejnenia. Subjekty, ktoré danú metódu použijú neoprávnene, bude môcť ÚVO sankcionovať až do výšky 5% hodnoty predmetu obstarávania (namiesto doteraz platnej sankcie 0,5%). Rovnakú pokutu zaplatí obstarávateľ, ktorý rozdelil predmet obstarania s cieľom vyhnúť sa tzv. nadlimitným metódam (metódy vzťahujúce sa na dodávky nad cca 160-tis. euro). Zákon zakazuje rozdelenie predmetu obstarávania, keďže rozdeľovaním sa obstarávatelia snažili vyhnúť transparentnejším postupom, ktoré boli povinné pri objemovo väčších investíciách.

Obstarávateľ musí vedieť jednoznačne definovať predmet nákupu a určiť obchodné podmienky jeho dodania. Z tohto pohľadu musí byť ponuka predkladaná uchádzačom reakciou na požiadavky uplatnené obstarávateľom. V prípade technických požiadaviek a technických špecifikácií na predmet obstarávania ide zo strany uchádzača len o ich akceptovanie. Súťaž medzi predloženými ponukami potom bude spočívať buď v hodnotení ceny, alebo v hodnotení ekonomicky najvýhodnejšej ponuky, t.j. v závislosti od obstarávateľom uplatnených kritérií na vyhodnotenie ponúk. Týmto novým prístupom sa očakáva zvýšenie konkurencie predkladaných ponúk, ale aj vyššia transparentnosť procesu vyhodnotenia ponúk.

Do zákona sa zahrnuli aj postupy uzatvárania koncesných zmlúv, keďže ide o rovnaké metódy a postupy ako v prípade zmlúv na uskutočňovanie prác. Zároveň sa ruší samostatný zákon o koncesnom obstarávaní, ktorý upravoval obstarávanie takých verejnoprospešných stavieb do vlastníctva štátu alebo obce, ktoré sú uhrádzané celkom alebo prevažne zo súkromných finančných prostriedkov.

Upravený bol spôsob dorozumievania umožňujúci elektronický prenos informácií, ak je zaručená ich pravosť a dôvernosť. Zrušila sa možnosť dopĺňania dokladov preukazujúcich splnenie podmienok účasti v obstarávaní mimo lehoty na predkladanie ponúk, keďže dochádzalo k manipulácii s vyhlásenou metódou obstarávania a k nekalým dohodám medzi jej účastníkmi. Do zákona boli poslaneckým pozmeňujúcim návrhom zahrnuté aj ustanovenia o možnosti uzatvárať zmluvy formou spoločného obstarávania rovnakých predmetov viacerými obstarávateľmi (*pozri aj Konceptiu spoločného obstarávania - HESO 1/2001*). Z hľadiska požiadaviek Programového vyhlásenia vlády SR neobsahoval pôvodný návrh zákona žiadne ustanovenia na podporu **spoločného obstarávania a elektronického obstarávania**.

Kompletne sa mení **mechanizmus opravných prostriedkov**. Okruh skutočností, voči ktorým je možné podať námietku, sa novým znením zákona rozširuje. Podľa starej úpravy bolo možné podať námietku zo 4 dôvodov, po novom je dôvodov 8 a pokrývajú všetky úkony obstarávateľa (vrátane použitia metódy rokovacieho konania bez zverejnenia). Vymedzuje sa povinný obsah námietok podaných ÚVO, ako aj obstarávateľovi. Ďalšou zmenou je možnosť vyriešenia námietky uchádzača samotným obstarávateľom, a až keď nápravu u obstarávateľa nenájde, pošle sťažnosť na ÚVO. V neposlednom rade pribudla možnosť podania námietky každým, koho práva boli alebo mohli byť postupom obstarávateľa dotknuté, a teda nielen uchádzačom alebo záujemcom. Protikorupčný efekt sa očakáva aj od zmeny v námietkovom konaní. O námietkach sa bude rozhodovať kolektívne, a to v 3-členných komisiách pri podlimitných metódach a v 5-členných komisiách pri nadlimitných metódach. Od januára do konca októbra 2003 rozhodoval ÚVO o 930 námietkach, z nich až 505 ohodnotil ako neoprávnené.

Uplatňovanie nového zákona povedie podľa slov ministra financií k vyššej transparentnosti a k zvýšeniu konkurencie predkladaných ponúk vo výberových konaniach. Pozitívom podľa predkladateľov je, že zákon rieši aj opravné mechanizmy a dohľad na verejným obstarávaním a zavádza inštitút kontroly. Ten vznikne po vstupe do EÚ a zameria sa na tzv. prirodzené monopoly.

Na rozdiel od predchádzajúceho znenia zákona nová norma spresňuje vymedzenie niektorých pojmov. Podľa kritických hlasov však definícia „obstarávateľa“ ponecháva možnosť na nepresné, či svojvoľné rozhodovanie o tom, kto je, a kto nie je obstarávateľom podľa predmetného zákona. Národná banka Slovenska napríklad nevyhlasuje oznámenia vo Vestníku verejného obstarávania, keďže sa vzhľadom na svoj „komerčno-podnikateľský“ charakter neoznačuje za obstarávateľa. Slovenské elektrárne pred 3 rokmi podali na súd žalobu s návrhom určenia postavenia spoločnosti k tomuto zákonu, rozhodnutie im však ešte novembri 2003 nebolo doručené.

Podľa údajov ÚVO (z roku 2002) bolo zhruba 58% zmlúv najväčších obstarávateľov uzavretých práve metódou rokovacieho konania bez zverejnenia. Druhou najrozšírenejšou metódou v roku 2002 bola verejná súťaž (1/3 obstarávaní). Použitie prvej zo spomínaných metód je v 12% prípadov zdôvodnené časovou tiesňou. V lete roku 2003 uskutočnila mimovládna organizácia Transparency International Slovensko (TIS) v 10 najväčších mestách na Slovensku projekt, ktorým monitorovala verejné obstarávanie (VO) v samospráve. Podľa správy TIS je najväčším problémom dodržiavanie zákona pri výbere metódy obstarávania. TIS poukazuje aj na problémy so získavaním informácií, zlú organizáciu VO na miestnej úrovni či nevyužívanie elektronickej podpory počítačovej siete. Prieskum ďalej uvádza, že 96 % prostriedkov VO samospráv sa vynakladá prostredníctvom tzv. podlimitných metód obstarávania. Zo sumy týchto prípadov polovicu tvorí metóda verejnej súťaže, pri 45%-ách sa použilo rokovacie konanie bez zverejnenia a pri 5%-ách užšia súťaž. Rokovacie konanie so zverejnením nebolo podľa dostupných informácií ani raz použité.

Európska komisia v súčasnosti pripravuje zmeny, ktoré v budúcnosti upravia a zmodernizujú súčasnú úpravu verejného obstarávania. Smernice, vymedzujúce súčasný rámec, sú podľa predstaviteľov únie po viac ako 10 rokoch platnosti prekonané.

Zákon o verejnom obstarávaní nadobudol účinnosť 1. januára 2004, s výnimkou niektorých ustanovení, ktoré nadobudnú účinnosť vstupom SR do EÚ.

31. Nové zákony o Slovenskej televízii a Slovenskom rozhlase (prevod majetku zo štátu do vlastníctva STV a SRo, umožnenie podnikania, vznik dozorných komisií, voľba riaditeľov radami)

http://www.nrsr.sk/Bin/SSLP.ASP?WCI=SSLP_NZWorkitemHist&WCE=Master=1118
http://www.nrsr.sk/Bin/SSLP.ASP?WCI=SSLP_NZWorkitemHist&WCE=Master=1119

NR SR schválila 4. decembra nové zákony o Slovenskej televízii (STV) a Slovenskom rozhlase (SRo). Rekodifikácia oboch zákonov by mala podľa Ministerstva kultúry (MK) SR naplniť ciele, ktoré sa dlho očakávali od absentujúceho zákona o verejnoprávnych inštitúciách. V praxi by mali priniesť efektívnejšie hospodárenie, kontrolu a riadenie verejnoprávnych médií, s cieľom zvýšiť ich kvalitu a konkurencieschopnosť v prostredí komerčných

staníc, ale hlavne vytvoriť podmienky pre plnenie „služby verejnosti“ v oblasti televízneho a rozhlasového vysielania (zákon o STV zadefinoval poslanie STV ako verejnoprávnej, národnej, nezávislej, informačnej, kultúrnej a vzdelávacej inštitúcie, ktorá poskytuje službu verejnosti v oblasti televízneho vysielania). Významnou zmenou oproti súčasnému stavu je prevod majetku štátu, ktorý STV a SRO dnes iba spravujú, priamo do ich vlastníctva. Tento majetok, ako i majetok získaný z koncesionárskych poplatkov a peniaze na účtoch STV a SRO pochádzajúce zo štátneho rozpočtu budú vyňaté z exekúcií.

Generálnych riaditeľov STV a SRO (5-ročné funkčné obdobie) už nebude voliť a odvolávať parlament, ale v tajnej voľbe dvojtretinovou väčšinou Rada STV a Rozhlasová rada, ktoré sa zároveň stanú vrcholnými orgánmi týchto médií. Rozširuje sa aj počet členov mediálnych rád - a to z dnešných 9 na 15 (pôvodný návrh – 12). Všetkých bude voliť parlament. NR SR môže odvolať všetkých členov rady, len ak svojím uznesením najmenej 2-krát v priebehu 6 mesiacov konštatuje, že rada neplní svoje povinnosti ustanovené zákonom. Funkčné obdobie člena rady je 6 rokov, pričom každé 2 roky sa obmieňa jedna tretina členov rady. Noví členovia rád by mali byť parlamentom zvolení do 60 dní od nadobudnutia účinnosti zákonov. Novoustanoveným orgánom sú 3-členné dozorné komisie, ktoré budú mať dohľad nad riadnym a účelným hospodárením verejnoprávnych médií. Menovať ich po jednom budú prezident, parlament a vláda na 3-ročné funkčné obdobie. Členovia dozornej komisie musia mať právnické alebo ekonomické vysokoškolské vzdelanie druhého stupňa a 5-ročnú odbornú prax.

Do pôsobnosti Rady STV (podobne aj Rozhlasová rada) patrí najmä dohliadanie na dodržiavanie tohto zákona Slovenskou televíziou, schvaľovanie dlhodobých plánov a koncepcií rozvoja programovej služby STV predkladaných generálnym riaditeľom, schvaľovanie po oboznámení sa so stanoviskom dozornej komisie návrh rozpočtu STV, účtovnej závierky, návrhu na použitie rezervného fondu a fondu reprodukcie, návrhy významných investičných zámerov, schvaľovanie spolupráce STV s tretou osobou v oblasti predaja reklamného času STV, prevodu vlastníctva, ktorého obstarávací cena bola vyššia ako 500 000 Sk a zostatková hodnota je vyššia ako 300 000 Sk, nájmu nehnuteľnej veci na čas dlhší ako jeden rok alebo na neurčitý čas a zabezpečenie záväzku zriadením záložného práva k nehnuteľnej veci. Rada poveruje dozornú komisiu kontrolou hospodárenia a nakladania s majetkom STV.

Financovanie verejnoprávnych médií bude zabezpečené z koncesionárskych poplatkov, z reklamy a sponzoringu, z predaja majetku a podnikateľskej činnosti. Vo vzťahu k štátnemu rozpočtu sa vzhľadom na zrušenie rozpočtových kapitol pre STV a SRO (*pozri opatrenie č. 2*) prejde z doterajšieho poskytovania bežného transferu z rozpočtu na prípadné transparentné poskytovanie prostriedkov štátneho rozpočtu formou účelovo určených dotácií. V oblasti podnikania zákon rozširuje možnosti vykonávať podnikateľskú činnosť (NR SR schválila už v septembri poslaneckú novelu zákona o STV, ktorá jej umožnila podnikat' (*pozri HESO 3/2003*)). Tá však musí súvisieť s poslaním a hlavnou činnosťou verejnoprávnych médií. STV a SRO nebudú môcť používať verejné finančné prostriedky na podnikateľskú činnosť. Náklady z podnikateľskej činnosti musia byť pokryté výnosmi z nej. V prípade, že táto podmienka nie je splnená, musí sa podnikateľská činnosť ukončiť a strata z nej vzniknutá sa môže uhradiť z rezervného fondu. O podnikateľskej činnosti sa vedie oddelená analytická evidencia v účtovníctve a prostriedky z nej sa vedú na samostatnom účte v banke alebo v pobočke zahraničnej banky (zavedenie systému členeného účtovníctva). Sprisňuje sa aj kontrola hospodárenia týchto inštitúcií. STV nebude nakoniec so zákona povinná použiť 20% z príjmov na slovenskú audiovizuálnu tvorbu, ako to navrhovalo MK SR.

Vedenie STV privítalo podobu nového zákona, ktorý bol schválený s mnohými pozmeňujúcimi návrhmi. Norma zohľadňuje podľa STV odborné argumenty manažmentu tak, aby neohrozila reformu a ozdravný proces v televízii. Riaditeľ STV pôvodne zastával názor, že tak televízii ako aj rozhlasu by prospelo, ak by bolo prijatie zákonov o ich činnosti odložené na neskoršie a systémovým riešením by bolo podľa neho prijatie zákona o verejnoprávnych inštitúciách. STV napokon ocenila, že zákon neukladá povinnosť vyčleniť 20% z príjmov z koncesionárskych poplatkov (teda asi 300 mil. Sk) na pôvodnú audiovizuálnu tvorbu (na celú tvorbu v roku 2004 má STV vyčlenených v rozpočte približne 500 mil. Sk). Takéto rozhodnutie by bolo podľa STV nesystémové a hrubým spôsobom by zasahovalo do ekonomiky verejnoprávnej inštitúcie, čo by ju v súčasnosti ekonomicky položilo alebo ju opäť napojilo na štátny rozpočet. To bol aj jeden z dôvodov, prečo vedenie STV nepodporovalo pôvodný návrh z dielne MK SR. Naopak domáci tvorcovia audiovizuálnych diel, zástupcovia umeleckých organizácií a niektorí poslanci kritizovali vypustenie tohto ustanovenia z návrhu zákona. Podľa nich malo byť jedným z nevyhnutných systémových krokov na záchranu slovenskej pôvodnej tvorby.

Parlamentom schválený nový zákon o SRO podľa jeho riaditeľa citlivejším spôsobom reflektuje súčasný stav mediálneho priestoru na Slovensku a do značnej miery približuje jeho podmienky k podmienkam v EÚ. Uviedol, že aj keď sú mediálne zákony výsledkom istého kompromisu, v každom prípade majú SRO a STV po 12 rokoch a viac ako 5-ročnom zdĺhavom a niekoľkonásobne zastavenom legislatívnom procese svoje nové zriaďovacie zákony. SRO teší, že zákon rozšíril jeho hlavnú činnosť a vo svojich príjmoch môže mať zakomponované aj prostriedky zo štrukturálnych európskych fondov. Za pozitívum považuje aj to, že majetok sa dostáva zo správy do majetku rozhlasu.

Rozšírenie Rady STV o 6 členov a vytvorenie 3-člennej dozornej komisie označil hovorca STV za politickú otázku. Ak prešla kompetencia voliť generálneho riaditeľa na radu, je však podľa neho určite lepšie, že to bude širší orgán a bude sa dať predísť presadzovaniu individuálnych záujmov. Na druhej strane je však podľa neho širší orgán zložitejší na komunikáciu a možno očakávať komplikovanejšie rokovania rady. Riaditeľ SRO kriticky vníma zvýšenie počtu členov Rozhlasovej rady a vznik dozornej komisie. Náklady s tým spojené totiž bude hradiť SRO zo svojho rozpočtu. Opozícia sa obáva, že STV a SRO budú cez väčší vplyv mediálnych rád v ešte väčšej miere ovládané vládnu koalíciou.

Zákon o Slovenskom rozhlase nadobudol účinnosť 1. januára 2003, zákon o Slovenskej televízii nadobudne účinnosť 1. februára 2003.

32. Zvýšenie dôchodkov o 4% od februára 2004 (ďalšie zvýšenie v decembri 2004)

http://www.nrsr.sk/Bin/SSLP.ASP?WCI=SSLP_NZWorkitemHist&WCE=Master=1199

V októbri schválenom zákone o sociálnom poistení (pozri [HESO 2/2003](#)) sa zaviedol princíp automatického mechanizmu valorizácie dôchodkov každoročne k 1. júlu o percento, ktoré bude priemerom medziročného rastu priemernej mzdy na Slovensku a rastu spotrebiteľských cien za predošlý kalendárny rok. Podľa ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny sa tak malo zabrániť zneužívaniu zvyšovania dôchodkov na prostriedok politického boja, keďže o miere každoročného zvyšovania dôchodkov už nemali rozhodovať poslanci Národnej rady SR. Pri schvaľovaní zákona o starobnom dôchodkovom sporení (pozri opatrenie č. 18) v decembri v parlamente sa však do jeho znenia dostalo pozmeňujúcim návrhom ustanovenie, ktorým sa určilo, že v roku 2004 sa dôchodkové dávky nebudú valorizovať automaticky zo zákona k 1. júlu (čiže sa nepoužije ustanovenie zákona o sociálnom poistení), ale čiastočne budú o zvýšení znovu rozhodovať poslanci.

Poslanci rozhodli, že vo februári vzrastie penzia o 4%. V priemere pôjde o 260 Sk. Priemerný starobný dôchodok sa tak vyšplhá na 6 758 Sk (dnes 6 498 Sk). Ďalšia valorizácia bude nasledovať v decembri. Dôchodky by sa mali vtedy zvýšiť pravdepodobne o 6%, aby sa podľa slov ministra práce, sociálnych vecí a rodiny dodržali parametre zákona o sociálnom poistení, podľa ktorého sa mali dôchodky valorizovať automaticky k 1. júlu o spriemerované percento priemerného medziročného rastu spotrebiteľských cien a medziročného rastu priemernej mzdy v hospodárstve SR. Pri decembrovom zvýšení by malo ísť už o automatickú valorizáciu, keďže poslanci schválili ustanovenie, ktoré hovorí, že dôchodkové dávky sa zvyšujú od 1. decembra 2004 o percento určené ako súčet jednej polovice percenta medziročného rastu spotrebiteľských cien a jednej polovice percenta medziročného rastu priemernej mzdy v hospodárstve SR znížené o 4%.

Na pôvodné 8%-né zvýšenie dôchodkov k 1. júlu 2004 sa vo svojom rozpočte pripravila Sociálna poisťovňa (SP) vyčlenením zhruba 3,5 mld. Sk. Zvýšenie o 4% od februára vyčerpá z tejto čiastky približne 3,2 - 3,3 mld. Sk. Podľa jedného z prezidentov SP bude valorizácia dôchodkov 2-krát v roku stáť poisťovňu 40 mil. Sk kvôli zvýšeným administratívnym nákladom.

Motivácia politikov valorizovať penzie už na začiatku roka vyplynula z ich snahy čiastočne kompenzovať dôchodcom zvýšené životné náklady, ktoré vzniknú nárastom cien energií a niektorých tovarov a služieb z titulu zavedenia jednotnej sadzby DPH na úrovni 19%. Prezident SR vrátil zákon o starobnom dôchodkovom sporení na opätovné prerokovanie do parlamentu z dôvodu nesúhlasu s výškou valorizácie. Navrhoval, aby sa dôchodky zvýšili od februára buď o 6% (t.j. v priemere o 390 Sk) alebo o 8% (t.j. v priemere o 520 Sk), čo by podľa neho kompenzovalo zvýšenie životných nákladov dôchodcov od januára. Rast dôchodkov o 6% by podľa SP stálo 4,9 mld. Sk. Zvýšená valorizácia penzií by podľa ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny mohla privodiť schodok v hospodárení SP, a tým pádom zvýšiť deficit verejných financií. Oponenti poukazovali na prebytkové hospodárenie SP v minulých rokoch a v roku 2003 (odhad SP – +6,6 mld. Sk; základný fond dôchodkového zabezpečenia by však mal podľa odhadov SP uzavrieť rok 2003 s deficitom 2,8 mld. Sk) a dostatok financií v poisťovni (aj z dôvodu transferu prostriedkov zo zrušeného Národného úradu práce), čo by umožňovalo i výraznejšie zvýšenie dôchodkov.

Poslanci NR SR schválili na začiatku januárovej schôdze - 20. januára prezidentom vetovaný zákon o starobnom dôchodkovom sporení. Ustanovenia, týkajúce sa valorizácie dôchodkových dávok, nadobudnú účinnosť 1. februára 2004. Penzisti by mali dostať zvýšené dôchodky v marci aj s doplatkom za február.

Charakteristiky opatrení EÚ:

1. Zastavenie disciplinárneho konania proti Francúzsku a Nemecku za porušenie Paktu stability a rastu EÚ Radou ministrov (nedodržanie deficitu verejných financií pod 3% HDP)

Ministri financií členských krajín EÚ schválili 25. novembra 2003 väčšinou hlasov návrh, podľa ktorého môžu Nemecko a Francúzsko v roku 2004 vykázať deficit verejných financií vyšší ako 3% HDP bez povinnosti zaplatiť pokutu. Zastavili tým disciplinárne konanie proti obom krajinám vo veci porušovania pravidiel Paktu stability a rastu, ktorý sa považuje za chrbtovú kosť spoločnej európskej meny.

Deficity štátnych rozpočtov Francúzska a Nemecka, dvoch najväčších krajín eurozóny, v budúcom roku prekročia paktom povolený limit 3% HDP už tretí rok za sebou. Ministri financií štátov EÚ mali v súlade s pravidlami rozhodnúť o uložení sankcií voči obom krajinám. V prípade Francúzska dosiahne v roku 2004 schodok rozpočtu 3,6% HDP, čím sa zníži z úrovne 4% HDP v roku 2003. Nemecko ešte v septembri 2003 ohlásilo očakávaný rozpočtový schodok vo výške 3,8% HDP pre rok 2004. Namiesto disciplinárneho procesu a následnej pokuty, boli obe krajiny iba požiadané, aby prijali záväzok znížiť deficity svojich štátnych rozpočtov. Francúzsko je povinné v budúcom roku znížiť štrukturálny deficit o 0,77% HDP (znížená požiadavka z 1% presadzovaného EK), v prípade Nemecka ide o 0,6% HDP. Na rok 2005 je požadované ďalšie skresanie schodkov, a to o 0,6% HDP pre Francúzsko a 0,5% HDP pre Nemecko, čím deficity krajín klesnú pod spomínané 3% HDP.

Podľa „priznania“ nemeckého ministra financií je veľmi pravdepodobné, že dodržanie deficitu Nemecka v roku 2005 bude „dosť ťažké“. Minister chce naďalej pokračovať v znižovaní daní pre fyzické osoby. Podľa mnohých pozorovateľov však uplatňovanie reforiem a výdavkové škrtý v Nemecku zaostávajú. Nemecký minister financií vo svojom stanovisku kritizoval najmä vysokú mieru inflácie niektorých krajín, ktorá taktiež neprispieva k stabilite eurozóny. Tvrdí, že ekonomická politika je príliš komplexná na to, aby sa dala zredukovať len na jedno kritérium, inflačný strop je taktiež veľmi dôležitý. Francúzsky minister financií považuje prijaté riešenie za kompromis medzi fiškálnou disciplínou a snahou zabezpečiť hospodársky rast. Krajina podľa neho zmrazí výdavky na súčasnej úrovni. Viacerí európski predstavitelia, vrátane komisára EÚ pre obchod Pascala Lamyho, francúzskeho prezidenta J. Chiraca a ministra financií, rakúskeho spolkového kancelára Wolfganga Schüssela navrhli potrebu revízie, prípadne zmeny Paktu stability a rastu, pretože ten je v znení ich kritiky príliš zjednodušujúci na riadenie ekonomiky. Predstavitelia Nemecka i Francúzska zhodne argumentovali, že Pakt stability a rastu treba interpretovať pružne. Striktným dodržiavaním v čase recesie môže dôjsť k brzdeniu ekonomického rastu. Predseda Európskej komisie R. Prodi dodal, že v roku 2004 bude potrebné diskutovať o nových pravidlách, ktoré by garantovali účinnejšiu ekonomickú kontrolu v EÚ.

Proti rozhodnutiu ostro vystúpila Európska komisia, Európska centrálna banka, krok ministrov financií pri hlasovaní nebol podporený ani Rakúskom, Holandskom, Fínskom a Španielskom. Podľa nich bude ťažšie vynucovať si rozpočtovú disciplínu, ktorá je inak nevyhnutná k pristúpeniu krajiny do eurozóny, keďže veľké európske štáty môžu svojvoľne porušovať dohody. Ostrou kritikou nešetril ani španielsky premiér pripomenul, že jeho krajina nedovolila schodku štátneho rozpočtu prekročiť stanovené percento, zatiaľ čo dvom najsilnejším ekonomikám sa to nedarí už tri roky. K téme svoj názor vyjadrili aj predstavitelia stredoeurópskych krajín. Podľa ich stanoviska vyslali Nemecko a Francúzsko nedodržaním rozpočtových pravidiel negatívny signál štátom, ktoré sa chcú stať členmi eurozóny. Ani minister financií SR nepovažuje predmetné rozhodnutie za dobrý signál, v prípade možnosti hlasovať pridá by sa na stranu požadujúcu prísnejšie opatrenia.

Európska komisia (EK) zvažovala, či proti rozhodnutiu ministrov financií členských krajín EÚ o uplatňovaní rozpočtových pravidiel eurozóny podnikne právne kroky. Z právnej analýzy, ktorú si nechala Komisia vypracovať vyplynulo, že ministri financií krajín EÚ svojím rozhodnutím o odpustení sankcií pre Francúzsko a Nemecko konali proti právu EÚ. Sám komisár EÚ pre ekonomické a menové záležitosti Pedro Solbes podporuje kroky proti novembrovému rozhodnutiu ministrov pozastaviť predmetný disciplinárny proces, pričom čelí opozícii britských, francúzskych a nemeckých komisárov. Proti úmyslu žalovať Nemecko a Francúzsko ostro vystúpil komisár Európskej únie pre rozšírenie Günter Verheugen, ktorý v žalobe nevidí praktický zmysel a podľa neho dôjde iba k zostreniu situácie v rámci EÚ. Zároveň by uprednostnil rozhovor medzi Komisiou a členskými krajinami EÚ. Komisia nakoniec podala na Nemecko a Francúzsko žalobu na Európsky súdny dvor. EK vyjadrila odhodlanie v každom prípade pokračovať v aplikácii Paktu stability a rastu.

Spomedzi krajín eurozóny sa ani v Holandsku neudrží rozpočtový deficit roku 2004 pod stanovenou hladinou 3%

HDP a prekročí ju o 0,25%-uálneho bodu. Holandská vláda, ktorá patrila medzi kritikov porušovania Paktu stability a rastu Nemeckom a Francúzskom, zdôvodnila svoju nedisciplinovanosť nízkou výkonnosťou ekonomiky. Aj rozpočtový deficit Veľkej Británie pravdepodobne prekročí v roku 2004 deficit 3% HDP a dosiahne úroveň asi 3,4%. Krajina však nie je členom eurozóny, a preto sa na ňu Pakt stability nevzťahuje.

Pakt stability a rastu predstavuje jednu z rezolúcií prijatých v roku 1997 na summite EÚ v Amsterdame. Pakt navrhol práve Nemecko, ktoré chcelo zaviesť tvrdý mechanizmus s cieľom udržania disciplíny pri verejných výdavkoch krajín eurozóny. Obávalo sa napríklad voľnej rozpočtovej disciplíny Talianska, ktorou by bola ohrozená stabilita spoločnej meny. Členské krajiny eurozóny sa v Pakte zaviazali dodržiavať pravidlá opatrného hospodárenia s verejnými financiami. Pakt zároveň vyjadruje potrebu fiškálnej koordinácie po zavedení spoločnej menovej politiky v EMU (Hospodárska a menová únia). Pakt zaväzuje členov eurozóny, aby sa usilovali o vyrovnaný alebo prebytkový rozpočet. Rozpočtový schodok nesmie presiahnuť hranicu 3% HDP. Druhou podmienkou je udržanie verejného dlhu krajiny pod úrovňou 60% HDP. Najvýraznejším rysom Paktu je automatické uvalenie sankcie proti štátu, ktorý pripustí vznik nadmerného rozpočtového schodku. Sankcie v prípade nadmerného deficitu sa skladajú z fixnej čiastky - 0,2% HDP a variabilnej. Variabilná čiastka sa určí podľa miery prekročenia hranice 3%, a to za každé 1% sa ukladá kaucia vo výške 0,1% HDP. Celkové ročné depozitum nesmie prekročiť 0,5% HDP. V prípade, že nadmerný schodok krajina dosahuje 2 roky a dlhšie, mení sa kaucia na pokutu (Francúzsko by mohlo zaplatiť 7,5 mld. euro, Nemecko 10 mld. euro).

2. Smernica EÚ o minimálnych spotrebných daniach z energií (zavedenie tzv. ekologickej dane)

http://europa.eu.int/prelex/detail_dossier_real.cfm?CL=en&DossierId=11709

(Council Directive 2003/96/EC restructuring the Community framework for the taxation of energy products and electricity)

Európska únia (EÚ) definitívne prijala smernicu o minimálnych spotrebných daniach z energií, vrátane uhlia, zemného plynu a elektriny. Ministri životného prostredia EÚ 27. októbra 2003 schválili návrh tejto smernice a zaviedli tak dane na komodity, ktoré doteraz zdaňované neboli. Cieľom smernice je zladenie rozmanitých daní z energií v krajinách EÚ, znemožnenie predaja lacných energií a motivovať k energetickým úsporám, napr. využívaním ekologicky šetrných zdrojov. Smernicou sa zvyšujú aj minimálne sadzby na tzv. minerálne oleje (motorové palivá), ktoré už doteraz boli spoločné pre celú EÚ a ich zdanenie sa nemenilo od roku 1992.

Minimálne sadzby daní majú byť pre podnikateľskú sféru presne o polovicu nižšie ako sadzby spotrebných daní pre domácnosti. Ich výška bola stanovená pre podnikovú sféru na 0,15 euro za 1 GJ zemného plynu, ako aj uhlia (resp. koksu) a na 0,3 euro/GJ pre domácnosti (nepodnikateľskú sféru). Výška sadzby dane pre elektrickú energiu predstavuje 0,5 euro za jednu MWh pre firmy a 1 euro za MWh pre domácnosti.

V zdaňovaní zemného plynu a minerálnych olejov výška sadzby závisí aj od spôsobu využívania danej komodity. Energetické produkty (uhlie, zemný plyn, minerálne oleje) sú zdaňované iba pri využití ako motorové alebo vykurovacie palivá, ale nie v prípade využitia surových materiálov alebo na chemické premeny. Nižšia sadzba dane bola stanovená pre energie a minerálne oleje určené na vykurovanie a priemyselné využitie, než v prípade ich využitia ako motorové palivo. Súčasťou smernice je aj možnosť členských krajín ponúknuť podnikom daňové zvýhodnenia výmenou za podstúpenie krokov vedúcich k zníženiu emisií, resp. zvyšovaniu efektívnosti využitia energie. Od predmetnej dane môže byť oslobodená aj elektrická energia určená na pohon vlakov či prostriedkov verejnej dopravy (metro, električky, trolejbusy), prechodne aj palivá využívané na leteckú dopravu a námornú dopravu vo vodách spoločenstva EÚ. Nulovú spotrebnú daň na energie môžu členské krajiny určiť aj pre ich využitie v poľnohospodárstve, záhradníctve, lesníctve a rybolove, ale maximálne do roku 2008.

Samotná smernica obsahuje množstvo národných výnimiek a prechodných období. Už v čase jej prípravy si väčšina štátov zariadila úľavy a odklady pre rôzne druhy energií či oblastí. Ide tak o trvalé výnimky niektorých krajín, regiónov či druhov aktivít, ako aj o výnimky na obdobie do 6 rokov. Jednou z hlavných príčin bolo podľa rôznych ohlasov predovšetkým spriechodnenie smernice súhlasom všetkých členských krajín, keďže ide o normu z daňovej oblasti. Komisár EÚ pre dane a vnútorný trh F. Bolkestein priznal, že množstvo výnimiek a prechodných období smernicu oslabilo, s jej schválením však bol spokojný. Podľa neho pomôže zlepšiť fungovanie vnútorného trhu, zmierni porušovanie pravidiel hospodárskej súťaže a podporí plnenie environmentálnych cieľov európskeho spoločenstva, ako aj Kjótskeho protokolu. Predstavitelia Európskej komisie sú so vedomím nepriaznivého dopadu nových daní a následného zdraženia energií na občanov nových členských krajín, ktorých by nové dane zasiahli hneď po vstupe.

Aj kandidátske krajiny na vstup do EÚ požiadali o prechodné obdobie. V prípade Slovenskej republiky ide o 10-ročné prechodné obdobie pre zavedenie spotrebnej dane na elektrickú energiu, uhlie a zemný plyn, Česká republika požiadala o prechodné obdobie do roku 2007. Ministerstvo financií SR ešte začiatkom januára 2004 na svoju požiadavku od EÚ nedostalo odpoveď.

Smernica vstúpila do platnosti 1. januára 2004.

3. Návrh smernice EÚ o fúziách a akvizíciách podnikov (oslabenie pôvodného návrhu na zákaz obrany pred prevzatím podniku)

http://europa.eu.int/prelex/detail_dossier_real.cfm?CL=en&Dossier=176750

(Proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council on takeover bids)

Poslanci Európskeho parlamentu odobrili 16. decembra 2003 novú smernicu o fúziách a akvizíciách podnikov v rámci krajín EÚ. Schválená smernica predstavuje podstatne zmiernený a okresaný návrh predložený Európskou komisiou (EK). Jej pôvodný návrh mal za cieľ zjednodušenie podmienok konsolidácie európskych firiem aj formou zakázania firemných praktík slúžiacich na obranu pred prevzatím podniku.

Pôvodný návrh Komisie bol pozmenený textom, ktorý predložilo na rokovani Rady ministrov talianske predsedníctvo (22. novembra 2003). Za zmiernenú verziu hlasovalo 14 členských krajín, pričom iba Španielsko sa hlasovania zdržalo. Podľa platných pravidiel EÚ by v prípade nejednohlasného schválenia ministrami mohla EK smernicu zamietnuť. Hlavné zmeny oproti pôvodnej úprave sa týkajú ponechania rozhodovania v rukách členských krajín o ochranných opatreniach, ktorými jednotlivé štáty chránia „vlajkové lode“ ich hospodárstva. Napríklad podľa nemeckej legislatívy sa umožňuje existujúcim vlastníkom nakúpiť dodatočné akcie za zvýhodnenú cenu, čím dochádza k zvýšeniu nákladov na prevzatie. Okrem toho v Nemecku funguje špeciálny tzv. zákon Volkswagen, ktorý obmedzuje hlasovacie práva každého akcionára nad 20%. Ďalším z možných systémov sú „viacnásobné hlasovacie práva“. Legislatíva umožňuje akcionárom kontrolovať spoločnosť aj v prípade, že nevlastnia 50%-ný podiel. V prípade Švédska je takto chránená kontrola rodiny Wallenbergerovcov vo firmách Ericsson a Electrolux, v Dánsku túto úpravu využíva viac ako 50% firiem. Z tohto pohľadu ide podľa viacerých pozorovateľov o jednoznačné víťazstvo Nemecka, ktoré predchádzajúcu zmenu smernice zablokovalo pred 2 rokmi. Obávalo sa totiž, že novou úpravou by nemecké firmy boli oveľa zraniteľnejšie voči zahraničným akvizíciám a fúziám. Po schválení smernice sa členské krajiny budú môcť rozhodnúť, či rôzne formy tejto podpory ponechajú, alebo odstránia.

Návrh smernice obsahuje stanovenie zvýšených požiadaviek na transparentnosť akcionárskej štruktúry firiem. Posilňuje tiež právo menšinových akcionárov na férovú cenu za svoje akcie v prípade akvizície firmy.

Európska komisia ostro kritizovala schválené zmeny počas talianskeho predsedníctva. Toto riešenie súčasných problémov pri nadnárodných akvizíciách nepovažuje za efektívne. Cieľom komisára pre vnútorný trh F. Bolkesteina je zjednodušenie realizácie akvizícií a fúzií v rámci krajín EÚ a otvorenie finančných trhov EÚ. Návrh však podľa neho zachováva množstvo prekážok. Povedal tiež, že ak Rada ministrov bude prijímať podobné rozhodnutia, EÚ nikdy nenaplní svoj cieľ stať sa do roku 2010 najkonkurencieschopnejšou ekonomikou. Komisia sa snažila vložiť viac práv do rúk akcionárov a zabrániť tak, aby prijatie ponuky na prevzatie podniku nebolo blokované bez ich súhlasu. Pôvodný návrh Komisie stanovoval v smernici základný princíp, podľa ktorého sa akvizície budú realizovať v každom členskom štáte na základe pravidiel, použiteľných pri národných akvizíciách. Obavy z navrhovanej normy a možného protekcionizmu vyjadrili aj Spojené štáty americké. V „opevnenej Európe“ budú mať americké subjekty sťažený prístup k získavaniu podielov v európskych firmách. Podľa predstaviteľov USA takáto smernica vyšle negatívny signál smerom k investorom. Účastníci finančných trhov sa tiež obávajú negatívneho vplyvu na voľný prístup ku kapitálu v EÚ.

Definitívnym schválením smernice v Rade sa ukončí 14-ročný spor o úpravu nadnárodných fúzií a akvizícií v EÚ. Prijatá norma sa potom bude musieť v priebehu 2 rokov aplikovať v národných právnych poriadkoch.

4. Návrh plánu rozšírenia celoeurópskej dopravnej siete do roku 2020

http://europa.eu.int/rapid/start/cgi/questen.ksh?p_action.gettxt=qt&doc=IP/03/132210|RAPID&lg=EN&display

http://europa.eu.int/prelex/detail_dossier_real.cfm?CL=en&Dossier=168399

http://europa.eu.int/comm/ten/transport/revision/hlg_en.htm

(Proposal for a Decision of the European Parliament and of the Council amending Decision of EC on Community guidelines for the development of the trans-European transport network)

Európska komisia (EK) prerokovala a schválila 1. októbra 2003 návrh úpravy smerníc celoeurópskej dopravnej siete (TEN-T) vzhľadom na rozšírenú Európsku úniu. Navrhuje sa, že séria 29 projektov v sume približne 220 mld.

euro (do roku 2020) bude vyhlásená za tzv. projekty „európskeho záujmu“. Rozšírenie hlavných ciest k novým členským štátom má prispieť k úspešnému rozšíreniu EÚ a zníženiu preťaženia existujúcich ciest.

Transeurópske koridory sú podľa európskej komisárky pre energetiku a dopravu L. de Palacio motorom a podmienkou európskeho ekonomického rozvoja a súdržnosti celej Európy. Navrhnuté nové pravidlá a štruktúry, dopĺňajúce návrhy z roku 2001, by sa mali stať motívom pre pritiahnutie väčšieho objemu financovania prioritných projektov a ich rýchlejšej premeny v realitu. Tento balík je súčasťou Iniciatívy európskeho rastu slúžiacej na mobilizovanie nových investícií do celoeurópskych sietí a do výskumu, vývoja a inovácií a zameranej na posilnenie konkurencieschopnosti EÚ.

Komisia schválila zároveň obrovské investície, určené na financovanie týchto projektov. Z celkovej rozpočtovanej sumy 220 mld. euro (bez financovania „motorways of the sea“) plánuje 80 mld. euro investovať na pokročilejšie projekty do roku 2006. Výška investície predstavuje o 40% viac ako schválený projekt z roku 2001. 20% prostriedkov z celkovej sumy by podľa plánov Komisie mal poskytnúť súkromný sektor. Zvyšná suma bude financovaná z národných rozpočtov a zo spoločného rozpočtu EÚ (50% + 30%). Európska investičná banka ešte v júli 2003 oznámila poskytnutie pôžičky 50 mld. euro na dopravné projekty na roky 2003-2010 (a ďalších 50 mld. euro na výskumné projekty). Celkové náklady celoeurópskej dopravnej siete, vrátane projektov „bežného záujmu“ dosiahnu 600 mld. euro v roku 2020 (v cenách roku 2003). Implementáciou 29 prioritných projektov naopak EK odhaduje ročnú úsporu 8 mld. euro ročne

Medzi 29 schválenými projektmi sú predovšetkým transeurópske železničné koridory pre rýchlolísky spájajúce hlavné mestá krajín EÚ (kam patria aj 3 projekty železničných tunelov pod Alpami a Pyrenejami). K pôvodným tratiť (napr. Paríž-Brusel-Kolín-Amsterdam-Londýn) pribudli nové úseky, či úplne nové projekty tratí. Ide napríklad o rozšírenie tratí rýchlolísk v Španielsku (prepojenie trate s Lisabonom a Bordeaux), prepojenie Berlína a Messiny s kontroverzným mostom z pevniny na Sicíliu do roku 2015, prepojenie železnice z Lyonu cez Turín, jadranské prístavy Terst, Koper ďalej Ľubľanu, Budapešť až k ukrajinskej hranici. Komisia pretláča napojenie existujúcich sietí na juhovýchod do Grécka. Pribudli nové železničné projekty: Atény-Sofia-Budapešť-Viedeň-Brno-Praha-Nürnberg/Drážďany, železničná trať Lyon-Janov-Basel-Duisburg-Rotterdam-Antverpy, železničné prepojenie írskych a britských koridorov so západnou Európou, tzv. „Rail Baltica“ z Varšavy cez Rigu do Tallinu, prepojenie Bruselu, Štrasburgu a Luxemburgu, troch hlavných miest EÚ, pomocou rýchlolíku. Súčasťou projektu sú tzv. „morské cesty“ – cestné spojenia, z ktorých chce únia vybudovať morské diaľnice: cestu spájajúcu pobaltské krajiny EÚ s členskými krajinami strednej a východnej Európy, cestu z Iberského polostrova až k Severnému a Írskemu moru, cestu spájajúcu Jadranské more, Iónske more s východným Stredomorím a Cyprom, tá sa napojí na diaľnicu spájajúcu Španielsko, Francúzsko, Taliansko, vrátane Maltý.

Viacere z projektov sa týkajú priamo nových (zatiaľ budúcich) členských krajín únie, 4 z koridorov priamo zasahujú aj Slovenskú republiku:

- železničné prepojenie Paríž-Štrasburg-Stuttgart-Viedeň-Bratislava; dokončenie posledného úseku je plánované na rok 2010 (oproti návrhu projektu z roku 2001 je v tomto prípade novinkou práve tento úsek medzi Viedňou a Bratislavou),
- železničné prepojenie Gdaňsk-Varšava-Brno/Bratislava-Viedeň, s ktorým sa v pláne z roku 2001 vôbec nepočítalo; ukončenie jeho posledného úseku - Katowice-Žilina-Nové Mesto nad Váhom - je taktiež projektované na rok 2010; hlavná železničná trasa zároveň vo veľkej miere korešponduje s definíciou celoeurópskeho koridoru IV,
- do roku 2010 by mal byť hotový ďalší nový projekt, nezahrnutý v pláne 2001 - cestné prepojenie Gdaňsk-Brno/Bratislava-Viedeň,
- projekt vnútrozemskej vodnej cesty Rýn-Mohan-Dunaj, ktorého súčasťou je prepojenie Viedne s Bratislavou; slovenská časť cesty by mala byť hotová v roku 2015, celý projekt do roku 2019.

Podľa predsedu EK R. Prodiho môže zvýšenie verejných investícií o 1% HDP zvýšiť ekonomický rast od 0,6- až po 1%-uálny bodu za rok, pričom 29 plánovaných projektov môže v nasledujúcich dvoch dekádach vytvoriť až 400-tisíc nových pracovných miest za rok. Európska komisia argumentuje taktiež „úzkymi hrdlami“ ciest, ktoré negatívne zasahujú potenciál rastu EÚ, ďalej možnosťou znížiť znečisťovanie ovzdušia (alpské priesmyky), zvýšenie časových úspor a bezpečnosti pri cestách medzi regiónmi EÚ. Nemenej podstatným ostáva efekt očakávaného znižovania rozdielov medzi regiónmi únie. Otázna je priechodnosť plánu, keďže niektorí predstavitelia krajín EÚ by plánované finančné prostriedky namiesto stavebných projektov radšej ušetrili, alebo investovali do vývoja a výskumu. Mnohí sa vyjadrili, že je nebezpečné používať investície do infraštruktúry ako nástroj proticyklickej politiky, pretože vzhľadom na ich dlhodobý charakter môže byť aj ich efekt na ekonomický rast oneskorený. Plán okrem toho podľa viacerých názorov kopíruje predovšetkým požiadavky talianskeho predsedníctva. Krajiny ako Veľká Británia, Grécko, Írsko sa pravdepodobne budú cítiť ukrivdené. Kritizované je aj meškanie súčasných projektov z dôvodu slabej koordinácie prác medzi krajinami, ktoré znižuje návratnosť už vynaložených verejných zdrojov. Urýchlenie prác sa očakáva od

vytvorenia inštitútu možnosti vyradenia projektu z 29-členného zoznamu v prípade, že práce na konkrétnom projekte budú výrazne meškať.

Súčasťou predložených projektov je tiež dokončenie európskeho satelitného navigačného systému Galileo v roku 2008.

Návrh prerokovali 5. decembra 2003 ministri krajín EÚ pre dopravu, telekomunikácie a energetiku. Očakáva sa jeho prerokovanie v Európskom parlamente.